

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA PEDAGOGIKY

VZDĚLÁVÁNÍ A ADAPTACE ŽÁKŮ Z UKRAJINY NA
VYBRANÉM 1. STUPNI ZÁKLADNÍ ŠKOLY V PLZNI
DIPLOMOVÁ PRÁCE

Tereza Janičinová

Učitelství pro 1. stupeň základní školy

Vedoucí práce: Mgr. Pavla Soukupová, Ph. D

Plzeň, 2024

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni dne .....

.....
vlastnoruční podpis

Děkuji Mgr. Pavle Soukupové, Ph.D., za trpělivost, čas, cenné informace, rady a podnětné připomínky při vedení mé diplomové práce

OBSAH

1. Teoretická část.....	9
1. 1 Uvedení do tématu.....	9
1. 1. 2 Žák – cizinec.....	9
1. 1. 3 Žák s odlišným mateřským jazykem.....	9
1. 2 Legislativa pro žáky s odlišným mateřským jazykem.....	10
1. 2. 1 Podpora cizinců.....	12
1. 2. 2 Podpurná opatření pro žáky s odlišným mateřským jazykem.....	12
1. 3 Jazyková příprava žáků dle § 16 školského zákona.....	15
1. 4 Jazyková příprava žáků dle § 20 školského zákona.....	16
1. 5 Kurikulum češtiny jako druhého jazyka.....	18
1. 6 Hodnocení žáků s odlišným mateřským jazykem.....	18
1. 7 Vzdělávání učitelů v práci se žáky s odlišným mateřským jazykem.....	19
1. 8 Výuka žáků s odlišným mateřským jazykem.....	20
1. 8. 1 Možnosti zapojení žáka do výuky.....	21
1. 8. 2 Principy pro práci s žáky s odlišným mateřským jazykem.....	23
1. 8. 3 Materiály k podpoře učitele.....	24
1. 8. 4 Materiály a aktivity do výuky pro žáky.....	26
1. 9 Metody a formy používané při práci s žáky s odlišným mateřským jazykem.....	26
1. 10 Projektová výuka jako nástroj podpory klima.....	27
1. 10. 1 Typologie projektů.....	28
1. 10. 2 Základní rysy projektu.....	29
1. 10. 3 Plánování projektu.....	30
1. 10. 4 Rozdíly v navazování vztahů žáků.....	32
1. 10. 5 Pozitiva a negativa projektové výuky.....	33

---

1. 10. 6 Přednosti projektové výuky.....	34
1. 10. 7 Úskalí projektové výuky.....	37
1. 11 Intervenční program jako způsob podpory.....	39
1. 11. 1 Podmínky pro realizaci intervenčního programu.....	40
1. 11. 2 Sociometrie.....	41
1. 12 Příklady dobré praxe adaptace ukrajinských žáků v Plzni po vypuknutí války.....	42
2. Praktická část.....	43
2. 1 Cíle výzkumu.....	43
2. 1. 2 Popis výzkumu.....	43
2. 1. 2. 1 Pozorování.....	43
2. 1. 2. 2 Dotazník.....	44
2. 1. 2. 3 Kazuistika.....	44
2. 1. 2. 4 Rozhovor.....	44
2. 1. 3 Harmonogram provádění výzkumného šetření.....	45
2. 1. 4 Metodologie výzkumu.....	46
2. 2 Kazuistiky.....	47
2. 2. 1 Žákyně 1.....	48
2. 2. 2 Žák 2.....	50
2. 2. 3 Žákyně 3.....	51
2. 2. 4 Žákyně 4.....	52
2. 2. 5 Žák 5.....	54
2. 2. 6 Žákyně 6.....	55
2. 3 Rozhovor se žáky.....	56
2. 3. 1 Analýza kódů.....	58
2. 4 Rozhovor s asistentkami pedagoga.....	63
2. 4. 1 Analýza kódů.....	64

---

2. 5 Rozhovor s třídní učitelkou.....	69
2. 5. 1 Analýza kódů.....	70
2. 6 Vyhodnocení dat.....	73
2. 7 Projektový den v první třídě.....	78
2. 7. 1 Reflexe projektu.....	79
2. 7. 2 Pozorování po projektovém dni.....	83
2. 8 Projektový den pro čtvrtou třídu.....	83
2. 8. 1 Probíhající intervenční program ve čtvrté třídě.....	84
2. 8. 2 Srovnání projektového dne pro první třídu a pro čtvrtou třídu.....	84
2. 8. 3 Sebereflexe plánu projektového dne.....	85
2. 9 Srovnání výsledků pozorování v březnu 2023 a v březnu 2024.....	86
Závěry obsahové.....	87
Závěry metodologické.....	88
Závěry praktické a doporučení pro pedagogickou praxi.....	89
Resumé.....	91
Seznam literatury.....	92
Seznam obrázků, tabulek, grafů a diagramů.....	96
Přílohy.....	I

SEZNAM ZKRATEK

ČR - Česká republika

ČDJ - Čeština jako druhý jazyk

IVP - Individuální vzdělávací plán

MŠMT - Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky

PPP - Pedagogicko - psychologická poradna

RVP ZV - Rámcový vzdělávací program pro základní školy

SVP - Speciálně vzdělávací potřeby

TZV - Takzvaného

ŽÁK S OMJ - Žák s odlišným mateřským jazykem

ÚVOD

Hlavním motivem, proč jsem si vybrala téma diplomové práce Vzdělávání a adaptace žáků z Ukrajiny na vybraném 1. stupni základní školy, je osobní zkušenost se žáky po jejich příchodu do České republiky z důvodu války na Ukrajině.

Diplomová práce bude rozdělena na dvě části, na teoretickou část a praktickou část. V teoretické části budou vysvětleny základní pojmy „žák–cizinec“ a „žák s odlišným mateřským jazykem“, legislativa pro žáky cizince, podpůrná opatření a výuka žáků s odlišným mateřským jazykem.

V praktické části se budu zabývat sociálním začleněním žáků ve školní třídě a zjišťovat úroveň komunikačních dovedností. Nej kvalitnější výzkumnou metodou bude polostrukturovaný rozhovor, který bude veden celkem se třemi žáky, s asistentkami pedagoga, s třídní učitelkou. Dalšími výzkumnými metodami bude pozorování a dotazník a kazuistika 6 žáků z Ukrajiny. Do výzkumné práce budou zahrnuty rovněž dva projektové dny. První projektový den bude pro první třídu základní školy, kde následně bude realizován a reflektován. Druhý projektový den bude pro čtvrtou třídu základní školy. Projektový den v době tisku diplomové práce nebude realizován. U obhajoby diplomové práce bude vyhodnocen projektový den ve čtvrté třídě.

Cílem diplomové práce bude zjistit, navrhnout a ověřit kroky pro podporu úrovně sociálního začlenění žáků z Ukrajiny do kolektivu, podpory jejich komunikační úrovně v českém jazyce a znalosti českého jazyka. Detailně se zaměřím na analýzu užitých výukových metod a didaktických postupů podporujících porozumění vzdělávacímu obsahu. Pro naplnění tohoto cíle jsem oslovila vyučující a asistenty těchto žáků, se kterými byly vedeny rozhovory. Zároveň jsem se zúčastnila jako přímý pozorovatel výuky vedené oslovenými pedagogy a asistenty. Spojujícím prvkem metodologie výzkumné části práce je zpracování kazuistik 6 žáků z Ukrajiny, kteří přišli z důvodu války do České republiky.

1. TEORETICKÁ ČÁST

1. 1 UVEDENÍ DO TÉMATU

V první části diplomové práce bude představeno téma vzdělávání žáků cizinců a žáků s odlišným mateřským jazykem v rámci vzdělávacího systému v České republice. Budou zde vysvětleny klíčové pojmy, a to „žák–cizinec“ a „žák s odlišným mateřským jazykem“. Tyto dva pojmy jsou dlouhodobě zaměňovány. V pedagogické literatuře se objevuje pod pojmem „žák–cizinec“ právě zmíněný „žák s odlišným mateřským jazykem.“¹

1.1.2 ŽÁK - CIZINEC

„Za žáky cizince označuje české školství žáky, kteří mají jiné občanství než české. Škála žáků - cizinců je velmi široká. Mezi žáky - cizince řadíme žáky, kteří se narodili v České republice a čeština je pro ně rodným jazykem, ale také žáky, kteří do České republiky přijeli v pozdějším věku a s češtinou se setkali poprvé až ve školském zařízení.“²

„Osoby cizí státní příslušnosti zařazujeme do tří základních kategorií podle druhu jejich pobytu, ze kterých vyplývají různá práva a povinnosti na území České republiky:

- a) Žáci - cizinci pobývající v České republice legálně (legální přistěhovalci + azylanti)
- b) Žáci - cizinci pobývající v České republice ilegálně
- c) Děti občanů České republiky, které jsou jiné národnosti než české.“³

1. 1. 3 ŽÁK S ODLIŠNÝM MATEŘSKÝM JAZYKEM

U takových žáků nezáleží na občanství ani na místě narození dítěte, ale na skutečnosti, že pro žáka je čeština druhým jazykem. Pojem „žák s odlišným mateřským jazykem“ zahrnuje, jak žáky cizince, tak i žáky, kteří mají české státní občanství, ale dlouhodobě

---

¹ RADOSTNÝ, Lukáš. *Žáci s odlišným mateřským jazykem v českých školách*. 1. vyd. Praha: Meta, 2011, ISBN 978-80-254-9175-1, str. 11. Dostupné z <https://meta-ops.eu/publikace/zaci-s-omj-v-ceskych-skolach/>

² NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ. *Děti/žáci - cizinci a děti/žáci s odlišným mateřským jazykem*. Online. Dostupné z: <https://archiv-nuv.npi.cz/t/ciz.html>. [cit. 2023-10-25].

³ KOSTELECKÁ, Yvona. *Žáci - cizinci v základních školách*. Fakta, analýzy, diagnostika. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2013. ISBN 978-80-7290-630-7, str. 11

pobývali v zahraničí. Řadíme sem i žáky, kteří žijí v České republice, ale v rodině a s rodiči komunikují jiným jazykem.⁴

1. 2 LEGISLATIVA PRO ŽÁKY S ODLIŠNÝM MATEŘSKÝM JAZYKEM

Cílem této kapitoly je objasnit legislativu platící pro žáky s odlišným mateřským jazykem. Podle vyhlášky čísla 48/ 2005 Sb. mají nově příchozí cizinci nárok na jazykovou přípravu. Podrobnosti o povinné školní docházce vychází z vyhlášky číslo 271/2021 Sb. a vyhlášky číslo 250/2022 Sb.⁵

Vzdělávání žáků - cizinců v mateřských, základních a středních školách je poskytováno na základě §20 školského zákona č.561/2004 Sb. Žáci bez znalosti češtiny jako vyučovacího jazyka mají podle §20 možnost vzdělávat se stejně jako občané České republiky. Žákům - cizincům je bezplatně poskytována příprava k začlenění do vzdělávání, která zahrnuje výuku českého jazyka přizpůsobenou potřebám těchto žáků.⁶

Podle § 16 se vzdělávají žáci - cizinci bez znalosti češtiny jako vyučovacího jazyka, kteří mají například speciálně vzdělávací potřeby.⁷

Na základě doporučení školského poradenského zařízení mohou školy podle vyhlášky č. 27/2016 o vzdělávání žáků se SVP a žáků nadaných poskytnout podpurná opatření.⁸

Dne 21. 3. 2022 vstoupila v platnost zákonná úprava Lex Ukrajina, která se skládá ze tří norem. Cílem je ujasnit podmínky pobytu v České republice. Lex Ukrajina se vztahuje pouze na osoby, kterým byla poskytnuta dočasná ochrana v souvislosti s válkou na Ukrajině nebo jim bylo uděleno vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem pobytu na území České republiky. Novela zákona je platná do 31. 8. 2024.⁹

---

⁴ NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ. *Děti/žáci - cizinci a děti/žáci s odlišným mateřským jazykem*. Online. Dostupné z: <https://archiv-nuv.npi.cz/t/ciz.html>. [cit. 2023-10-25].

⁵ POHOŘELÝ, Svatopluk. *Metodický materiál MŠMT k poskytování bezplatné jazykové přípravy v předškolním a základním vzdělávání od září 1. září 2021*. Online. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2021. ISBN MSMT-21851/2021-1, str. 5. Dostupné z: <https://www.edu.cz/wp-content/uploads/2021/08/Metodika-ke-vzdelavani-cizincu-MS-a-ZS.pdf>. [cit. 2023-10-26]

⁶ NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ. *Cizinci - legislativní úpravy*. Online. Dostupné z: <https://archiv-nuv.npi.cz/t/cizinci-legislativa.html>. [cit. 2023-10-26]

⁷ Tamtéž

⁸ Tamtéž

⁹ *Lex Ukrajina - vzdělávání*. Online. PTÁČKOVÁ, Klára. Inkluzivní škola.cz. 6. 11. 2023. Dostupné z: <https://inkluzivniskola.cz/ukrajina/lex-ukrajina1a2-vzdelavani>. [cit. 2023-11-10].

Žáci nově přichozí z Ukrajiny mají právo na vzdělávání za obdobných podmínek jako čeští žáci. Ředitelé musí do povinného vzdělávání přijmout každého žáka bez výjimky. Jediný důvod k nepřijetí je nedostatečná kapacita školy. Zákon umožňuje navýšení povinného počtu žáků na třídu bez nutnosti plnit hygienické požadavky na prostorové podmínky. Maximální počet na třídu je 30 + 4 žáci. Platí povinnost zahájit povinnou školní docházku nejpozději do 90 dnů ode dne poskytnutí dočasné ochrany. Přijímání nových žáků je vždy vedeno ve správním řízení. Přihláška se podává v českém jazyce, ale je možné ji podat v dvojjazyčné verzi.¹⁰

Ukrajinský/á asistent/ka pedagoga ve třídě, kde se vzdělávají vícejazyční žáci, může zajistit pomoc. Pedagogický pracovník nemusí prokázat znalost českého jazyka. Výjimka ze znalosti českého jazyka platí po dobu platnosti zákona, ale musí ovládat ukrajinský jazyk na úrovni rodilého mluvčího. Základní znalost českého jazyka ověří vedení školy rozhovorem. Pro pedagogické pracovníky, kteří pracují s nově přichozími žáky z Ukrajiny, platí výjimka z povinnosti uzavírání pracovního poměru na minimální dobu 12 měsíců.¹¹

Školská zařízení mohou taky využít vyhlášku 72/2005 sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, které pomáhají školám diagnostikovat sociální klima a rizikové chování v třídních kolektivech jako poklad pro tvorbu programů, například prevence rizikového chování nebo pro nápravné programy.¹²

Psychologická a speciálně pedagogická intervence poskytuje: individuální a skupinové práce se žáky základních škol, středních škol a se studenty vyšších odborných škol s obtížemi v adaptaci, s osobnostními, sociálně - vztahovými problémy, s rizikovým chováním a potížemi, které negativně ovlivňují jejich vzdělávání. Dále poskytuje poradenské konzultace a doporučení pedagogickým pracovníkům vzdělávajícím děti a žáky, kterým je poskytována individuální nebo skupinová diagnostika a intervenční péče poradny (tzv. intervence ve škole pro žáky).¹³

---

¹⁰ *Lex Ukrajina - vzdělávání*. Online. PTÁČKOVÁ, Klára. Inklusivní škola.cz. 6. 11. 2023. Dostupné z: <https://inkluzivniskola.cz/ukrajina/lex-ukrajina1a2-vzdelavani>. [cit. 2023-11-10].

¹¹ Tamtéž

¹² *Vyhláška 72/2005 Sb. ke školskému zákonu*, MŠMT ČR. Online. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty/vyhlasky-ke-skolskemu-zakonu>. [cit. 2024-03-02]

¹³ *Vyhláška 72/2005 Sb. ke školskému zákonu*, MŠMT ČR. Online. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty/vyhlasky-ke-skolskemu-zakonu>. [cit. 2024-03-02]

1. 2. 1 PODPORA CIZINCŮ

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vydalo plošnou podporu cizinců.

Od 1. 9. 2023 je možná úprava rámcového vzdělávacího programu pro základní školy. Cizincům lze nabídnout výuku češtiny jako druhého jazyka místo druhého cizího jazyka, pokud je to v jejich nejlepším zájmu. Jednalo by se o běžný předmět povinný, a to znamená, že neplatí minimální počet žáků jako u volitelných předmětů. Předmět by mohli navštěvovat i žáci s nedostatečnou znalostí vyučovaného jazyka a byli by z předmětu běžně hodnoceni například známkou nebo slovně. Pedagog, který by předmět vyučoval, musí splňovat stejná pravidla jako pro ostatní předměty.¹⁴

Nejedná se o podpůrná opatření, vzdělávací obsah se nahrazuje bez individuálního vzdělávacího plánu (IVP) pro žáka. K výuce by mohlo sloužit kurikulum češtiny jako druhého jazyka pro základní vzdělávání.¹⁵

Školy mohou využívat aktivity Národního pedagogického institutu České republiky (NPI), který nabízí překlady, tlumočníky, adaptační koordinátory vzdělávání pedagogů.

Žáci – cizinci mají nárok na podpůrná opatření podle § 16 školského zákona. Také mají nárok na využití pedagogické podpory bez doporučení školského poradenského zařízení. Ostatní podpůrná opatření jsou nutná s doručením školského poradenského zařízení.¹⁶

1.2.2 PODPŮRNÁ OPATŘENÍ PRO ŽÁKY S ODLIŠNÝM MATEŘSKÝM JAZYKEM

Podle § 16 školského zákona, vyhlášky č. 27/2016 Sb. mají žáci základní školy s neznalostí či nedostatečnou znalostí češtiny jako vyučovacího jazyka nárok na podpůrná opatření 1. - 3. stupně bez ohledu na jejich státní příslušnost, délku vzdělávání v České republice či jiná kritéria.¹⁷

Podpůrná opatření pro žáky s OMJ pobývajících v České republice nad 1 rok jsou jediným zdrojem finanční podpory pro žáky s českým občanstvím a pro žáky s nedostatečnou

---

¹⁴ Podmínky pro začlenění dětí a žáků cizinců ve školním roce 2023 /2024. Lektor Pohořelý Svatopluk [Webinar, 12. 09. 2023]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy - <https://www.youtube.com/watch?v=tsESH0IuvZ8>

¹⁵ Tamtéž

¹⁶ Jazyková podpora (dle § 16 ŠZ). Online. BERNKOPFOVÁ, Michala. Inkluzivní škola. cz. 22. 09. 2023. Dostupné z: <https://inkluzivniskola.cz/jazykova-podpora-dle-paragrafu-16>. [cit. 2023-11-15].

¹⁷ Jazyková podpora (dle § 16 ŠZ). Online. BERNKOPFOVÁ, Michala. Inkluzivní škola. cz. 22. 09. 2023. Dostupné z: <https://inkluzivniskola.cz/jazykova-podpora-dle-paragrafu-16>. [cit. 2023-11-15].

znalostí češtiny, kteří nemají nárok na jazykovou přípravu podle § 20 školského zákona nebo se nemohou z různých důvodů účastnit, například mají problém s dojížděním, nezajištěný doprovod mladších žáků, nevyhovující rozvrh hodin.¹⁸

„1. stupeň podpůrných opatření uplatňuje škola bez doporučení pedagogicko – psychologické poradny (PPP).

Od 2. stupně podpůrných opatření je nutné doporučení PPP.

S návštěvou PPP musí souhlasit zákonní zástupci, kteří musí své dítě do poradny doprovodit. Vyšetření se uskutečňuje na jejich žádost a poradna nemůže vyšetření odmítnout.

Podpůrná opatření 4. a 5. stupně se týkají žáků s OMJ v kombinaci se zdravotním postižením.“¹⁹

Tabulka 1 - Přehled podpůrných opatření pro žáky s nedostatečnou znalostí češtiny,

zdroj: <https://inkluzivniskola.cz/jazykova-podpora-dle-paragrafu-16>

1. stupeň PO	2. stupeň PO	3. stupeň PO
Vhodný pro děti s dobrou komunikační úrovní češtiny, které potřebují podporu zejména k tomu, aby mohly rozvíjet akademický jazyk.	Vhodný pro děti s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka, tj. pro děti s úrovní češtiny přibližně na A2-B2.	Vhodný pro děti s neznalostí vyučovacího jazyka, tj. pro děti s nulovou nebo jen velmi malou znalostí češtiny, přibližně na úrovni A0-A2.

¹⁸ *Jazyková podpora (dle § 16 ŠZ)*. Online. BERNKOPFOVÁ, Michala. Inkluzivní škola. cz. 22. 09. 2023. Dostupné z: <https://inkluzivniskola.cz/jazykova-podpora-dle-paragrafu-16>. [cit. 2023-11-15].

¹⁹ Tamtéž

<p>Plán pedagogické podpory – ke stanovení jasných cílů podpory a jejich průběžnému vyhodnocování</p>	<p>3 hodiny ČDJ/týden (max. 120 za rok) - Výuka ČDJ probíhá zejména v rámci volných hodin, případně se využívají disponibilní hodiny, vždy v rámci nejvyššího počtu povinných vyučovacích hodin.</p>	<p>3 hodiny ČDJ/týden (max. 200 za rok) - Výuka ČDJ probíhá zejména v rámci volných hodin, případně se využívají disponibilní hodiny, vždy v rámci nejvyššího počtu povinných vyučovacích hodin.</p>
<p>Uzpůsobení metod výuky v jednotlivých předmětech, podpora v rozvoji akademického jazyka.</p>	<p>IVP a hodnocení – ke stanovení individuálních vzdělávacích cílů (obsah + jazyk) v jednotlivých předmětech; v rámci IVP lze upravit obsah vzdělávání a přizpůsobit organizaci a metody výuky</p>	<p>IVP a hodnocení – ke stanovení individuálních vzdělávacích cílů (obsah + jazyk) v jednotlivých předmětech; v rámci IVP lze upravit obsah vzdělávání a přizpůsobit organizaci a metody výuky</p>
<p>Pedagogická intervence</p>	<p>Speciální učebnice a pomůcky (učebnice ČDJ, slovníky, aplikace apod.)</p>	<p>Speciální učebnice a pomůcky (učebnice ČDJ, slovníky, aplikace apod.)</p>
		<p>Asistent pedagoga</p>

	<p>Prodloužení délky základního vzdělání o 1 rok. - Toto řešení je vhodné pro děti, které po příjezdu do ČR nastoupí do 9. ročníku, ale z důvodu jazykové neznalosti se nedokáží zapojit do výuky. Děti v tomto věku je ale lepší rovnou zařadit o ročník níže, a to s ohledem na blížící se přijímací zkoušky na střední školu.</p>
--	--

1. 3 JAZYKOVÁ PŘÍPRAVA ŽÁKŮ DLE § 16 ŠKOLSKÉHO ZÁKONA

Pro zjištění žákovy potřeby intenzivní jazykové podpory může pedagog využít orientační jazykový test, který zjistí úroveň a potřebný rozsah výuky češtiny (100-200 hodin).

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky (MŠMT) ve spolupráci s Národním pedagogickým institutem vydalo metodiku pro školská poradenská zařízení, týká se poskytování podpůrných opatření pro žáky s OMJ podle § 16 školského zákona. Cílem je sjednotit postup poradenských zařízení při poskytování podpory a návaznost na nový systém jazykové přípravy podle § 20 školského zákona.²⁰

Uvedeny jsou 3 úrovně ČDJ

„Úroveň 1 orientačně odpovídá úrovni A1 dle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky.

Úroveň 2 odpovídá úrovni A2. Od této úrovně je žák třetího a vyššího ročníku základní školy je schopen účastnit se běžné výuky ve třídě.

²⁰ Tamtéž

Úroveň 3 odpovídá úrovni B1.”

Od těchto úrovní češtiny se odvíjí podpůrná opatření pro posílení výuky ČDJ. ²¹

Tabulka 2 - Výuka češtiny jako druhého jazyka dle § 16, zdroj:

<https://inkluzivniskola.cz/jazykova-podpora-dle-paragrafu-16>

Stupeň PO	Úroveň češtiny	Rozsah ČDJ
1. stupeň	3 (B1 podle SERRJ)	Provádí škola bez doporučení školského poradenského zařízení, pedagogická intervence
2. stupeň	2 (A2)	3 hod / týden, nejvýše 120 hodin za školní rok
3. stupeň	1 nebo 0 (A1 / A0)	3 hod / týden, nejvýše 200 hodin za školní rok

1. 4 JAZYKOVÁ PŘÍPRAVA ŽÁKŮ DLE § 20 ŠKOLSKÉHO ZÁKONA

Jazykovou přípravu poskytují žákům školy určené příslušným krajským úřadem, který jazykovou přípravu financuje, nebo školou určenou se může stát škola, která má minimálně 5 žáků cizinců, personální a prostorové předpoklady k vytvoření skupiny pro jazykovou přípravu dle § 20 školského zákona. ²²

Nárok na jazykovou přípravu mají nově příchozí žáci – cizinci, kteří plní povinnou školní docházku v České republice po dobu kratší než 12 měsíců. ²³

Žáci, kteří nesplňují podmínky školského zákona § 20, nemají nárok na jazykovou přípravu. Týká se to žáků – cizinců, kteří plní v České republice povinnou školní docházku déle

²¹ *Jazyková podpora (dle § 16 ŠZ)*. Online. BERNKOPFOVÁ, Michala. Inkluzivní škola. cz. 22. 09. 2023. Dostupné z: <https://inkluzivniskola.cz/jazykova-podpora-dle-paragrafu-16>. [cit. 2023-11-15].

²² *Jazyková příprava (dle § 20 ŠZ)*. Online. PTÁČKOVÁ, Klára. Inkluzivní škola.cz. 27. 11. 2023. Dostupné z: <https://inkluzivniskola.cz/jazykova-priprava-dle-paragrafu-20>. [cit. 2023-11-20].

²³ Tamtéž

než 12 měsíců, a vícejazyčných žáků s českým občanstvím. Pro takové žáky se doporučuje využít podporu z § 16 školského zákona.²⁴

Rozsah jazykové přípravy se stanovuje například podle vstupního orientačního testu, který ověří znalost češtiny žáka. Zákonný zástupce musí o zařazení žáka do příslušné skupiny požádat.²⁵

Podle orientačního testu, který vytvořil Národní pedagogický institut, je doporučený rozsah v rozmezí 100–200 hodin v závislosti na počáteční jazykové úrovni žáka. Více než 200 hodin nelze čerpat. Vstupní orientační test slouží ke zjištění rozsahu poskytnuté jazykové podpory v základním vzdělávání. Vstupní test obsahuje tři základní jazykové dovednosti: mluvení /porozumění /interakce, čtení a psaní.²⁶

Jazyková podpora může být poskytována maximálně po dobu 10 měsíců. Doba se neřídí začátkem a koncem školního roku, ale začíná se řídit momentem, kdy žák začne chodit do kurzu Čeština jako druhý jazyk (ČDJ). Do kurzu žák může nastoupit kdykoliv v průběhu školního roku, podle toho, kdy do školy nastoupí.²⁷

Rozsah výuky ČDJ se určuje vždy pro celou výukovou skupinu. Rozsah se stanoví podle žáka s nejnižší úrovní jazyka.

Tabulka 3 - Rozsah výuky, zdroj: <https://inkluzivniskola.cz/jazykova-priprava-dle-paragrafu-20>

Ročník	Jazyková úroveň žáka	Nárok na rozsah výuky ČDJ
1. - 9.	Jazyková úroveň 0	200 hodin / 5 hodin týdně
1. - 9.	Jazyková úroveň 1	150 hodin / 3–4 hodiny týdně

²⁴ Tamtéž

²⁵ Tamtéž

²⁶ Tamtéž

²⁷ Tamtéž

3. - 9.	Jazyková úroveň 2 s nedostatečnou znalostí akademického jazyka	100 hodin / 2–3 hodiny týdně
---------	--	---------------------------------

Výuka by měla probíhat v době rozvrhu žáka, kdy jsou žáci automaticky uvolňováni. Může probíhat dle kurikula ČDJ, který zpracoval Národní pedagogický institut České republiky. ČDJ není součástí Rámcového vzdělávacího programu pro základní školy (RVP ZV).²⁸

1.5 KURIKULUM ČEŠTINY JAKO DRUHÉHO JAZYKA

Kurikulum češtiny jako druhého jazyka pro základní vzdělávání je podrobně zpracovaný vzdělávací obsah, který obsahuje 10 tematických celků a dvě jazykové úrovně. Metodické poznámky ke vzdělávacímu obsahu upřesňují požadavky na jednotlivé věkové kategorie. Věkové kategorie jsou rozděleny podle tříd na základní škole, tzn. 1. - 2. ročník, 3. - 5. ročník, 6. - 9. ročník. Vzdělávací obsah se zaměřuje na gramatiku, slovní zásobu a sociokulturní kompetence pro jednotlivá témata. Kurikulum také nabízí doručené zdroje a materiály k výuce. Zároveň je doplněno o ukázkou zpracování vzdělávacího obsahu pro jazykovou přípravu na úrovni školy.²⁹

Materiály k tématům kurikula ČDJ jsou k dispozici na webových stránkách inkluzivníškola.cz. Materiály jsou připraveny ke stažení. K dispozici jsou i testy k jednotlivým tématům, které mohou sloužit také jako pracovní listy. Na webových stránkách jsou k dispozici i pracovní listy pro nečtenáře.³⁰

1.6 HODNOCENÍ ŽÁKŮ S ODLIŠNÝM MATEŘSKÝM JAZYKEM

Dle § 15 odst. 6 vyhlášky č. 48/2005 Sb. při hodnocení žáků – cizinců, kteří plní v České republice povinnou školní docházku, se považuje úroveň českého jazyka za závažnou souvislost, která ovlivňuje výkon žáka ve školním prostředí. Hodnocení žáků

²⁸ Jazyková příprava (dle § 20 ŠZ). Online. PTÁČKOVÁ, Klára. Inkluzivní škola.cz. 27. 11. 2023. Dostupné z: <https://inkluzivniskola.cz/jazykova-priprava-dle-paragrafu-20>. [cit. 2023-11-20].

²⁹ Kurikulum češtiny jako druhého jazyka pro předškolní a základní vzdělávání. Online. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. 27. 11. 2023. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/kurikulum-cestiny-jako-druheho-jazyka>. [cit. 2023-11-20].

³⁰ Kurikulum. Online. Národní pedagogický institut České republiky. Dostupné z: <https://cizinci.npi.cz/kurikulum/>. [cit. 2023-11-24].

s nedostatečnou znalostí jazyka musí být upraveno ve všech předmětech. Žáci jsou z některých předmětů uvolněni. U žáků s odlišným mateřským jazykem se uplatňuje § 15 odst. 2 a 4 vyhlášky č. 48/2005 Sb., kdy jsou výsledky hodnoceny ve vztahu k žakovým vzdělávacím a osobnostním předpokladům, které ovlivňují výkon žáka.³¹

Dle § 20 školského zákona nebude žák na vysvědčení hodnocen z předmětu čeština jako druhý jazyk, ale je vhodné zohlednit dosažené pokroky v hodnocení předmětu český jazyk a literatura.³²

1. 7 VZDĚLÁVÁNÍ UČITELŮ V PRÁCI SE ŽÁKY S ODLIŠNÝM MATEŘSKÝM JAZYKEM

V této kapitole budou ukázány možnosti dalšího vzdělávání pro učitele, kteří mají ve své třídě žáky s odlišným mateřským jazykem či mají zájem o další vzdělávání v této oblasti.

Společnost Meta, o.p.s nabízí různé formy seminářů pro učitele, které jsou zaměřené na začleňování a vzdělávání vícejazyčných dětí a žáků v mateřské škole, základní škole a střední škole.³³

Dále společnost vytvořila vzdělávací program „Výuka češtiny jako druhého jazyka (podpora začínajících učitelek a učitelů při výuce ČDJ).“ Učitel se ve vzdělávacím programu dozví o podmínkách vzdělávání dětí s odlišným mateřským jazykem, o češtině, jak ji vidí a učí se ji nerodilí mluvčí. Naučí se plánovat a realizovat výuku češtiny jako druhého jazyka a jaké metody při výuce využívat. Dále se naučí, jak organizovat kurz češtiny a propojit druhý jazyk se vzdělávacím obsahem ostatních předmětů, jak pracovat s učebnicemi a s dostupnými materiály.³⁴

---

³¹ POHOŘELÝ, Svatopluk. *Metodický materiál MŠMT k poskytování bezplatné jazykové přípravy v předškolním a základním vzdělávání od září 1. září 2021*. Online. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2021. ISBN MSMT-21851/2021-1, str. 11. Dostupné z: <https://www.edu.cz/wp-content/uploads/2021/08/Metodika-ke-vzdelavani-cizincu-MS-a-ZS.pdf>. [cit. 2023-10-26]

³² Tamtéž

³³ *Kurzy pro učitele*. Online. Inkluzivní škola. Dostupné z: <https://inkluzivniskola.cz/cdj-kurzy-pro-ucitele>. [cit. 2023-11-28].

³⁴ Tamtéž

Na dalším vzdělávání učitelů se podílí:

- Centrum pro integraci cizinců – zajišťuje rekvalifikační kurzy lektorských dovedností pro lektory češtiny pro cizince. Kurzy probíhají prezenčně a online. Součástí je i praxe účastníků. Dále centrum nabízí workshopy pro lektory a semináře.³⁵
- Ústav jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy – dvousemestrální zdokonalovací kurz k výuce češtiny jako cizího jazyka, který začíná vždy na podzim.
- Ústav jazykové a odborné přípravy nabízí krátkodobé metodické kurzy pro učitele.³⁶
- Asociace učitelů češtiny jako cizího jazyka připravuje pravidelné workshopy a cykly pro začínající i pokročilé učitele češtiny jako cizího jazyka.³⁷

Doplňující vzdělání poskytuje Ústav českého jazyka a teorie komunikace Univerzity Karlovy, kde učitel může studovat navazující magisterský program „Učitelství češtiny jako cizího jazyka.“³⁸

Na Pedagogické fakultě Masarykovy univerzity se vyučuje obor „Učitelství českého jazyka a literatury se zaměřením na žáky s odlišným mateřským jazykem“, který nabízí katedra českého jazyka a literatury.³⁹

1. 8 VÝUKA ŽÁKŮ S ODLIŠNÝM MATEŘSKÝM JAZYKEM

První práce se žákem s OMJ je uvědomění, že žák neumí / nerozumí vyučovacímu jazyku, není schopen zvládnout obsahovou náplň učiva, kterou udává okolní vzdělávací program pro daný ročník. Žák by měl mít vytvořen individuální vzdělávací program, který bude vyrovnávat aktuální vzdělávací potřeby žáka. Individuální vzdělávací plán umožní systematickou práci se žákem ve všech předmětech. V odborné literatuře se setkáváme s názvem vyrovnávací plán namísto individuálního plánu.⁴⁰

³⁵ Tamtéž

³⁶ Tamtéž

³⁷ Tamtéž

³⁸ Tamtéž

³⁹ *Kurzy pro učitele*. Online. Inkluzivní škola. Dostupné z: <https://inkluzivniskola.cz/cdj-kurzy-pro-ucitele>. [cit. 2023-11-28].

⁴⁰ RADOSTNÝ, Lukáš. *Žáci s odlišným mateřským jazykem v českých školách*. 1. vyd. Praha: Meta, 2011, ISBN 978-80-254-9175-1, str. 38 - 39. Dostupné z <https://meta-ops.eu/publikace/zaci-s-omj-v-ceskych-skolach/>

Vyrovňovací plán pomáhá naplňovat cíle inkluzivního vzdělávání. Při vytváření se kladou požadavky na přizpůsobení podmínek výuky a učení možnostem žáka a učitele. Tvorba vyrovňovacího plánu vychází z „pravidel“ tvorby individuálního plánu, který doporučuje vyhláška č. 73. jako podpůrné opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.⁴¹

Mezi obecnými doporučeními, jak v prvních dnech přistupovat k žákovi s OMJ, je posadit ho vedle zkušenějšího žáka se stejným mateřským jazykem, nejlépe je posadit do předních lavic. Později, až se žák aklimatizuje, je lepší posadit ho vedle česky mluvícího spolužáka, aby co nejvíce navazoval komunikaci v českém jazyce. Je vhodné určit jednoho žáka, který bude žáka s OMJ průvodcem. Znamená to vysvětlit mu chod školy, ukáže mu prostory školy a bude mu nápomocen. Pokud má škola adaptačního koordinátora, funkci může zastat on. Učitel by měl žáka motivovat a zapojit ho do procesu učení co nejdříve. Žáci z Ukrajiny jsou zvyklí na mnoho domácích úkolů. Učitel se nemusí bát vyšších nároků na žáka. Důležitá je komunikace mezi žákem a učitelem, ale také mezi učiteli navzájem. Učitel by měl na žáky mluvit česky a vysvětlovat vše v češtině. Existují situace, kdy je dobré si pomoci jiným jazykem nebo google překladačem, avšak komunikace by měla převážně probíhat v českém jazyce.⁴²

1. 8. 1 MOŽNOSTI ZAPOJENÍ ŽÁKA DO VÝUKY

1) „Žák s OMJ pracuje společně s ostatními – aktivita se přizpůsobí možnostem žáka.

Například:

- zjednodušení pracovního listu pro žáka
- k obrázkům přidáme jednoduché popisné věty
- žák dostane zadání dopředu – doma si zadání může přeložit a připravit se na něj
- učitel / asistent / speciální pedagog se žákem probere zadání (téma) před zadaným úkolem
- žák pracuje na stejném tématu, ale zadání úkolu bude jiné, tzv. přizpůsobené žákovi s OMJ

---

⁴¹ Tamtéž

⁴² *Práce s žáky s OMJ v hodinách českého jazyka.* Lektor Hlubinková Veronika [Webinar - 19. 10. 2023] Národní pedagogický institut České republiky - <https://cizinci.npi.cz/19-rijna-2023/>

- výklad se přizpůsobí žákovi s OMJ
- Vytvoření slovníčku pojmů a odborných termínů - mezipředmětové vztahy s výtvarnou výchovou, pracovní činností - práce celé třídy."⁴³

2) „Žák s OMJ má samostatnou práci, která odpovídá úrovni jeho znalostí, případně se týká pouze češtiny pro cizince (materiály na webové stránce inkluzivníškola.cz)

- nevýhodou je vyřazení z kolektivní práce, ale má možnost zažít úspěch při úspěšném splnění úkolu."⁴⁴

3) „Žák je doučován mimo svou kmenovou třídu – učitel musí být v kontaktu s vyučujícími a ve výuce se musí doplňovat

- škola má k dispozici asistenta, který žáka doučuje v průběhu vyučování nebo po vyučování
- žák dochází na doučování mimo školu (domluva s rodiči, aby svému dítěti zajistili podobné doučování)

Proces inkluze žáka s OMJ do výuky se nemusí dařit. Faktory, které mohou bránit v procesu začleňování do výuky, jsou například:

- může po určitou dobu prožívat tzv. tiché období, nezapojovat se do aktivit ani komunikace
- může se rychle unavit například vlivem nového prostředí, neznámých lidí, komunikace v cizím jazyce
- může reagovat pomaleji na instrukce
- může být frustrován
- může být sklíčený, že se nemůže zapojit a nerozumí. Zlobení je jeden ze způsobů, jak na svou frustraci upozornit
- může se projevit stesk po domově, přátelích."⁴⁵

Při výuce češtiny jako cizího jazyka vybírá učitel témata podle toho, jak jsou pro děti praktická. Například podle toho, do jakých situací se dostávají a co je především potřeba

⁴³ RADOSTNÝ, Lukáš. *Žáci s odlišným mateřským jazykem v českých školách*. 1. vyd. Praha: Meta, 2011, ISBN 978-80-254-9175-1, str. 46 - 48. Dostupné z <https://meta-ops.eu/publikace/zaci-s-omj-v-ceskych-skolach/>

⁴⁴ Tamtéž

⁴⁵ Tamtéž

zvládnout. Vhodnější je zařadit ze začátku praktická témata, jako například škola, nemoci, zranění. Žák tato témata potřebuje k životu.⁴⁶

V každém tématu je vhodné propojovat mluvení, porozumění, gramatiku a výslovnost. K tématu vždy jsou zařazeny odpovídající fráze, aby se žák uměl bez problému zeptat na to, co potřebuje, a aby uměl reagovat na prosbu a také se omluvit.⁴⁷

Při výuce je vhodné se vyvarovat školních učebnic češtiny, ale používat speciální materiály pro výuku češtiny jako cizího jazyka. Výklad gramatiky by měl být v souladu s kontextem, ve kterém se daná slova či konstrukce používají. Vše, co žáka naučíme, by mělo být správné a v takové podobě, jak se v praxi skutečně používá bez ohledu na to, jestli je konstrukce složitá.⁴⁸

1. 8. 2 PRINCIPY PRO PRÁCI S ŽÁKY S ODLIŠNÝM MATEŘSKÝM JAZYKEM

Zahraniční studie - " Working Paper 5: The Distinctiveness of EAL: A Cross-Curriculum Discipline ", uvádí 5 principů pro práci s žákem s OMJ.⁴⁹

1. „**Aktivace předchozích vědomostí žáka** - žáci s OMJ se učí nový jazyk i obsah konkrétních předmětů. Učitel by měl navázat na předchozí znalosti a zkušenosti žáka. Žák tím lépe pochopí obsah v novém jazyce. Cílem učitele je zjistit, co už žáci o daném tématu vědí. Učitel ke zjištění vědomostí může použít metody brainstorming, myšlenkovou mapu, tabulku (vím, chci, vědět, dozvěděl jsem se).”
2. „**Informace v kontextu** - žáci s OMJ potřebují k lepšímu porozumění předávaným informacím kontextuální podporu. Důležitá je podpora vizuální. Díky ní žáci získávají vhled do vzdělávacího obsahu i v případě, že je jejich jazyk hodně limitován a nedostatečný k porozumění. Vhodně zvolené a promyšlené vizuály podporují konceptuální a jazykové znalosti. Poskytují souhrn informací, ale také ukazují jejich strukturu. Žáci mají větší možnost zapojit se do výuky. Učitel může využívat mapy, diagramy, grafy, tabulky, časové osy, videa.”

---

⁴⁶ Tamtéž

⁴⁷ Tamtéž

⁴⁸ Tamtéž

⁴⁹ Working Paper 5: The Distinctiveness of EAL: A Cross-Curriculum Discipline. Online. Naldic, 1999. Dostupné z: https://naldic.org.uk/wp-content/uploads/2020/01/NALDIC-Working-Paper-5-The-Distinctiveness-of-EAL_-a-cross-curriculum-discipline.pdf. [cit. 2024-04-03]

3. „**Povzbuzení k jazykovému projevu** - pro kognitivní i jazykový rozvoj je důležité povzbuzovat žáky s OMJ hned od začátku k mluvenému a psanému projevu. Dávat jim příležitost komunikovat a jasnou podporu. Aktivní používání jazyka zvyšuje jazykové sebevědomí. Učitelům, ale i žákům komunikace ukazuje aspekty jazyka, na které je potřeba se zaměřit a věnovat jim pozornost. Učitel může používat kooperativní učení, hraní rolí, interakci mezi učitelem a žákem, ale i mezi žáky ve třídě. Důležitá je pro žáka s OMJ zpětná vazba, která pomáhá vhodně zvolit formu ústního i písemného vyjádření. Učitel by měl klást vhodné otázky, které umožňují jednoduchou odpověď, jež vystihne požadovaný obsah.”
4. „**Důraz na vztah mezi formou a funkcí jazyka** (osvětlování gramatických principů) - jazyk by měl být kromě kontextu používán i takovým způsobem, aby žákům s OMJ umožnil poznávat jazyk sám o sobě. Pozornost by měla být směřována i k jazyku samotnému a k tomu, jak se jazyk používá k vyjádření konkrétního obsahu. Učitel by měl vysvětlovat, komentovat použitou gramatickou či obecně jazykovou formu a její funkčnost v dané situaci. “
5. „**Rozvoj nezávislosti žáků** - žáci s OMJ potřebují rozvíjet svou nezávislost. Docílí se toho při různých výukových strategiích zaměřených na kompetence metakognitivní (organizované, plánované), kognitivní (klasifikace, řazení do skupiny) a sociální (kooperace). Učitel má klíčovou roli v povzbuzení žákovy nezávislosti. “⁵⁰

1. 8. 3 MATERIÁLY K PODPOŘE UČITELE

Cílem této kapitoly je shrnout materiály vhodné pro učitele, kterým přijde do třídy žák s odlišným mateřským jazykem. Učitel má možnost postupovat podle zmíněných materiálů, které jsou na danou problematiku přizpůsobeny.

Národní institut dalšího vzdělávání vydal v roce 2016 metodickou příručku „Český žák – cizinec,” která popisuje typy žáků cizinců přicházejících do českých škol, jejich odlišnosti

⁵⁰ *Pět principů práce s žákem s OMJ*. Online. Inkluzivní škola. Dostupné z: <https://inkluzivniskola.cz/content/pet-principu-prace-s-zakem-s-omj>. [cit. 2023-11-28]. Dostupné v originále v https://naldic.org.uk/wp-content/uploads/2020/01/NALDIC-Working-Paper-5-The-Distinctiveness-of-EAL_-a-cross-curriculum-discipline.pdf

a předpokládané vnímání nového prostředí. Nabízí také opatření a rady, jak v nových školských situacích postupovat a čeho se vyvarovat.⁵¹

Společnost Meta, o.p.s v roce 2019 vydala metodické doporučení k začleňování žáků – cizinců do výuky v českých základních školách. Cílem publikace je zpřehlednit a usnadnit ředitelům a učitelům základních škol proces začleňování žáků s odlišným mateřským jazykem do základní školy. V jednotlivých kapitolách jsou popsány přípravy na příchod žáka, spolupráce a komunikace s rodiči, přijetí a zařazení žáka do ročníku. Kapitoly se také věnují adaptaci a socializaci žáka, nezbytným podmínkám pro učení nového jazyka a zažívání školního úspěchu. V poslední kapitole je popsán způsob zapojení žáka do běžné výuky, plánování výuky a hodnocení.⁵²

Dále společnost na webových stránkách „Inkluzivní škola.cz“ poskytuje pedagogům metodickou podporu a dvoujazyčné materiály. Především tato webová stránka pomáhala učitelům s materiály pro příchozí žáky z Ukrajiny. Webová stránka poskytuje také kurikulum češtiny jako druhého jazyka.⁵³

V roce 2020 Národní pedagogický institut, který vydal „Deset zásad komunikace s rodičem z odlišného kulturního prostředí.“ Společnost Meta, o.p.s a Magistrát hlavního města Prahy vydal soubor „Desatero pro pedagogy, jak pracovat s dětmi s OMJ ve škole a ve třídě.“⁵⁴

Národní pedagogický institut České republiky vydal v roce 2020 metodickou příručku Adaptační koordinátor na základní škole, kde uceleně popisuje informace o práci adaptačního koordinátora a využití jeho služeb pro přijímání žáka cizince do školy.⁵⁵

Pro práci s žáky s OMJ v běžné třídě byl pedagogům poskytnut soubor „Krabička první záchranu pro učitele, první dny a týdny s žákem bez znalosti češtiny ve třídě“, který vydal Národní pedagogický institut České republiky v roce 2021. Soubor obsahuje informace pro zákonné zástupce, komunikační karty, které jsou navrženy s ohledem

---

⁵¹ *Začleňování žáků s OMJ*. Online. Národní pedagogický institut České republiky. Dostupné z: <https://cizinci.npi.cz/integrace/>. [cit. 2023-11-28].

⁵² Tamtéž

⁵³ Tamtéž

⁵⁴ Tamtéž

⁵⁵ Tamtéž

na věk a genderové možnosti. Dále je v souboru slovní zásoba pro téma školní taška, škola, třída. K procvičení těchto témat je v souboru pexeso. ⁵⁶

1. 8. 4 MATERIÁLY A AKTIVITY DO VÝUKY PRO ŽÁKY

Učitel by měl vytvořit pro žáka dotazník, kterým zjistí základní informace o žákovi. Žák vyplní dotazník za pomoci slovníku, učitel ho následně opraví a žák ho přečte nahlas. Dotazník se žák může naučit nazpaměť. Důležitý je pro jejich výbavu slovní zásoby, získají tím sebevědomí, protože se díky tomu umí představit a umí o sobě říct základní informace. To může žáky motivovat. ⁵⁷

Dalšími aktivitami mohou být čtenářské dílny, tvorba komiksů, poslechy, 5 minutová cvičení - volné psaní, diskuze, hra kufr (popis předmětu, osoby, zvířat). ⁵⁸

1. 9 METODY A FORMY POUŽÍVANÉ PŘI PRÁCI S ŽÁKY S ODLIŠNÝM MATEŘSKÝM JAZYKEM

Mezi nejčastěji používané organizační formy při práci s žáky s OMJ patří frontální forma, individuální přístup k žákovi a individualizace výuky. Učitel by měl respektovat tempo čtení, nechávat dostatek času na přečtení zadání, ověřit porozumění nebo poskytnout případnou pomoc například při čtení, psaní těžších slov, při výpočtu těžšího příkladu. ⁵⁹

Efektivní metody při práci s žáky s OMJ je metoda předučování a názornost. Předučování spočívá v naučení slovíček před hlavním tématem. Další metodou je práce ve dvojicích nebo skupině je pro žáky s OMJ důležitá z hlediska sociálních vztahů ve třídě, kooperace a následně komunikace. Práce s videem - zhlédnutí pomáhá k předučení. Učitel může ve videu zapnout titulky nebo pustit video žákovi v mateřském jazyce. ⁶⁰

---

⁵⁶ *Začleňování žáků s OMJ*. Online. Národní pedagogický institut České republiky. Dostupné z: <https://cizinci.npi.cz/integrace/>. [cit. 2023-11-28].

⁵⁷ *Práce s žáky s OMJ v hodinách českého jazyka*. Lektor Hlubinková Veronika [Webinar - 19. 10. 2023]. Národní pedagogický institut České republiky - <https://cizinci.npi.cz/19-rijna-2023/>

⁵⁸ Tamtéž

⁵⁹ Tamtéž

⁶⁰ Tamtéž

1. 10 PROJEKTOVÁ VÝUKA JAKO NÁSTROJ PODPORY KLIMA

Definice projektového vyučování není přesně stanovena. Různí autoři zdůrazňují jeho znaky. U někoho je důležitý materiální výstup projektu, u jiného autora smysluplnost činnosti žáka nebo skupinové práce. Projektová výuka je nejčastěji definována jako výuka založená na projektové metodě.⁶¹

Příklady definic:

- W. H. Kilpatrick: „Projekt jest určitě a jasně navržený úkol, který můžeme předložit žákovi tak, aby se mu zdá životně důležitým tím, že se blíží skutečné činnosti lidí v životě.“

Právě tento autor je považován za zakladatele projektové metody a ve své definici zdůrazňuje praktický význam projektů.⁶²

- J. F. Hosić: „Výrazu projektová metoda lze užití o učení tehdy, když individuum či skupina pojme záměr, jehož uskutečnění navazuje změny v jeho (jejich) vědění, zvycích či vztazích.“

Autor ve své definici je obecnější a vyzdvihuje vlastní aktivitu žáků.⁶³

- J. Adams: „Projektová metoda oživuje každou vědomost, kterou vyvolává. Při této metodě neshrnuje učitel nejprve vědomosti a nehledá teprve potom, jak jejich užití: počíná užitím a shledávání vědomosti.“

Autor ve své definici poukazuje na prvek aktivního učení a na předchozí zkušenost žáka.⁶⁴

- V. Příhoda: „Projektová metoda umožňuje takovou organizaci učiva, při které žák prochází činnostmi, uspořádanými tak účelně, aby daly vyniknout nějaké jednotící myšlence anebo aby umožnily provedení plánu, hospodářsky nebo kulturně významného pro žáky životního.“

⁶¹ KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. *Teorie a praxe projektové výuky*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4142-4, str. 40

⁶² COUFALOVÁ, Jana. *Projektové vyučování. Pro první stupeň základní školy*. Praha: Fortuna, 2006. ISBN 80-7168-958-0, str. 10

⁶³ Tamtéž

⁶⁴ Tamtéž

Autor ve své definici zdůrazňuje cíle projektu a představu koncentrace.⁶⁵

V pedagogickém slovníku je k nalezení: „Projektová metoda je vyučovací metoda, v níž jsou žáci vedeni k samostatnému zpracování určitých projektů a získávají zkušenosti praktickou činností a experimentováním. Projekty mohou mít formu integrovaných témat, praktických problémů ze životní reality nebo praktické činnosti vedoucí k vytvoření nějakého výrobku, výtvarného či slovesného produktu.“⁶⁶

1. 10. 1 TYPOLOGIE PROJEKTŮ

Ucelenou typologickou řadu projektů představil v České republice J. Valenta

Tabulka 4 - Typologie projektu in Valenta - *Projektová metoda ve škole a za školou.*

Pohledy, 1993, str. 5-6

Hledisko třídění	Typy projektů
Navrhovatel projektu	spontánní žákovské uměle připravené kombinace obou typů předchozích
Účel projektu	problémové konstruktivní hodnotící směřující k estetické zkušenosti směřující k získání dovedností (i sociální)

⁶⁵ Tamtéž

⁶⁶ PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 3. rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-579-2, str. 184

Informační zdroj projektu	volný (informační materiál si žák obstarává sám) vázaný (informační materiál je žákovi poskytnut) Kombinace obou typů
Délka projektu	krátkodobý (maximálně 1 den) střednědobý (maximálně 1 týden) dlouhodobý (více jak jeden týden, méně jak měsíc) mimořádně dlouhodobý (více jak měsíc)
Prostředí projektu	školní domácí kombinace obou typů mimoškolní
Počet zúčastněných na projektu	individuální společné (skupinové, třídní, rokové - mezitřídní, meziročníkové, celoškolní)
Způsob organizace projektu	jednopředmětové víceředmětové

1. 10. 2 ZÁKLADNÍ RYSY PROJEKTU

- 1) „Projekt vychází z potřeb a zájmů žáka. Umožňuje spojit jeho potřebu získávat nové zkušenosti, být odpovědný za svou činnost.
- 2) Projekt vychází z konkrétní a aktuální situace. Neomezuje se na prostor školy, ale mohou se do něho zapojit i rodiče či širší veřejnost.

- 3) Projekt je mezioborový.
- 4) Práce žáků v projektu přinese konkrétní produkt. Vznikne výstup, kterým se účastníci projektu prezentují ve škole nebo mimo školu.
- 5) Projekt se zpravidla uskutečňuje ve skupině, ale může být i individuální, zpracovávány samostatnou prací žáků. ⁶⁷

Projektová výuka je považována za velmi efektivní, pokud jsou naplňovány klíčové kompetence vymezené z RVP ZV. Pomocí této metody dochází k osvojení a upevnění nových vědomostí a dovedností, k rozvoji formativních stránek osobnosti (odpovědnost, vytrvalost, tolerance, spolupráci, komunikační schopnosti, sebekritičnost, samostatnost a tvořivost). Projektová výuka také pomáhá k začleňování mezipředmětových vazeb a průřezových témat do výuky. ⁶⁸

1. 10. 3 PLÁNOVÁNÍ PROJEKTU

Jednotlivé fáze řešení průběhu projektu v projektové výuce se částečně opírají o čtyři fáze, které určil W. H. Kilpatrick ve své definici projektové výuky: záměr-plán-provedení - hodnocení. Jednotlivé části se budou rozšiřovat o další kroky. ⁶⁹

1. fáze definovat podnět - komplexní úkol problém k řešení. Nezbytné je si ujasnit dvě roviny

- a) „v rovině žáků: základní účel, smysl projektu, který odpovídá na otázku „Proč?“ uskutečnit daný projekt a otázka pomáhá určit výstup projektu.
- b) „v rovině učitele: analyzovat si projekt orientačně na základě svých zkušeností z hlediska rozvoje osobnosti žáka a definovat si cíle v rovině kognitivní, psychomotorické, sociální a afektivní.“

„Tento krok je důležitý z hlediska motivace žáků k řešení projektu a uvědomění si přínosu svého konání. Podněcuje složku emocionální i volní a pomáhá žákovi ujasnit si blíže daný záměr. Učitel předběžnou analýzou možných cílů získává vlastní uvědomění si rozsahu

⁶⁷ ZORMANOVÁ, Lucie. *Obecná didaktika. Pro studium a praxi*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4590-9, str. 117

⁶⁸ Tamtéž

⁶⁹ COUFALOVÁ, Jana. *Projektové vyučování. Pro první stupeň základní školy*. Praha: Fortuna, 2006. ISBN 80-7168-958-0, str. 10

působení projektu na osobnost žáka. Učitel tak vybírá z vhodných metod, které žáka rozvíjí.⁷⁰

Druhý krok **zvolit si výstup projektu**. Jaká bude závěrečná podoba projektu, jeho produkt.

Třetí krok **časové rozvržení**. V jaké době se projekt uskuteční, jak dlouho (projekt bude probíhat nepřetržitě či s časovou prodlevou)

Čtvrtý krok **promyšlení prostředí**. Kde se projekt uskuteční (školní třída / školní tělocvična / okolí školy / mimo školní prostředí)

Pátý krok **vymezit účastníky** projektu. Kdo všechno se projektu účastní, ať aktivně nebo pasivně

Šestý krok **promyslet organizaci** projektu. Jakým způsobem bude projekt realizován, jaký bude jeho průběh.

Sedmý krok **zajistit podmínky** pro projekt. Zjištění vhodných pomůcek, materiálu a všeho, co souvisí s úspěšnou realizací.

Závěrečný krok **promyšlení hodnocení**. Jakým způsobem bude provedeno hodnocení v rámci projektu a kdo se na něm bude podílet."⁷¹

2. fáze Realizace

Při realizaci se postupuje dle předem připraveného a prodiskutovaného plánu. Žáci sbírají vhodný materiál, zpracovávají, analyzují, kompletují. Učitel plní roli poradce. Měl by citlivě usměrňovat konání žáků, a to pouze v případě, kdy se odkloní od záměru a cílů. Role učitele nabývá významu pro déle trvající projekty a spočívá v podpoře motivace žáků k dokončení projektu a podpoře zodpovědnosti za své dílo.⁷²

3. fáze Prezentace výstupu projektu

Třetí fáze zahrnuje představení výsledku, k němuž žák nebo žáci dospěli. Může jít o prezentaci písemnou, ústní, či praktický výrobek. Závěrečný výsledek může mít mnoho

---

⁷⁰ Tamtéž

⁷¹ KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. *Teorie a praxe projektové výuky*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4142-4, str. 41

⁷² KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. *Teorie a praxe projektové výuky*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4142-4, str. 42

podob například výstavka, kniha, časopis, videozáznam, koncert. Presentace může být realizována i pro rodiče, spolužáky ve třídě, ve škole mimo vlastní třídu, pro veřejnost.

Vhodné je prezentaci projektu naplánovat tak, aby jí mohli být účastni rodiče. Získávají tak zpětnou vazbu o činnosti školy, třídy a výsledcích svého dítěte.⁷³

4. Fáze Hodnocení projektu

Při hodnocení projektu se jedná o hodnocení celého procesu – plánování, průběh, výsledek z pohledu žáka i učitele. Hodnocení projektu by se mělo opírat o kritéria, která jsou s žáky vytvořena nebo jsou jim předložena. Z hodnocení by měla vyplynout opatření do budoucna.⁷⁴

Zpravidla se hodnocení provádí v průběhu práce, ale i po uzavření jisté etapy. Hodnocení může probíhat diskusí v kruhu. Otázky pro hodnocení: „Co ses dnes naučil?“, „Co ti zatím nešlo?“, „Jak se ti pracovalo ve skupině?“, „Co bys na práci ve skupině chtěl zlepšit?“, „Co se ti v projektu líbilo - nelíbilo? Proč? Co bychom měli změnit?“.

Při hodnocení své práce by měl učitel klást otázky například: „Bylo téma vhodné pro dané žáky?“ , „Podporoval projekt spolupráci žáků?“ , „Dokázal(a) jsem sledovat práci žáků, abych mohl(a) postihnout pokrok každého z nich?“, „Umožnil projekt průběžně i závěrečné hodnocení žáků? Dostali prostor pro vlastní hodnocení?“⁷⁵

1. 10. 4 ROZDÍLY V NAVAZOVÁNÍ VZTAHŮ ŽÁKŮ

Mezi nejvýznamnější rozdíl u žáků v první a ve čtvrté třídě při navazování přátelství je věk. V první třídě dle autora V. Hrabala žáci ve věku 7–8 let (1. třída) mají závislost na učiteli než na navazování přátelských vztahů. Uvádí, že třídní skupina do 12 let je více centralizovaná.

⁷⁶

Autor J. Hvozdič uvádí, že nejdůležitější potřebou v 1. a 2. třídě je potřeba být na úrovni požadavků učitele a ostatních dospělých a žáci mají potřebu získat akceptaci. U žáků ve 3. a 4. ročníku je základní potřeba mít pevné místo ve školní třídě a být na úrovni

⁷³ Tamtéž

⁷⁴ Tamtéž

⁷⁵ COUFALOVÁ, Jana. *Projektové vyučování. Pro první stupeň základní školy*. Praha: Fortuna, 2006. ISBN 80-7168-958-0, str. 28

⁷⁶ ŘEZÁČ, Jaroslav. *Sociální psychologie*. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-48-6 str. 206

požadavků této skupiny. Z těchto důvodů by měly být aktivity pro žáky v první a čtvrté třídě složeny tak, aby naplnily žákovu potřebu při projektovém dnu.⁷⁷

1. 10. 5 POZITIVA A NEGATIVA PROJEKTOVÉ VÝUKY

Projektová výuka je náročná na přípravu, pomůcky, zajištění materiálu. Vyžaduje dovednost práce ve skupinách, tvořivě reagovat na změny v procesu. Dále je náročná na organizaci a projektové vyučování je nevyhovující pro dnešní osoby. Autoři vnímají pozitiva a negativa projektové výuky.⁷⁸

Autor V. Příhoda definoval následující pozitiva projektové metody:

- 1) „Projekt osvobozuje od učebnice, vede k pozorování faktů a k četbě speciálních děl.
- 2) Osvobozuje od systému abstraktně logického a vede k tvoření zdravých úsudků na základě experimentů s věcmi.
- 3) Zdůrazňuje hlavní myšlenku problému a podřizuje drobné fakty myšlenkám, jež řídí lidské chování i vědění.
- 4) Dává možnost silné motivace, podle které se organizuje učení jako žákovský podnik.
- 5) Projektem je možné zažít opravdu určitou zkušenost a vyčerpání určitý problém, neboť místo systému jednotlivostí běží v projektu o celkové pochopení.
- 6) Je možné organizovat učení ve velkých jednotkách, v nichž jsou podřízena drobná fakta pracovnímu cíli.
- 7) Projekty zjednodušují učení - drobná fakta se odvozují z velkých a dává se jim místo v pracovním pochodu i v soustavě žákovy vědění.“

Za negativa považuje:

- 1) „Neplánovitost a podléhání dětským vrtochům.
- 2) Nezdařilá socializace vyučování, nedostatečná kooperace.
- 3) Ztráta souvislosti a důkladnosti.“⁷⁹

---

⁷⁷ Tamtéž

⁷⁸ KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. *Teorie a praxe projektové výuky*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4142-4, str. 50

⁷⁹ Tamtéž

Autor R. Žanta považuje za pozitivum možnost sblížení učitele s žákem a dále myšlenka, že projektová výuka spojuje požadavek individualismu a smysl pro kolektiv v harmonický celek. Jako další pozitivum uvedl pečlivou přípravu.⁸⁰

Autor J. Henry definuje následující pozitiva:

- 1) „Žáci se učí vyšším kognitivním dovednostem – organizování, analýza, syntéza, hodnocení
- 2) Projekt je přípravou pro svoji profesi.
- 3) Projekt nabízí žákům autonomii a podporuje vědomí zodpovědnosti.
- 4) Projekt motivuje vhodně zvolenými aktivitami.
- 5) Projekt učí studenty hodnocení.”

Za negativa považuje:

- 1) „Náročnost požadavků na žáka.
- 2) Časovou náročnost na zpracování projektu.
- 3) Potřebu dohledu nad projektem.
- 4) Potřebu propracovaného návrhu na zdárný průběh projektu.
- 5) Přípravná cvičení – průprava na projekt.
- 6) Časová náročnost na hodnocení.“⁸¹

1. 10. 6 PŘEDNOSTI PROJEKTOVÉ VÝUKY

Přednosti projektové výuky jsou rozděleny na několik dimenzí, které budou níže popsány.

Dimenze žáka

„Projektová výuka působí na rozvoj osobnosti žáka jako celku. Působnost na jednotlivé roviny rozvoje žáka jsou dané okamžitou situací, typem projektu, individuálními dispozicemi, jeho psychickým stavem.“⁸²

---

⁸⁰ Tamtéž

⁸¹ KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. *Teorie a praxe projektové výuky*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4142-4, str. 51

⁸² KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. *Teorie a praxe projektové výuky*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4142-4, str. 52 - 54

Tabulka 5 - Přednosti dimenze žáka in Kratochvílová - *Teorie a praxe projektové výuky*, 2009, str. 53

Roviny možností rozvoje žáka	Pozitivní vlivy projektové výuky na osobnost žáka a kvalitu života žáků
Rovina možnosti biosomatického růstu a respektování zrání	umožňuje zapojení žáka dle jeho individuálních možností.
Rovina možností duševního rozvoje - v oblasti kognitivního, emocionálního, volného, motivačního vývoje	<p>žák získává silnou motivaci k učení</p> <p>přebírá zodpovědnost za výsledek práce</p> <p>rozvíjí se samostatnost žáka, jeho autonomie</p> <p>získává zkušenosti praktickou činností a experimentováním</p> <p>učí se pracovat s různými informačními zdroji</p> <p>učí se řešit problémy</p> <p>žák konstruuje své poznání</p> <p>využívá svých již nabytých znalostí a dovedností, získává znalosti a dovednosti nové</p> <p>získává dovednosti organizační, řídicí, plánovací, hodnotící</p> <p>prožívá smysluplnost svého konání</p> <p>získává celkový globální pohled na řešený problém</p>

Rovina možností sociálního rozvoje	učí se spolupracovat, kooperovat rozvíjí svoje komunikativní dovednosti učí se vzájemnému respektu učí se skloubit individuální zájmy se zájmy společnými
Rovina možností seberozvoje dětského JÁ	učí se autoregulovat své učení- rozvoj sebepoznání, sebehodnocení, sebeúcty uvědomuje si své místo, svoje hodnoty
Rovina duchovního rozvoje v oblasti axiologické, estetické, etické a kreativizační	zažívá estetický prožitek. prožívá duchovní rozvoj - radost z objevování a tvorby, hodnoty krásy, dobra, ocenění rozvíjí svoji tvořivost, aktivitu a fantazii.

Dimenze učitele

„Učitel zde vychází z nového pojetí žáka jako osobnosti a s tím přijímá i jinou roli učitele a k tomu procesy školní edukace.

- 1) Učitel je v nové roli – poradce.
- 2) Učí se vnímat žáka jako celek, dochází ke změně v pojetí žáka a jeho vnímání, prožívání a myšlení o žácích.
- 3) Rozšiřuje svůj repertoár vyučovacích strategií a reflexi myšlení a rozhodování o výuce.
- 4) Učí se pracovat s různými informačními zdroji, odproštuje se od učebnic jako jediného zdroje pro učení.
- 5) Užívá nových možností hodnocení a sebehodnocení.

6) Rozšiřuje své dovednosti organizační i plánování do budoucnosti.”⁸³

Dimenze procesu učení se

- 1) „Učení má nejen teoretickou, ale i činnostní povahu, zaměstnává ruce i hlavu žáka.
- 2) Učení integruje vědomostmi a dovednosti z různých oborů.
- 3) Jde o přirozený nenásilný proces podpořený zájmem žáka, cestou autonomní zkušenosti.
- 4) Proces učení respektuje individualitu dítěte - jeho potřeby, ale i možnosti.
- 5) Učení zaměstnává a rozvíjí celou osobnost žáka.
- 6) Vyžaduje pestrou organizaci vyučování.
- 7) Navazuje partnerský vztah a komunikace mezi učitelem a žákem.
- 8) Orientuje se na lidské potřeby a život, umožňuje kontakt s okolím.”⁸⁴

Dimenze okolního prostředí

- 1) „Propojuje život školy s okolím, obě prostředí se vzájemně obohacují.
- 2) Zvyšuje zájem rodičů o dítě, vyučování a školu jako takovou.
- 3) Vede k zapojení rodičů a okolí do vyučování.
- 4) Výstupy projektů jsou prospěšné nejen žákům, škole, ale i okolí.”⁸⁵

1. 10. 7 ÚSKALÍ PROJEKTOVÉ VÝUKY

Úskalí projektového dne jsou rozdělena na stejné dimenze jako u předností projektové výuky. Jednotlivé dimenze budou níže popsány.

Dimenze žáka

- 1) „Časová náročnost na řešení projektu.
- 2) Žák není mnohdy vybaven potřebnými kompetencemi.
- 3) Žák není schopen opatřit adekvátní zdroje informací.

---

⁸³ Tamtéž

⁸⁴ Tamtéž

⁸⁵ Tamtéž

4) Žák není schopen splnit stanovené cíle projektu.“⁸⁶

Dimenze učitele

- 1) „Časová náročnost přípravy na projekt.
- 2) Náročnost na hodnocení projektu – z hlediska časového i z hlediska způsobů hodnocení.
- 3) Nesystematičnost a nesoustavnost projektové výuky vyvolává dojem nesplnění vzdělávacího obsahu platného kurikula.
- 4) Při častější realizaci projektu se objevuje únava, pokles zájmů, ztráta motivace učitele.
- 5) Projektová výuka vyžaduje pravidla spolupráce učitelů, podporu kolegů, vedení školy, rodičů i okolí, které se mnohdy učitelům nedostává a učitel zůstává ve svých inovativních snahách osamocen.
- 6) Projektová výuka vyžaduje určitou teoretickou vybavenost učitele, i jeho praktické zkušenosti s projekty.
- 7) Projektová výuka vyžaduje po učitelích jiný způsob plánování.
- 8) Projektová výuka klade nároky na spolupráci učitele s okolím.“⁸⁷

Dimenze procesu učení se

- 1) „Není respektován princip postupnosti a systematičnosti vzdělávání.
- 2) Proces učení opomíjí některé fáze, zejména fázi procvičování a opakování.
- 3) Je náročnější na prostředí a materiální vybavení - mnohdy vyžaduje finanční náklady.
- 4) Proces učení je rušnější a živější.
- 5) Vyžaduje různé zdroje informací.
- 6) Zpravidla požaduje úpravu organizace vyučování – změna rozvrhu, bloková výuka
- 7) Proces učení je náročný na flexibilní jednání učitele i žáka.“⁸⁸

Dimenze okolního prostředí

- 1) „Projektová výuka může své okolí obtěžovat.

---

⁸⁶ Tamtéž

⁸⁷ Tamtéž

⁸⁸ Tamtéž

2) Dostatečně neinformované okolí chápe projektovou výuku jako hru, nikoliv jako vyučovací proces.”⁸⁹

1. 11 INTERVENČNÍ PROGRAM JAKO ZPŮSOB PODPORY

Intervenční programy jsou nejčastěji zaměřené na ovlivnění sociálního klimatu ve třídě. Cílem je zprostředkovat procesy dovolující kolektivu prosadit se a záměrně ovlivňovat dění ve třídě. Druhým cílem je posilovat a rozvíjet zdravé vrstevnické vztahy a předchází šikaně - jejím projevu, stadiím, formám. Třetím cílem je napomoci rizikovým jedincům rozvíjet sociální a komunikační dovednosti. Cílem poradenské služby je pomáhat třídnímu učiteli najít zdroje třídy pro řešení situace a navrhnout další vhodný pedagogický postup práce se třídou. Metodik prevence pedagogicko – psychologické poradny vždy vychází z odborného posouzení momentální situace a dle výstupů volí vhodné metody práce.⁹⁰

Aktivity vychází z principů zážitkové pedagogiky a dramatické výchovy. Metody a postupy, které volí metodik prevence:

- 1) „Náslechy v hodinách
- 2) Pozorování
- 3) Diskuse, práce v komunitním kruhu
- 4) Kombinace sociometrických dotazníků
- 5) Projektivní techniky
- 6) Psychosociální hry
- 7) Skupinové i individuální rozhovory s žáky
- 8) Metodická podpora pedagogů (konzultace s třídním učitelem, školním metodikem prevence, podpora užšího pedagogického týmu, účast na pedagogické radě
- 9) Konzultace s rodiči
- 10) Účast na třídním aktivu”⁹¹

---

⁸⁹ Tamtéž

⁹⁰ *Pedagogicko - psychologická poradna Plzeň - Intervence*. Online. Pedagogicko - psychologická poradna Plzeň. Dostupné z: <https://www.pepor-plzen.cz/primarni-prevence/oblastni-metodici-ppp/intervence>. [cit. 2024-03-08].

⁹¹ Tamtéž

1. 11. 1 PODMÍNKY PRO REALIZACI INTERVENČNÍHO PROGRAMU

Optimální trvání a rozsah služby nelze přesně stanovit. Metodik je vždy stanoví s maximálním ohledem na prospěch třídního kolektivu. Obvyklá práce s třídním kolektivem je stanovena minimálně na 2 a maximálně 8 setkání po dvou až třech vyučovacích hodinách.

92

Program se realizuje v prostorách školy ve třídě, kde lze vytvořit komunitní kruh.

Třídní učitel je přítomen u vstupní konzultace a tvorby intervenčního programu. Zajistí informované souhlasy zákonných zástupců se službou pedagogicko – psychologické poradny. Ti budou průběžně informováni o realizovaných krocích v rámci intervenční práce. Třídní učitel je přítomen po celou dobu práce se třídou, aktivně se podílí na realizaci programu. Zúčastní se také závěrečné konzultace s vedením školy a se školským poradenským pracovištěm k výstupům a doporučením intervenčního programu.⁹³

Doporučení, která mohou vyplynout z intervenčního programu

1) „Potřeba zavedení třídnických hodin

2. Supervize pro pedagogy

Supervizor je člověk, který není zaměstnancem školy. Nabízí podporu a prostor pro zkoumání vlastní práce, kde se pedagogové mohou otevřeně ptát a zkoumat své potřeby a svou roli například zkoumání a zlepšení vztahů s dětmi, spolupracovníky, rodiči, snížení napětí a prevence syndromu vyhoření, hledání řešení v různých oblastech profesního života – plánování, organizace, vyhodnocení. Cílem supervize je vědomější, kompetentnější a spokojenější pracovník.⁹⁴

3. Potřeba práce s celým pedagogickým sborem

4. Individuální terapie pro žáka

---

⁹² Tamtéž

⁹³ Tamtéž

⁹⁴ *Supervize ve školství a její vztah ke společnému vzdělávání*. Online. Zapojevsechny.cz. Dostupné z: <https://zapojevsechny.cz/clanek/supervize-ve-skolstvi-a-jeji-vztah-ke-spolecnemu-vzdelavani>. [cit. 2024-03-09].

5. Kontaktování a spolupráce s dalšími činiteli, například OSPOD, psycholog, psychiatr, police, nestátní nezisková organizace “⁹⁵

1. 11. 2 SOCIOMETRIE

Sociometrie je metoda sociální psychologie či sociologie, která se pokouší měřit tzv. socio-prefereční vztahy ve skupině, vzájemné sympatie a antipatie členů skupiny. Ve školní třídě je možno zjišťovat oblibu, neoblibu či autoritu jednotlivých žáků. Tyto informace jsou důležité pro práci třídního učitele.⁹⁶

Nejčastěji má sociometrie formu dotazníku, například SO - RA - D. Učitel vysvětlí žákům účel dotazníku a připraví jmenný seznam žáků třídy. Žáci ve dvou sloupcích hodnotí vliv a sympatie na škále od 1 do 5 a mohou do volného prostoru napsat odůvodnění či nějaký vzkaz jednotlivým spolužákům.⁹⁷

Pro mladší žáky se dotazník může upravit tak, aby v rámci soukromého rozhovoru s učitelem dítě vybíralo z připravených fotografií spolužáků, a doplňuje je o komentář podle připravených dotazů učitele.⁹⁸

Výsledkem jsou informace o pozicích jednotlivých žáků ve třídě, o tom, jaké se vytváří ve skupině podskupiny.

Sociometrie se může upravit do podoby hry například Židličky si vymění ti, kdo..., dotkni se toho, kdo...). Tato forma sociometrie se musí velmi dobře naplánovat. Musí se brát v úvahu otázky, na které není vhodné se ptát, zejména v kolektivu s problémovými žáky či s náznaky šikany. Tento způsob v podobě hry se může snadno proměnit k vyměňování nežádoucích komentářů a ke zkomplikování pozic některých žáků ve třídě.⁹⁹

---

⁹⁵ *Pedagogicko - psychologická poradna Plzeň - Intervence*. Online. Pedagogicko - psychologická poradna Plzeň. Dostupné z: <https://www.pepor-plzen.cz/primarni-prevence/oblastni-metodici-ppp/intervence>. [cit. 2024-03-08].

⁹⁶ HOLEČEK, Václav. *Psychologie v učitelské praxi*. Pardubice: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-9615-4, str. 119 - 120

⁹⁷ BRODSKÁ, Lenka a PEKÁRKOVÁ, Simona. *Diagnostika klimatu školní třídy*. Online. Katalog podpůrných opatření. Dostupné z: <http://katalogpo.upol.cz/metodika-identifikace-socialniho-znevychodneni/3-vybrane-oblasti-pedagogicke-diagnostiky/3-6-diagnostika-klimatu-skolni-tridy/>. [cit. 2024-03-09].

⁹⁸ Tamtéž

⁹⁹ Tamtéž

1. 12. PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE ADAPTACE UKRAJINSKÝCH ŽÁKŮ V PLZNI PO VYPUKNUTÍ VÁLKY

Žáci, kteří přišli do České republiky z důvodu vypuknutí války na Ukrajině, měli navštěvovat adaptační skupiny, které v Plzni vznikly. V Plzni fungovalo 5 skupin, sloužily především pro ty, kteří naléhavě potřebují zajistit hlídání mimo rodinu na nezbytně nutnou dobu. Pro žáky byly připraveny volnočasové aktivity a osvojování si základů českého jazyka.¹⁰⁰

Příklady adaptačních skupin

- Adaptační skupina 3-6 let Vejprnická 56, Plzeň-Skvrňany
- Adaptační skupina 3-6 let Pallova 52/19 Východní Předměstí
- Adaptační skupina 7-14 let Pallova 52/19 Východní Předměstí
- Adaptační skupina 15- 20 let Pallova 52/19 Východní Předměstí
- Adaptační skupina 7 -14 let Komenského 42, Plzeň Bolevec”¹⁰¹

---

¹⁰⁰ *Studenti pedagogické fakulty pomáhají ve školách s adaptací ukrajinských dětí.* Online. Plzeň - oficiální informační server města. Dostupné z: <https://plzen.eu/o-meste/aktuality/aktuality-z-mesta/studenti-pedagogicke-fakulty-pomahaji-ve-skolach-s-adaptaci-ukrajinskych-deti/>. [cit. 2024-03-09].

¹⁰¹ *V Radovánku funguje pět adaptačních skupin pro děti z Ukrajiny.* Online. Radovánek -středisko volného času. Dostupné z: <https://www.radovane.cz/uredni-deska/pomahame-ukrajine/716-adaptacni-skupiny-pro-deti-a-zaky-z-ukrajiny>. [cit. 2024-03-09].

2. PRAKTICKÁ ČÁST

2. 1 CÍLE VÝZKUMU

V praktické části se zaměřuji na dva cíle. První cíl je zaměřen na zjištění sociálního začlenění žáků z Ukrajiny do kolektivu, podpory jejich komunikační úroveň v českém jazyce a znalost českého jazyka. Do výzkumného šetření budou zapojeni žáci z Ukrajiny, kteří přišli z důvodu války do České republiky. Do výzkumného šetření se zapojilo 6 těchto žáků.

Druhý cíl je zaměřen na analýzu užitých výukových metod a didaktických postupů podporujících porozumění těchto žáků vzdělávacímu obsahu v češtině. Pro naplnění tohoto cíle jsem oslovila vyučující a asistenty těchto žáků, se kterými byly vedeny rozhovory. Zároveň jsem se zúčastnila jako přímý pozorovatel výuky vedené oslovenými pedagogy a asistenty.

2. 1. 2 POPIS VÝZKUMU

Praktickou část diplomové práce jsem se rozhodla pojmout jako studii v rámci své výstupové praxe, kde jsem použila metodu pozorování žáků z Ukrajiny, dotazník na zjištění komunikační dovednosti (psaný projev) a metodu rozhovoru. Rozhovory jsem vedla se žáky z Ukrajiny, s asistentkami pedagoga, s paní učitelkou třídní + s paní asistentkou. V závěru svého výzkumu jsem vytvořila dva projektové dny. První projektový den byl realizován v první třídě základní školy, kde je jedna žákyně z Ukrajiny. Druhý projektový den je návrh pro čtvrtou třídu základní školy, kde je 6 žáků z Ukrajiny, kteří jsou popsáni v kazuistice.

2. 1. 2. 1 POZOROVÁNÍ

V první části svého výzkumu jsem se věnovala pozorování žáků během své výstupové praxe. Pozorování probíhalo při vyučování i o přestávce. Své postřehy jsem si zapisovala do připraveného pozorovacího archu, který obsahoval jméno žáka + třídu a místo pro vyučovací předmět, jak žák reaguje v hodině, fungování v kolektivu, pokroky v českém jazyce (čemu rozumí, jak se vyjadřuje) a místo na poznámky.

2. 1. 2. 2 DOTAZNÍK

Pro zpracování kazuistiky jsem pro žáky vytvořila dotazník, který obsahoval vlastní otevřené, polootevřené otázky a otázky s volbou odpovědi. Dotazník byl rozdělen na stručnou osobní anamnézu, kde jsem zjišťovala věk, původ, délku pobytu v ČR. Otázky na rodinu byly směřované na počet sourozenců, komunikaci v domácnosti a doučování českého jazyka mimo školu. Ve školní anamnéze žáci odpovídali, jestli navštěvují školní družinu, co rádi dělají ve volném čase, hodnotili vyučovací předměty. V závěru dotazníku žáci měli kroužkovat emotikony, jak se cítí ve škole / v komunikaci v českém jazyce.

Dotazník s emotikony žáci budou opakovat v průběhu výzkumu, abych analyzovala případné zlepšení / zhoršení pocitu ve školním prostředí.

2. 1. 2. 3 KAZUISTIKA

Zpracovala jsem kazuistiky šesti žáků z Ukrajiny, kteří navštěvují základní školu v Plzni. Se žáky jsem pracovala individuálně během své praxe, ale i hromadně při výuce se žáky z České republiky. V rámci kazuistik jsem zjišťovala stručnou rodinnou a školní anamnézu. Kazuistiky jsem doplnila hodnocením paní učitelky z doučování, které jsem srovnávala s osobní zkušeností. Další údaje nebudou popisovány. Důležitou roli hraje školní anamnéza, vzdělávání v ČR a stručná rodinná anamnéza.

2. 1. 2. 4 ROZHOVOR

Rozhovory jsem vedla celkem se třemi skupinami respondentů – s 6 žáky, s třídní paní učitelkou a se dvěma asistentkami pedagoga z Ukrajiny. Rozhovor byl polostrukturovaný.

Cílem rozhovorů se žáky bylo zjistit úroveň vyjadřovacích schopností, zjistit názor na vzdělávání v české základní škole a jejich pohled na začlenění do kolektivu. Rozhovor byl nejdříve individuální, aby žáci nebyli ovlivněni spolužáky, poté následoval rozhovor skupinový, kde každý mohl vyjádřit svůj názor s odpovědí spolužáka / spolužačky.

Cílem rozhovoru s asistentkami pedagoga bylo zjistit jejich pohled na české vzdělávání, popis práce dvojjazyčného asistenta, hledání materiálů a jejich pohled na začlenění ukrajinských žáků do českého kolektivu.

Cílem rozhovoru s paní učitelkou bylo zjistit, jaké byly první kroky paní učitelky při výuce žáků s odlišným mateřským jazykem a jak výuka probíhala.

Jednotlivé rozhovory byly nahrávány, poté přepsány, a následně zakódovány v ATLAS.Ti.

2.1.3 HARMONOGRAM PROVÁDĚNÍ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Tabulka 6 - Výzkumné šetření

Podrobný harmonogram výzkumného šetření je přiložen v příloze (Příloha 1).

Výzkumné šetření 1 sociální začlenění žáků z Ukrajiny do kolektivu Výzkumné šetření 2 analýza výukových metod, didaktických postupů			
Období realizace výzkumu	Dílčí cíle	Respondenti	Počty respondentů
Březen, 2023 (20. 3. 2023)	Pozorování 1	Žáci 3. ročníku (šk.r. 2022/23)	25 žáků + 6 žáků z Ukrajiny
Březen, 2023 (21. 3. 2023)	Dotazník 1	Žáci 3. ročníku (šk.r. 2022/23)	6 žáků z Ukrajiny
Březen, 2023 (23. 3. 2023)	Pozorování 2 a 3 (ve třídě a na doučování)	Žáci 3. ročníku (šk.r. 2022/23)	25 žáků + 6 žáků z Ukrajiny
Říjen, 2023 (2. 10. 2023)	Dotazník 2 Pozorování 4	Žáci z 4. ročníku	25 žáků + 6 žáků z Ukrajiny
Prosinec, 2023 (11. 12. 2023)	Rozhovor 1 a zpracování dat	Žáci 4. ročníku z Ukrajiny	6 žáků z Ukrajiny
Prosinec, 2023 (19. 12. 2023)	Rozhovor 2(AP)	Paní asistentky z Ukrajiny	2 paní asistentky
Leden, 2024 (29. 1. 2024)	Projektový den 1	Žáci 1. ročníku (šk.r. 2023/24)	15 žáků

Únor, 2024	Pozorování 5	Žáci z 1. ročníku (šk.r. 2023/24)	15 žáků
Únor, 2024	Rozhovor 3 (třídní paní učitelka)	Paní učitelka čtvrtého ročníku	1 paní učitelka
Únor, březen 2024	Kazuistiky žáků z Ukrajiny	Žáci 4. ročníku (šk.r. 2023/24)	6 žáků z Ukrajiny

2. 1. 4 METODOLOGIE VÝZKUMU

V rámci svého výzkumu jsem použila v prvních dnech výzkumnou metodu pozorování z důvodu poznávání žáků v různých situacích, například při vyučování, o přestávce. Sledovala jsem chování žáků a sociální začlenění, komunikační dovednosti, aktivitu při vyučování nebo komunikaci se spolužáky. Důležité informace jsem si zapisovala do připravené tabulky, která obsahovala informace například o předmětu, ve kterém jsem žáky pozorovala, reagování žáka v hodině / o přestávce, pokroky v českém jazyce a místo na poznámky. Pro svou kazuistiku jsem žákům připravila dotazník, který obsahoval vlastní otázky – otevřené / uzavřené / s volbou odpovědí, kde jsem sledovala písemný projev žáků. Dotazník žáci zpracovávali během vyučování, kde jsem pracovala pouze se žáky z Ukrajiny. Časový limit byl jedna vyučovací hodina (45 minut). Podmínkou pro vyplnění dotazníku bylo psát v českém jazyce. K dispozici byl žákům poskytnut česko – ukrajinský slovník, kdyby si potřebovali vyhledat české slovo. Některým žákům jsem pomáhala se správnou skladbou věty. Výzkum jsem prováděla v rámci své výstupové praxe ve školním roce 2022 / 2023. Ve školním roce 2023 / 2024 jsem se tuto základní školu vrátila jako pedagog a měla možnost pracovat se žáky znovu a pokračovat ve výzkumu. V říjnu jsem použila výzkumnou metodu dotazníku. Ukrajínští žáci vyplnili dotazník, který byl zaměřen na školní prostředí a kolektiv. Záznamy jsem porovnála se záznamy ve školním roce 2022 / 2023. V listopadu jsem dala žákům z Ukrajiny stejný dotazník a také porovnála se záznamy a vyhodnotila pokroky. V prosinci jsem použila výzkumnou metodu rozhovoru. Nejdříve jsem vedla rozhovor individuální, aby odpovědi nebyly ovlivněné spolužáky. Otázky se také týkaly školního prostředí, kolektivu. Rozhovor byl obohacen o nápady žáků na zlepšení českého jazyka či výuky. Po individuálním rozhovoru jsme přešli ke skupinovému rozhovoru,

kde měl každý možnost vyjádřit své názory či doplnit odpověď spolužáka. Z odpovědí žáků jsem vytvořila kódy v programu ATLAS. Ti, ze kterých jsem sestavila otázky pro paní asistentky. Rozhovor s asistentkami pedagoga se konal také v prosinci. Rozhovory jsem podrobně analyzovala a porovnávala s rozhovorem se žáky. Ve třídě s ukrajinskými žáky byly zjištěny neshody mezi žáky, nepřátelská atmosféra, proto bude od ledna roku 2024 probíhat intervenční program pod záštitou pedagogicko – psychologické poradny. Připravila jsem pro žáky dva projektové dny. První projektový den byl realizován v první třídě, kde je jedna ukrajinská žákyně, která přišla do České republiky také z důvodu války. V České republice plnila povinný předškolní rok v mateřské škole a následně nastoupila do první třídy základní školy. Vztahy ve třídě jsou přátelské. Spolužáci nepociťují odlišnou národnost jedné spolužačky. Druhý návrh na projektový den je pro žáky ze čtvrté třídy, kde je 6 žáků z Ukrajiny a vztahy ve třídě nejsou dobré a probíhá zde intervenční program. V době fáze výzkumu v diplomové práci nemohl být projektový den ve čtvrté třídě realizován z časového důvodu. Do obhajoby bude projektový den realizován. V únoru, 2024 jsem vedla rozhovor s paní učitelkou, která odpovídala na otázky ohledně prvních kroků, když žáci z Ukrajiny přišli do České republiky a nastoupili na základní školu, jaké materiály, didaktické pomůcky používala, jak probíhala výuka. Paní učitelka srovnala, jak výuka probíhala, když žáci přišli a jak probíhá teď. Popsala rozdíly, které vnímá mezi žáky z Ukrajiny a žáky z České republiky. Dále popsala žáky z Ukrajiny dle jejího názoru. Z dotazníku a rozhovoru se žáky jsem sestavila kazuistiku jednotlivých žáků a obohatila ji hodnocením paní učitelky na doučování, které jsem srovnávala se svou zkušeností s žáky.

2.2 KAZUISTIKY

V praktické části diplomové práce uvádím kazuistiky první z důvodu přínosu informací o žácích (anamnézy) a zároveň shrnutí výsledky všech navržených šetření - pozorování, dotazníkové šetření, rozhovory.

Kazuistika se opírá o osobní anamnézu a školní anamnézu. Osobní anamnéza vychází z výsledků pozorování žáka ve výuce a osobních dotazníků doplněných rozhovory s žáky a obsahové analýzy hodnocení pokroků porozumění českému jazyku v hodinách doučování.

V osobním dotazníku zjišťuji, s kým dítě přijelo do České republiky, jestli rodiče navštěvují kurzy češtiny, v jakém jazyce daná rodina komunikuje v domácnosti. Struktura dotazníku je přiložena v příloze.

Dalším zdrojem dat pro kazuistiku žáka bylo pozorování žáka/žáků ve výuce. Při pozorování výuky jsem se zaměřila na sledování míry / četnosti zapojení žáka do výuky, míry komunikace v českém a ukrajinském jazyce. Na sledování míry komunikace v českém a ukrajinském jazyce jsem se zaměřovala i při pozorování sociálních interakcí o přestávkách.

Díky písemnému zpracování dotazníků bylo možné sledovat i kvalitu písemného projevu.

Kazuistiku jsem doplnila hodnocením od paní učitelky, která žáky měla celý školní rok na doučování češtině, a také vlastním hodnocením, kde jsem zhodnotila práci žáků a jejich chování během mé výstupové praxe.

2. 2. 1 ŽÁKYNĚ 1

Osobní anamnéza

Žákyni je 8 let a pochází z Ukrajiny. Do České republiky přišla se svou rodinou z důvodu války. Žákyně má mladší sestru, která navštěvuje mateřskou školu. Matka s otcem docházejí na doučování češtiny. Svým dětem poskytují doučování jazyka i mimo školu. V domácnosti komunikují především v ukrajinském jazyce, ale dle dotazníku se snaží komunikovat v českém jazyce, aby se jejich znalost jazyka zlepšila rychleji.

Vzdělávání

Žákyně navštěvuje v České republice čtvrtou třídu základní školy. Po vyučování navštěvuje školní družinu a doučování češtiny v rámci školy. Je označována za nejlepší žákyni z ukrajinských žáků. Na vyučování chodí připravená, přestávky tráví na chodbě především s ukrajinskými žáky. Nejvíce si rozumí se žákyní 3 právě také z Ukrajiny. Mezi sebou se snaží komunikovat v českém jazyce, ale kvůli omezené slovní zásobě žákyně 3 používají při komunikaci ukrajinská slova. Za nejoblíbenější předměty označila právě český jazyk, čtení. Z tohoto důvodu je vidět motivace a snaha o zlepšení a také zájem učit se nové učivo. Dále má ráda hudební výchovu, pracovní činnosti, tělesnou výchovu, výtvarnou výchovu. Za neoblíbený předmět označila anglický jazyk. Žákyně je vzorná a její zájem o učení je patrný při vyučování.

Mluvený projev je téměř bez chyby, rozumí zadání a nepotřebuje oporu o ukrajinský jazyk. Nemá problém spolupracovat s českými žáky. Aktivně se zapojuje do skupinové práce a komunikuje s ostatními. Při mluveném projevu se nedopouští větších chyb, pokud se dopustí chyby, ihned se opraví, popřípadě se zeptá na správný tvar slova.

V písemném projevu využívá bezchybně latinku a píše psacím písmem. Na vyučování chodí připravená. Žákyně měla mezi prvními dopsanou písanku, má zájem o zlepšování písma a celkově užívání českého jazyka.

Hodnocení od paní učitelky na doučování

- velice dobře pracuje individuálně a samostatně, práce ve dvojici či skupině ji také nedělá sebemenší problém, z dané skupiny žáků vyčnívá nad ostatními, především co se týče jazykového projevu (mluveného) - umí dobře zodpovědět otázku a má obstojný slovosled, dobře čte a psaní je u ní v latině (včetně psacích písmen) už zcela automatické, nemá s tím žádné problémy)
- do školy dochází vždy pravidelně (má téměř nulovou absenci) a dle mého názoru se učí i doma, jelikož látku v hodinách chápe, nová slovíčka si pamatuje vždy na další hodině a ráda se učí všechno nové
- nevyrušuje, je tichá, ale pokud sedí v blízkosti žákyně, se kterou kamarádí, tak příliš pozor nedává a nesoustředí se, nejlépe se koncentruje při čtení a také při samostatné práci

Vlastní zkušenost s žákyní

Na základě zkušeností žákyni hodnotím velmi pozitivně. Kdybych nebyla upozorněna, že je to žačka z Ukrajiny, nevšimla bych si rozdílu s českými žáky. Při výuce byla aktivní, zapojovala se do aktivit. Neměla problém spolupracovat s ostatními spolužáky, i když neměla ve skupině své kamarády. Její projev je téměř bezchybný, pomáhá ostatním spolužákům z Ukrajiny, když nerozumí například s překladem do mateřského jazyka, nebo radí česká slova. Žákyni bych označila jako překladatelku. Ráda spolužákům vysvětlí daný úkol v ukrajinštině a se vším ráda pomůže. Žákyně má velmi pozitivní přístup ke vzdělávání, je motivovaná se zlepšovat a učit se novým dovednostem.

2. 2. 2 ŽÁK 2

Osobní anamnéza

Žák se narodil a žil na Ukrajině. Je mu 9 let. Do České republiky přišel z důvodu války na Ukrajině se svým otcem a bratrem, který je o 6 let starší. Matka je v České republice již 5 let. V domácnosti komunikují především ukrajinsky.

Vzdělávání

Žák se vzdělával do druhé třídy na Ukrajině. Nyní je v České republice zařazen do čtvrté třídy a dochází do základní školy velmi nepravidelně. Jeho zájem o vzdělání je minimální, není připraven na výuku (chybějí mu věci na vyučování, například pero, sešit, učebnice). Při vyučování není aktivní, nehlásí se, neřekne si o pomoc, když nerozumí zadání. Pouze sedí a nekomunikuje. Přestávky tráví na chodbě se svými spolužáky také z Ukrajiny, kde je veselý a komunikuje s ostatními v ukrajinském jazyce. Na doučování se projevuje jinak než při běžném vyučování, protože sedí se svými kamarády, se kterými komunikuje v ukrajinštině. Je veselý a narušuje výuku komunikací s ostatními spolužáky. Za nejoblíbenější předmět označil tělesnou výchovu, naopak za nejméně oblíbený označil hudební výchovu. Po vyučování navštěvuje školní družinu, kde tráví čas rád, protože tam má své ukrajinské kamarády.

Mluvený projev je velmi omezený, používá především samostatná slova než věty, nemá rozšířenou slovní zásobu.

V psaném projevu žák využívá tiskacího písma, nevyužívá psací písmo, které je u žáků žádoucí. Latinku ovládá s většími chybami, často kombinuje latinku s azbukou. Největší problém má s čárkami a háčky ve slovech.

Hodnocení od paní učitelky na doučování

- do školy dochází opravdu velmi zřídka, nemá vůbec žádnou snahu se zlepšovat, ve čtení a při psaní nezvládá pracovat individuálně a samostatně
- má problém i se základními větami a úkoly, nezvládá psát všechna písmena latinkou ani tiskacím způsobem, několikrát během vyučovací hodiny řekne, že to nezná / neumí / nerozumí tomu a nikdy se nezeptá vůbec na nic, co mu není jasné

- práce ve dvojici je mu blízká a dokáže ho namotivovat plnit zadaný úkol, rád se zapojí do dialogu

Vlastní zkušenost s žákem

Žák docházel do školy nepravidelně, a proto zkušenost s ním je menší než s ostatními spolužáky. Na výuku chodil nepřipraven, když nerozuměl matematice, nepřihlásil se a čekal, až si všimnu, že nepracuje. Když jsem mu pomáhala se sčítáním trojčiferných čísel pod sebou, pracoval aktivně. Jakmile jsem odešla, žák přestal pracovat. Dle mého názoru potřebuje neustálý dohled, aby plnil svou práci aktivně. Jeho projev je velmi omezený. Když nemusí, raději v českém jazyce nekomunikuje. Pokud pracuje ve skupině jen s českými žáky, nezapojuje se, nechce se podílet na skupinové práci. Když mu byl zadán individuální úkol, který byl součástí skupinové práce, také nepracoval.

2. 2. 3 ŽÁKYNĚ 3

Osobní anamnéza

Žákyni je 9 let a pochází z Ukrajiny. Do České republiky přišla před rokem z důvodu války na Ukrajině společně se svou matkou. V domácnosti žije společně s matkou a jejím přítelem, který je Čech. V domácnosti komunikují převážně ukrajinsky, ale s nevlastním otcem se snaží komunikovat v českém jazyce. Matka žákyně dochází na kurz českého jazyka.

Vzdělávání

Do druhé třídy se žákyně vzdělávala na Ukrajině a s českým jazykem se nesetkala. V České republice byla zařazena do třetí třídy a nyní navštěvuje třídu čtvrtou. Do školního kolektivu nezapadla jako ostatní žáci z Ukrajiny. Dle dotazníku nemá ráda české spolužáky. Přestávky tráví na chodbě společně s ostatními spolužáky z Ukrajiny. Na vyučování chodí připravená, nosí pomůcky, je velmi aktivní a snaží se odpovídat v českém jazyce. Navštěvuje pravidelně doučování z českého jazyka ve škole, kde se chová jinak než při vyučování. Pokud na doučování sedí vedle své kamarádky, je hlučná, nesoustředí se, komunikuje v ukrajinském jazyce, vyrušuje ostatní spolužáky a nemá zájem se vzdělávat. Po vyučování navštěvuje školní družinu, kde si ráda hraje na zahradě. Za nejoblíbenější předměty označila žákyně český jazyk, hudební výchovu, matematiku, pracovní činnosti, tělesnou výchovu a výtvarnou výchovu. Při výtvarné výchově je vidět velká snaha, sama o sobě říká, že ji baví

kreslit a každý úkol dělá s nadšením. V matematice při psaní Matematického klokana se umístila jako druhá nejlepší mezi ukrajinskými žáky v rámci třetího ročníku.

Mluvený projev žákyně je s menšími chybami. Snaží se komunikovat v českém jazyce, ale občas používá ukrajinská slova. Své chyby v mluveném projevu si uvědomuje. Často nad danou gramatikou přemýšlí nahlas a tím se ujišťuje, že její gramatika je správná.

Psaný projev je téměř bezchybný, píše psacím písmem a naučila se bezchybně používat latinku. Zapomíná na psaní háčeků a čárek a pletou se jí písmena h / ch. Písemný projev je úhledný a čitelný.

Hodnocení od paní učitelky na doučování

- pracuje individuálně, její jazykový projev se trochu zlepšil od začátku školního roku, nepostoupila v psaní, na hodinách hodně vyrušuje, mluví nahlas a nemá v sobě týmového ducha.
- kromě jedné žákyně nerada spolupracuje s ostatními, snahu projevuje při čtení a do školy dochází pravidelně
- často se na hodinách ptá, proč by se danou věc měla učit a dle mého názoru nemá motivaci a snahu se zlepšovat, často při hodině na ostatní hovoří ukrajinsky a mnohdy tento jazyk používá i při mluveném projevu

Vlastní zkušenost s žákyní

Žákyně při mých hodinách pracovala aktivně, hlásila se, nevyrušovala. Při projektovém dnu pracovala týmově. Výuka byla uzpůsobena tak, aby žákyně mohla pracovat bez větších problémů, například slovní úlohy v matematice byly překládány do ukrajinského jazyka. Při čtení se snažila číst plynule tak, aby pochopila význam věty. S žákyní jsem si utvořila kladný vztah, reagovala na mé pokyny a snažila se zapojovat a být mi nápomocná při všech aktivitách.

2. 2. 4 ŽÁKYNĚ 4

Osobní anamnéza

Žákyni je 9 let a pochází z Ukrajiny. Do České republiky přišla se svou matkou a otcem z důvodu války na Ukrajině. V domácnosti komunikují v ruském jazyce, protože dříve bydleli

na území, kde je preferován ruský jazyk. Rodina se učí český jazyk a žákyně dochází na doučování českého jazyka i mimo školní zařízení.

Vzdělávání

Žákyně se do druhé třídy vzdělávala na Ukrajině a nyní se vzdělává ve čtvrté třídě v České republice. Ve výuce je aktivní, snaží se o komunikaci. Žákyně má velmi dobré logické myšlení. Při soutěži Matematický klokan se umístila na prvním místě z ukrajinských žáků. Matematický klokan byl částečně překládán do mateřského jazyka, ale i přesto získala velmi kvalitní výsledek. Přestávky tráví na chodbě s ukrajinskými spolužáky nebo samostatně na svém místě. Do školy si nosí plyšáky, se kterými často komunikuje. Dle slov paní učitelky plyšáci ji přinášejí pocit bezpečí. Žákyně navštěvuje školní doučování, ke kterému má negativní přístup. Na doučování nedává pozor, nereaguje na otázky paní učitelky a hlasitě komunikuje s kamarádkou. Používá jen jednoduché fráze, například já nevím, já neumím, já to neznám. V běžném vyučování se žákyně chová jinak. Nemá oblíbený předmět, ale méně oblíbených předmětů má hned několik, například český jazyk, hudební výchovu, pracovní činnosti, tělesnou výchovu a výtvarnou výchovu.

S mluveným projevem má žákyně větší problém než s písemným. V mluveném projevu nedokáže vyjádřit v českém jazyce své myšlenky. Používá jednoduché věty či slovní spojení. Dorozumí se na základě jednoduché konverzace. Složitější komunikace je pro ni stresující a potřebuje překlad komunikace do rodného jazyka.

Nejlépe žákyně komunikuje v písemné formě. Používá psací písmo a zcela bezchybně používá latinku. Její písemný projev je úhledný a snaží se být velmi pečlivá.

Hodnocení od paní učitelky na doučování

- do školy dochází velice nepravidelně (pokud má donést domácí úkol, tak následující den raději nepřijde, aby ho nemusela plnit), na hodinách nezvládá pracovat samostatně a individuálně, z důvodu, že její jazykový projev se od začátku školního roku nezlepšil
- při čtení projevuje snahu, ale mluvený projev je pro ni vzdálený, a ne příliš snadný, při otázkách mnohdy nerozumí významu a neví, jak má odpovědět
- Její psaní se příliš nezlepšilo a nevykazuje snahu (což pramení i z toho, že má vyšší absenci), při hodinách občas vyrušuje a následně se nedokáže koncentrovat na práci

Zkušenost s žákyní

Na základě svých zkušeností, žákyni hodnotím kladně. Při výuce byla aktivní, podílela se na práci individuální i skupinové. Do školy docházela pravidelně a připravená na výuku. Žákyně se mi snažila pomáhat a komunikovat se mnou. Často se ptala na správný tvar slova, nebo jak se dané slovo píše. Při setkání mimo školní prostředí žákyně nereagovala na pozdrav a nekomunikovala.

2. 2. 5 ŽÁK 5

Osobní anamnéza

Žák pochází z Ukrajiny a do České republiky přišel z důvodu války. Nyní je v České republice jeden rok, kam přišel společně se svou matkou, otcem a bratry. Nejstaršímu bratrovi je 14 let, druhému bratrovi je 10 let a žák je z bratrů nejmladší, je mu 8 let. V domácnosti komunikují převážně v ukrajinském jazyce.

Vzdělávání

Žák se vzdělává ve čtvrté třídě na základní škole v České republice. Do té doby se vzdělával na Ukrajině a český jazyk neznal. Do školy nedochází pravidelně a bývá nepřipraven. Často ztrácí školní pomůcky a mnohdy se stane, že nemá na výuku pomůcky žádné. Vzdělávání pro žáka není podstatné. Při výuce není aktivní, nehlásí se a nemá zájem o vzdělávání. Když nerozumí zadání, nepracuje, nebo se zeptá svých spolužáků z Ukrajiny v ukrajinském jazyce. Snaží se pouze ve chvíli, kdy je výuka zpestřena hrou. Zde je vidět snaha vyhrát a namotivovanost, je velmi soutěživý. Odmítá spolupracovat s českými spolužáky. Pokud je ve skupině s ukrajinskými žáky, spolupracuje, ale komunikuje v ukrajinském jazyce. Žák po vyučování navštěvuje školní družinu, kde si hraje se svými kamarády z Ukrajiny, se kterými tráví čas také o přestávkách.

V českém jazyce žák převážně nekomunikuje. Pokud komunikovat musí, používá jednoduchá slovní spojení a fráze, které má naučené, například „já to neumím, já to neznám, já nechci.“

Žák píše tiskacím písmem, není schopen psát psacím písmem. Latinku občas kombinuje s azbukou. Často se ptá, jak dané písmeno napsat či jak se v českém jazyce řekne dané slovo. Písemný projev není pro žáka jednoduchý.

Hodnocení od paní učitelky na doučování

- dobře pracuje individuálně a zvládá i samostatnou práci, i když bližší je mu práce ve dvojici (skupině) a rád popisuje obrázky s novými slovy
- od začátku školního roku se zlepšil jeho jazykový projev, především znalostí nových slov, avšak s psaním má problém - často se mu pletou písmena a do latinky mnohdy zamíchá azbuku, to samé platí i při mluvení, často hovoří při hodině ukrajinsky
- Občas se doptává, pokud něčemu nerozumí a pokud ho výuka baví a má motivaci se zapojit, tak nevyrušuje, při ostatních situacích s ostatními spolužáky často vyrušuje a směje se v hodinách nahlas

Zkušenost s žákem

Zkušenost s žákem byla převážně pozitivní. Při vyučování dělal práce dle pokynů, snažil se komunikovat, ale mnohdy používal ukrajinská slova a porozumět mu bylo složité. Žák nejraději spolupracuje se svými kamarády, pokud je ve skupině, kde není jeho kamarád, nemá zájem o práci a dokáže jen sedět a nic nedělat. Nemá snahu spolupracovat s nikým jiným než s jeho kamarády. Pokud pracuje s kamarády, je aktivní. Když nepochopil učivo, snažil se při vysvětlení pochopit danou látku. Žák v době mé výstupové praxe ztratil školní aktovku a byl bez pomůcek. Pomůcky mu půjčovala paní učitelka, aby mohl pracovat.

2. 2. 6 ŽÁKYNĚ 6

Osobní anamnéza

Žákyně pochází z Ukrajiny a je jí 8 let. Do České republiky přišla z důvodu války se svou matkou. V domácnosti komunikují ukrajinsky. Matka navštěvuje kurz českého jazyka, kam dochází i žákyně, která navštěvuje doučování i v rámci základní školy.

Vzdělávání

Žákyně se vzdělávala do druhé třídy na Ukrajině. Nyní navštěvuje základní školu v České republice a chodí do čtvrté třídy. Do základní školy chodí nepravidelně a nemá zájem o vzdělávání. Nemá ráda spolupráci s ostatními spolužáky. Nejraději pracuje individuálně a tráví přestávky převážně samostatně. Žákyně během výuky není aktivní, nehlásí se, často se zabývá činnostmi, které nejsou zadané. Má ráda všechny předměty kromě prvouky.

Při skupinové práci se snažila vést skupinu, ale skupina si stěžovala na hrubé zacházení. Po vyučování navštěvuje školní družinu, kde tráví čas také sama.

Psaný projev má úhledný, píše psacím písmem a latinku ovládá téměř bezchybně. Píše pomalejším tempem

V mluveném projevu používá převážně jednoduchá slovní spojení. Pokud nerozumí zadání nebo konverzaci, hlasitě vykřikuje "co to je, neznám to". Komunikuje převážně ukrajinsky a nesnaží se komunikovat v českém jazyce. K vysvětlení daného problému učitelem se staví negativně a projevuje nezájem. V takových situacích bývá až arogantní a ráda dělá naschvály, například píše velká písmena a velké mezery, aby se slova nevešla do řádků.

Hodnocení od paní učitelky na doučování

- pracuje individuálně, při samostatné práci má často problém se koncentrovat na daný úkol a soustředit se - často se na otázku musím zeptat 2x
- má snahu při čtení, ale v psaní se její výkon od začátku školního roku nezlepšil (psaní ji nebaví a nemá snahu dopsat písanku do konce), nerada spolupracuje s ostatními spolužáky a ostatní spolužáci neradi spolupracují s ní, nemá v sobě týmového ducha ani nadšení pracovat s ostatními
- Často při hodinách vyrušuje a provokuje ostatní (především spolužačky), baví ji pouze mluvit o nových slovech anebo číst krátké texty

Zkušenost s žákyní

Na základě vlastní zkušeností se žákyní hodnotím ji jako žákyni, která má vlastní tempo práce a dělá zadané úkoly, jen když jí přijdou zajímavé a zábavné. Pokud je probíraná učební látka složitější a ona jí nerozumí, nemá snahu poslouchat. Při opravě správného sezení u psaní byla žákyně arogantní a schválně si sedala do nesprávné polohy (podpírala si hlavu, neseseděla správně na židli).

2.3 ROZHOVOR SE ŽÁKY

Rozhovor byl veden se čtyřmi žáky z Ukrajiny, kteří přišli do České republiky z důvodu války. Rozhovor je dělen na dvě části. První část je osobní rozhovor se žákem. Žák měl prostor na vyjádření svých myšlenek bez ovlivnění spolužáků. Druhá část je společná, kde se žáci společně vyjadřovali na zadanou otázku. Každý mohl vyjádřit svůj názor nebo doplnit

odpověď spolužáka či s ní souhlasit nebo nesouhlasit. U rozhovoru byla přítomna i paní asistentka, která se příležitostně zapojila do konverzace či pomohla s překladem do mateřského jazyka.

Rozhovor je zakódován v aplikaci ATLAS. Ti rozhovor je rozdělen systematicky podle témat, která budou níže podrobně rozebrána.

Cílem rozhovoru bylo zjištění, jak se žák adaptoval na nové prostředí a jaké jsou ve třídě sociální vztahy.

Z rozhovoru se žáky vyplynul negativní vztah mezi spolužáky. Mezi českými a ukrajinskými žáky nevznikl přátelský vztah, a to narušuje přátelskou atmosféru ve třídě. Žáci z Ukrajiny poukazují na nevhodné chování českých spolužáků (posměch, násilí). Na zlepšení vztahů ve třídě by byl vhodný adaptační den zaměřený na vztahy spolužáků + beseda o přijetí ukrajinských žáků do třídy (pouze pro české žáky).

Do výuky bych více zařadila stmelovací aktivity a skupinovou práci, kde ukrajinští žáci budou mít možnost ukázat jejich pozitiva, a tím vyniknout před spolužáky. Dále bych doporučila využívat individuální formu výuky, aby žáci měli možnost konverzovat s paní učitelkou či paní asistentkou, a tak získat větší možnost zapojit se k řešení problému, například lépe pochopit pro ně nesrozumitelné zadání, nepochopení dané látky nebo pouze navození přátelského vztahu s pedagogickým pracovníkem. Vhodná by byla i dyadická (párová) forma, kde by se mohl zlepšit vztah mezi spolužáky, protože by pracovali dva žáci (Čech a Ukrajinec) společně na zadaném úkolu, například ranní povídání - dvojice si vylosuje otázku a bude daný čas diskutovat nad otázkou. Ukrajinským žákům by to pomohlo ke zlepšení mluveného projevu a navodit přátelský vztah se spolužáky.

Aby se zamezil posměch ze strany českých žáků kvůli jazykové bariéře, bylo by vhodné do třídy umístit tablet s překladačem, popřípadě slovník, aby ho mohli ukrajinští žáci v případě jazykové bariéry využít. Pedagog by mohl žákům z Ukrajiny dávat dvojjazyčně zadání, například v testu, nebo dát možnost přeložit si zadání, protože z rozhovoru se žáky vyplynulo, že nerozumí zadání a potřebují překlad do mateřského jazyka. Toto tvrzení potvrdila i paní asistentka z Ukrajiny. Ve výuce by měl pedagog využívat názorně demonstrační metody, kdy by se žákům spojil obraz s názvem. Touto metodou by si žáci postupně rozšiřovali slovní zásobu.

2. 3. 1 ANALÝZA KÓDŮ

Tabulka 7 - Analýza kódů žáci

Podrobná tabulka s analýzou kódů je přiložena v příloze (Příloha 3).

Kategorie	Dílčí kategorie
Český jazyk	Doučování
	Jak se zlepšuji v českém jazyce
Jazyková bariéra	Jazyková bariéra - lítost
	Stud / strach při jazykové bariéře
Školní kolektiv	Hrubost spolužáků
	Spolužáci
	Pomoc od spolužáků
Čas o přestávkách	Přestávky
Výuka	Nesrozumitelné zadání
	Používání mobilního telefonu ve výuce
	Používání překladače ve výuce
	Dvojjazyčné zadání
	Skupinová práce při výuce
	Nápady na zlepšení výuky v České republice

Porovnávání ukrajinské a české školy	Kde je lepší školy (Česká republika X Ukrajina)
	Rozdíl ukrajinská X česká škola
Přátelé	Přátelé z České republiky
	Přátele z Ukrajiny
Představení situace	Situace na hřišti (půjdou ven s českými dětmi?) - fiktivní situace
Třída pouze pro ukrajinské žáky	Skupina pouze ukrajinských žáků

Kód doučování

Doučování na základní škole probíhá v dopoledních hodinách s paní asistentkou z Ukrajiny, která dle rozhovoru s paní učitelkou žákům vysvětluje danou gramatiku, procvičuje s nimi. V odpoledních hodinách mají žáci doučování jako zájmový kroužek. Přínos doučování je patrný ve výuce při komunikaci, žáci se již nebojí komunikovat. Komunikace jim pomáhá nejen navazovat kamarádství s českými žáky, ale především sdílet znalosti, například vysvětlení české gramatiky v mateřském jazyce díky paní asistence z Ukrajiny. Žáci lépe zvládají učivo v českém jazyce, protože mají možnost mít od paní asistentky výklad v mateřském jazyce. Nejmenší problémy v porozumění jsem zaznamenala v matematice, protože matematický symbolický (číselný jazyk) je jednotný. Patrný je i posun v přírodovědných předmětech díky názornému obrazovému materiálu, který pomáhá k porozumění. Příklad kódu: „*Já už měla doučování.*“

Kód zlepšuji se v českém jazyce

Kód navazuje na první kód doučování. Žáci cítí zlepšení díky doučování. Každý den zjišťují, že věcem více rozumí, dokáží komunikovat, odpovídají správně na otázky. Příklad kódu: „*Protože každý jeden den udělám na češtině úkol. Každý den je práce lepší a lepší.*“ ,

„Já si myslím, že kdybych měla české kamarády, tak bych s nimi povídala. Když bych nevěděla, tak by mi poradili.“

Kód jazyková bariéra - lítost

Žáci převážně nepociťují lítost, že občas nerozumí svým spolužákům. Žáci nemají přátele z České republiky, proto nepociťují lítost, že nemohou komunikovat kvůli jazykové bariéře.

Příklad kódu: *„Oni vymyslí nějaký plán a já tomu ale nerozumím.“*

Kód stud / strach při jazykové bariéře

Žáci vnímají stres při komunikaci i přes doučování, kde by se měl stres odstranit. Žáci si jsou vědomi, že jejich komunikace není bezchybná a z tohoto důvodu mají strach komunikovat, protože se jim spolužáci posmívají za chyby v komunikaci. Příklady kódů: *„Když řekneme něco špatného tak se nám smějí. Když to řeknou oni špatně a mají chybu tak to nevadí.“*, *„Nám se smějí, když se zeptáme, ale když se zeptají Češi, tak se nikdo nesměje.“*

Kód hrubost spolužáků

Kód navazuje na strach při jazykové bariéře. Žáci nemají ve třídě přátelskou atmosféru a kolektiv není stmelený. Při rozhovoru s paní asistentkou vyplynulo, že taková situace ve třídě není. Žáci z Ukrajiny si vytvořili svou skupinu a nechtějí se kamarádit s českými spolužáky. Z rozhovoru se žáky vyplynul opak. V současné době ve třídě probíhá intervenční program. Příklady kódů: *„mně vadí to, že tady kluci strkají například, když jsem chtěla pověsit klíče na tělocviky, abych nikoho nezranila, tak mi začali strkat“*, *„oni nás nemají rádi, protože si myslí, že nic neumíme a nic nerozumíme“*

Kód spolužáci

Žáci popsali jejich pohled na spolužáky. Z rozhovoru vyplynuly pouze negativní věci, které mohou mít důsledek chybějícího adaptačních dne. Žáci neměli možnost se po příchodu ukrajinských žáků společně poznat. Příklady kódů: *„nevšímají a nebaví se“*, *„Nevím. Oni se kamarádí s holkami, ale z Česka.“*

Kód pomoc od spolužáků

Kód potvrdil výpověď paní asistentky, že ukrajinští žáci se nechtějí kamarádit s českými žáky. Nevyžadují od nich pomoc při vyučování nebo o přestávce. Je to také způsobené nestmeleným kolektivem, jazykovou bariérou a posměchem. Příklady kódů: „*pomáhá mi jen můj soused v lavici*“, „*nikdo mi nepomáhá.*“

Kód přestávky

Druhý kód, který potvrzuje, že ukrajinští žáci se nechtějí přátelit se spolužáky. Přestávky tráví na chodbě z důvodu, že tam mohou být i jiní žáci z Ukrajiny. Při pozorování žáků z Ukrajiny jsem také přestávky na chodbě zaznamenala. Příklad kódu: „*Na chodbě, protože tam můžou být všichni Ukrajinci.*“

Kód nesrozumitelné zadání

Žáci při rozhovoru uvedli, že nerozumí zadání. Výpověď je pravdivá, protože při dotazníkovém šetření byly časté dotazy na obsah a musela pomáhat paní asistentka s překladem. Přínos by mělo dvojjazyčné zadání nebo více práce s porozuměním textu v době doučování. Příklad kódu: „*Nerozumíme zadání.*“

Kód používání mobilního telefonu ve výuce

Žáci z Ukrajiny byli zvyklí používat mobilní telefon při výuce. V České republice jsou mobilní telefony při výuce zakázané. Z rozhovoru vyplynulo, že by žáci rádi používali mobilní telefon ve výuce. Příklad kódu: „*Jo chceme*“

Kód používání překladače ve výuce

Kód vznikl v návaznosti na kód nesrozumitelné zadání. Přínos používání překladače ve výuce by měl pro žáky pozitivní vliv. Odstranil by stres při jazykové bariéře. Přínos by mohl být i negativní, protože by žáci využívali překladač automaticky a neprocvičovali by český jazyk. Příklad kódu: „*Já bych to zkusila, a když bych nevěděla, vzala bych překladač.*“

Kód dvojjazyčné zadání

Kód se vztahuje na kód nesrozumitelné zadání. Pro žáky by mělo ve dvojjazyčném zadání přínos ve srozumitelnosti a odstranilo by to stres při psaní kvůli jazykové bariéře. Příklady kódů: „*Ano chceme.*“, „*To by bylo pro nás lepší.*“

Kód skupinová práce při výuce

Kód vznikl v návaznosti na principy zapojení žáků do výuky. Přínos pro žáky by měl v oblasti komunikační i sociální. Měli by možnost zapojit se do skupinové práce, ukázat své schopnosti a rozvíjet tím spolupráci a komunikace se spolužáky. Příklady kódů: „Ne. Oni by si chtěli svoje kamarády.“, „Vybrali *jedině, když každý člověk musí mít ve skupině ukrajince a každý pracuje na jiném úkolu.*“

Kód nápady na zlepšení výuky v České republice

Žáci v rozhovoru vyjádřili, co by si přáli, aby se zlepšilo při výuce v České republice. Přínos by byl ve vzdělání žáků. Žáci chtějí procvičovat více učivo. Příklad kódu: „*Já bych chtěla písanku jako ve třetí třídě.*“

Kód kde je lepší škola (Česká republika X Ukrajina)

Žáci se shodli, že na Ukrajině. Dle rozhovoru s paní asistentkou vyplynulo, že žáci jsou zvyklí se více učit na Ukrajině a dostávat více úkolů. Příklad kódu: „*Trochu v Česku a trochu na Ukrajině, protože v Česku nám dávají méně domácích úkolů.*“

Kód rozdíl ukrajinská x česká škola

V tomto kódu vyplynuly rozdíly mezi školami. Žáci vidí rozdíl ve školních povinnostech, učivu a používání mobilního telefonu. Příklady kódů: „*Lépe se tam učí, zadávají více domácích úkolů.*“, „*Zvedání ruky (někde se zvedá ruka jen částečně).*“, „*Na Ukrajině ještě můžeme být při hodině na telefonu.*“

Kód přátele z České republiky

Z rozhovoru vyplynulo, že žáci z Ukrajiny nemají české přátele. Přínos mít českého kamaráda by mělo z hlediska rozvoje komunikace a používání, zlepšení českého jazyka. Příklady kódů. „*Lepší jsou kamarádi z Ukrajiny.*“, „*Nekamarádím s nimi.*“

Kód přátele z Ukrajiny

Žáci mají v České republice přátele z Ukrajiny. Příklad kódu „*Mám ukrajinský kamarády v České republice.*“

Kód situace na hřišti (půjdou ven s českými dětmi) - fiktivní situace

Z rozhovoru vyplynulo, že by nešli s českými žáky ve volném čase na hřiště. Mají obavy z jazykové bariéry a posměchu. Obavy jsou způsobené školním kolektivem. Přínos trávit volný čas s českými žáky by měl v oblasti komunikační i sociální. Žáci by více komunikovali v českém jazyce, rozšiřovala by se slovní zásoba a odstranil by se strach z komunikace, když by je přátelé podpořili a pomohli se správnou gramatikou a výslovností. Příklady kódů: „*Kdyby nás Ukrajinců bylo víc než čechů tak ano jinak ne.*“, „*Já bych šla, kdyby byli moji kamarádi.*“, „*Bála bych se, že by mi bouchali a smáli by se mi.*“

Kód skupina pouze ukrajinských žáků

Žáci se shodli, že by chtěli pouze třídu / skupinu ukrajinských žáků. Vidí přínos v užívání mateřského jazyka. Z rozhovoru s paní asistentkou vyplynulo, že ona nevidí přínos. Příklad kódu: „*To by bylo lepší, že by nám to řekli v našem jazyce, když nerozumíme.*“

2. 4 ROZHOVOR S ASISTENTKAMI PEDAGOGA

Rozhovor s asistentkami pedagoga se opírá o rozhovor se žáky, který je zakódován v programu ATLAS.Ti, kde jsem vytvořila kódy a podle nich vytvořila otázky pro paní asistentky.

Rozhovor je veden s paní asistentkou (Z), která na Ukrajině vyučovala v hudební škole, a s paní asistentkou (Y), která na Ukrajině pracovala jako učitelka. Obě paní asistentky souhlasily s nahráváním rozhovoru. Při rozhovoru je použité tykání z důvodu lehčí komunikace mezi námi.

Cílem rozhovoru je získat od asistentek pedagoga názor na vzdělávání žáků z Ukrajiny v české základní škole a získat hodnocení žáků, na které jsou vypracované kazuistiky.

Z rozhovoru vyplynulo, že ukrajinští žáci v rozhovoru nemluvili pravdu a situace ve třídě je jiná, než popsali žáci. Paní asistentky údaje od žáků vyvrátily a popsaly v rozhovoru jejich pohled na situaci.

V úvodu rozhovoru paní asistentky odpovídají na otázky ohledně jejich práce na základní škole, například jaká je jejich náplň práce, kde hledají materiály, jak si ověřují správné řešení, když si vytváří své vlastní materiály pro žáky.

Po úvodu paní asistentky popsaly práci se žáky. Paní asistentky žákům pomáhají překládat zadání při testech či soutěžích. Každý den žáci docházejí při vyučování na doučování,

kde společně s paními asistentkami procvičující danou látku, kterou probírají v českém jazyce s třídní učitelkou. Paní asistentky také žákům vysvětlují novou gramatiku, pokud je to zapotřebí.

Hlavní část rozhovoru je zaměřena na žáky, o kterých jsou vypracované kazuistiky. Paní asistentky odpovídaly na všeobecné otázky ohledně žáků, například jaké je jejich chování, jaký je podle jejich názoru hlavní důvod nepřátelství mezi ukrajinskými a českými žáky.

V závěrečné části rozhovoru paní asistentky vyjádřily jejich názor na odpovědi žáků a vyvrátily negativní odpovědi žáků, například nepřátelské prostředí ve třídě / nikdo je nemá rád, násilí - provokování o přestávce.

2. 4. 1 ANALÝZA KÓDŮ

Následující tabulka přináší přehled kategorií a kódů zjištěných z dat rozhovorů s paními asistentkami ukrajinských žáků shrnutí jejich zkušenosti v podpoře adaptace ukrajinských žáků.

Tabulka 8 - Analýza kódů asistentky pedagoga

Podrobná tabulka s analýzou kódů je přiložena v příloze (Příloha 4).

Kategorie	Dílčí kategorie
Přátelství v České republice	Proč se nekamarádí žáci z České republiky a žáci z Ukrajiny
	Přátele z České republiky
Školní kolektiv	Hrubost
	Snaha přátelit se se spolužáky
Žáci z Ukrajiny	Charakteristika žáků z Ukrajiny
Doučování	Doučování
	Materiály pro žáky

	Ověření správnosti materiálů
Charakteristika paní učitelky	Třídní paní učitelka
Výuka	Používání mobilního telefonu ve výuce
	Skupinová práce ve výuce
	Skupina pouze ukrajinských žáků
	Dvojjazyčné zadání
	Zasedací pořádek
Zaměstnání na Ukrajině	Práce na Ukrajině
Rozdíly	Rozdíl ukrajinská X česká škola
	Známkování na Ukrajině

Kód proč se nekamarádí žáci z České republiky a žáci z Ukrajiny

Paní asistentky se shodly, že žákům brání slovní bariéra, protože nemůžou přirozeně komunikovat. Přínos má doučování, kde žáci procvičují komunikaci a osvojují si český jazyk. Doučování by mělo mít přínos k rozvoji komunikace, odstranění stresu. Příklady kódů: „*Nejprve můžu říct, že je to slovní bariéra.*“, „*Jo, že děti nemůžou normálně komunikovat, protože ty děti nemůžou normálně vysvětlit, co chtějí jako je ta bariéra.*“

Kód přátele z České republiky

Paní asistentky si myslí, že by bylo dobré, aby ukrajinští žáci měli přátele z České republiky, protože by jim to pomohlo k rozvoji komunikace. Naopak nevidí snahu přátelit se s českými žáky. Přínos mít české kamarády by byl v oblasti komunikace - zlepšení mluveného projevu, rozšíření slovní zásoby a v oblasti sociální - lepší poznání a pochopení mentality žáků různé národnosti. Příklady kódů: „*Ale taky bylo by dobré, kdyby každý žák měl nějakého kamaráda*“

nebo kamarádku českého. “; „Jo o komunikaci pokud nekomunikují mezi sebou ty ukrajinci tak neprocvičují tak jak by měli.“

Kód hrubost

Tento kód směřuje na rozhovor se žáky, kde uvedli, že žáci z České republiky jsou na ně zlí a napadají je. Paní asistentky tento kód vyvrátily. Ony se nemyslí, že jim ubližují. Potvrdily, že ve třídě jsou chlapci, kteří jsou více akční, ale není ve třídě tak špatná atmosféra vůči žákům z Ukrajiny, jak žáci popsali. Příklady kódů: *„Ale to je i na Ukrajině. To taky existuje. Ten bullying máme i na Ukrajině, že kluci je zlobí a ubližují jim. “*, *„My nemyslíme, že to jsou chudáci, protože ve třídě jsou nějaký kluci zlobivý, ale není to tak hrozný. “*

Kód snaha přátelit se se spolužáky

Tento kód také navazuje na rozhovor se žáky, kteří uvedli, že by se chtěli kamarádit se spolužáky a že se snaží. Paní asistentky odpověděly opak, že se nesnaží a nechtějí spolu kamarádit. Uvedly příklad z projektového dne, kde žáci se rozdělili na skupiny a nekomunikovali společně. Přínosem by měl adaptační den, aby se zlepšily vztahy ve školní třídě mezi žáky a žáci měli možnost lépe se poznat a popřípadě navázat přátelství. Příklad kódu: *„Ne nechtějí. Oni se skamarádili spolu, a to je konec.“*

Kód charakteristika žáků z Ukrajiny

Paní asistentky se shodly, že tři žačky se snaží, všichni dělají domácí úkoly. Jedna žačka nechce pracovat a jeden žák je lenivý. Paní asistentky také řekly, že jedna žačka a jeden žák častou lžou. Příklady kódů: *„Jsou snaživí, jako jsou 2 žákyně a 1 žák.“*, *„Dělají domácí úkoly.“*

Kód doučování

Kód doučování je zaměřený na doučování, jestli si paní asistentky myslí, že stačí doučování pouze ve škole. Na základní škole probíhá doučování dopoledne při výuce s paní asistentkou a odpoledne kroužek českého jazyka s paní učitelkou. Paní asistentka si myslí, že doučování stačí ve škole, ale žákům by prospěly soukromé hodiny češtiny - konverzační. Dále si myslí, že by bylo vhodné, aby učitel byl rodilý mluvčí. Přínos doučování je v procvičování daného učiva, vysvětlení nové látky. Doučování je také prospěšné k rozvoji komunikace, odstranění

stresu z konverzace v českém jazyce. Doučování je cílené na odstranění slovní bariéry. Příklady kódů: „Já myslím, že to stačí ve škole během výuky. Jenom nějaké ty soukromé hodiny češtiny.“, „*My môžeme pomoc, vysvětlit tu gramatiku, ale bylo by to dobré kdyby paní učitelka mluvila a byla češka.*“

Kód materiály pro žáky

Kód souvisí s kódem doučování. Paní asistentky si hledají materiály na internetových stránkách. Přínosem materiálů je zábavné procvičování českého jazyka. Žáci si materiály shromažďují do portfolia, které mohou využívat k procvičování doma. Příklad kódu „*Všechny materiály bereme na internetu.*“

Kód ověření správnosti materiálů

Tento kód navazuje na kód materiály pro žáky. Ptala jsem se, jak si paní asistentky ověřují správnost materiálů / správné řešení. Paní asistentky odpověděly, že jim se správnými odpověďmi pomáhají paní učitelky, nebo mají správné řešení na internetu. Občas si materiály vymýšlejí samy. Přínos spolupráce s paními učitelkami je pro paní asistentky pozitivní, protože dostanou zpětnou vazbu na jejich práci a tím prohlubují své znalosti českého jazyka. Příklad kódu: „*Někdy nám učitelky pomáhají, abychom měly správné odpovědi a někdy je na internetu jako klíč.*“

Kód třídní učitelka

Kód zaměřený na paní učitelku třídní ukrajinských žáků. Paní asistentky popsaly paní učitelku jako hodnou, šikovnou. Dodaly, že ukrajinským žákům nemůže více pomáhat, protože při výuce má celou třídu a nemůže věnovat svůj čas pouze žákům z Ukrajiny. Příklady kódů: „*Paní učitelka je šikovná, je hodná paní učitelka.*“, „*Ne, nemůže ona jim každou tu látku hmm překládat / pomáhat. Ona má celou třídu tak nebude věnovat čas svůj jen ukrajinským žákům.*“

Kód používání mobilního telefonu ve výuce

Paní asistentky jsou proti používání mobilního telefonu při výuce. Z rozhovoru se žáky vyplynulo, že mobilní telefon mohou na Ukrajině používat. Paní asistentka v rozhovoru se žáky dodala, že v České republice je to lepší, protože na Ukrajině s telefony při výuce jsou konflikty. Příklad kódu: „*Bez používání mobilu.*“

Kód skupinová práce při výuce

Kód navazuje na formy a metody výuky. Podle asistentek pedagoga by skupinová práce fungovala v případě, pokud by ve skupině byl jeden ukrajinský žák a čeští žáci. Pokud by ve skupině bylo více ukrajinských žáků, tak si myslí, že by to nefungovalo. Přínos skupinové práce ve výuce je v oblasti rozvoje komunikace se spolužáky, navození sociálních vztahů. Příklady kódů: *„Jo ale ve skupině musí být v každý skupině jeden Ukrajinec, ale když byli víc Ukrajinci, tak ne.“*, *„Lepší by bylo, kdyby ve skupině byl jeden Ukrajinec a Češi. V každé skupině jeden. To by bylo lepší.“*

Kód dvojjazyčné zadání

Paní asistentky byly proti dvojjazyčnému zadání, i když žáci z Ukrajiny v rozhovoru řekli, že by to tak chtěli a bylo by to pro ně příjemnější. Paní asistentky se shodly, že by to tak nefungovalo. Přínos pro žáky v dvojjazyčném zadání by byl v pochopení zadání v mateřském jazyce. Příklad kódu: *„Pokud chtějí zůstat v České republice tak to tak nemusí být.“*

Kód skupina pouze ukrajinských žáků

Návaznost na rozhovor se žáky, kteří by si přáli mít pouze třídu / skupinu ukrajinských žáků. Paní asistentky si myslí, že pokud žáci zůstanou v České republice, tak by skupina pouze ukrajinských žáků být neměla, protože nekomunikují v českém jazyce a nejsou jim obklopeni. Přínos by skupina pouze ukrajinských žáků měla v moment, kdy by se žáci vrátili na Ukrajinu. Příklady kódů: *„Ne, to nemůže takhle existovat.“*, *„Je to hloupost. My jsme taky začaly mezi sebou říkat, že to nebude dobře, když my budeme pomáhat jim i v příštím roce. Jak to bude vypadat. Dobře oni půjdou poslední rok na prvním stupni. Někdo pak půjde na gymnázium nebo pokračuje na druhý stupeň. My už nebudeme chodit na zeměpis, dějepis, němčinu.“*

Kód zasedací pořádek

Paní asistentky zhodnotily, jaký je nejvhodnější zasedací pořádek. Shodly se, že je nejvhodnější, aby ukrajinský žák seděl s českým žákem. Když seděli společně žáci z Ukrajiny, tak rušili, protože společně komunikovali v ukrajinštině. Přínos zasedacího pořádku ukrajinský a český žák je v rozvoji komunikace, vysvětlování učiva, navození přátelství. Příklady kódů: *„Ale učitelky je jako tak rozsadily, že jeden Ukrajinec a Čech.“*

„Jo zkusily jsme v minulém roce na začátku sedět společně Ukrajinci a viděly učitelky, že to tak nepůjde.“

Kód práce na Ukrajině

Paní asistentky popsaly jejich práci na Ukrajině. Jedna paní učitelka dříve pracovala jako paní učitelka na základní škole a druhá paní asistentka pracovala v hudební škole. Příklad kódu: *„Já jsem na Ukrajině pracovala v hudební škole, takže já nemůžu říct ale druhá paní asistentka přímo na základní škole tak ona nám může říct.“*

Kód rozdíl ukrajinská X česká škola

Největší rozdíl mezi ukrajinskou a českou školou je náročnost. Ukrajinská škola je těžší, až o dvě třídy. Děti dostávají více domácích úkolů, výuka není tak hravá. Žáci při výuce na Ukrajině mohou používat mobilní telefony. Významný rozdíl je také ve výletech. Na Ukrajině se jezdí na výlety o víkendu nebo po vyučování. Přínos je ve srovnání české a ukrajinské školy. Příklad kódu: *„No tak vaše škola, česká škola je trošičku lehčí.“* , *„V matematice, v zadání, málo úkolů na jednu hodinu. Víc hravá je tady výuka.“* , *„když někam jedeme nebo jdeme, všechno musí být po hodinách po vyučovacích hodinách.“*

Kód známkování na Ukrajině

Kód navazuje na kód rozdíly. Paní asistentky popsaly známkování na Ukrajině. Mají dvanácti bodovou stupnici a využívají i slovní hodnocení. Přínos je ve srovnání hodnocení v České republice a na Ukrajině. Příklad kódu: *„Ne my máme dvanáct bodů.“* , *„První a druhá třída mají slovní hodnocení a třetí a čtvrtá třída může buď slovní hodnocení, nebo známky.“*

2. 5 ROZHOVOR S TŘÍDNÍ UČITELKOU

Rozhovor s třídní učitelkou čtvrté třídy základní školy, kam z důvodu války na Ukrajině nastoupilo 6 ukrajinských žáků. Rozhovor byl nahráván a paní učitelka s nahráváním souhlasila.

Cílem rozhovoru bylo zjistit, jaké byly první kroky paní učitelky při výuce žáků s odlišným mateřským jazykem a jak výuka probíhala.

Rozhovor s paní učitelkou je zakódován v programu ATLAS.Ti. Jednotlivé kódy jsou vysvětleny níže.

V úvodu rozhovoru paní učitelka odpovídala na otázky ohledně prvních kroků při výuce žáků, jaké metody a formy používala. Jaké materiály měla k dispozici pro výuku žáků s odlišným mateřským jazykem, jaké didaktické pomůcky používala.

Hlavní část rozhovoru je zaměřená na žáky, na které jsou zpracované kazuistiky, například paní učitelka zhodnotila plnění školních povinností, chování. Následně paní učitelka uvedla, jaké rozdíly vnímá mezi žáky z České republiky a z Ukrajiny.

V závěrečné části rozhovoru paní učitelka srovnala výuku v době příchodu žáků a v současné době. Popsala průběh pomoci žákům od paní asistentky z Ukrajiny a paní asistentky z České republiky. Vysvětlila průběh hodnocení a spolupráci mezi školou a rodiči.

2. 5. 1 ANALÝZA KÓDŮ

Tabulka 9 - Analýza kódů třídní paní učitelka

Podrobná tabulka s analýzou kódů je přiložena v příloze (Příloha 5).

Kategorie	Díličí kategorie
První kroky při výuce	Seznámení s žáky - první kroky
	Výuka žáků po příchodu do ČR
Výuka dnes	Výuka v současnosti
Seznámení	Chybějící adaptační den / období
Didaktické pomůcky	Pomůcky v prvních dnech
Asistent pedagoga	Český asistent pedagoga ve třídě
	Ukrajinský asistent pedagoga a doučování
Porovnání žáků	Rozdíl ukrajinští a čeští žáci
Klasifikace	Průběh hodnocení

Spolupráce škola - rodič	Rodiče
Žáci z Ukrajiny	Charakteristika žáků z Ukrajiny

Kód seznámení s žáky - první hodina

Z kódů vyplynuly první aktivity, které paní učitelka se žáky dělala. Přínosem pro žáky bylo vzájemné seznámení a poznání jednotlivých žáků i přes jazykovou bariéru. Přínos pro učitele to byl z hlediska nové zkušenosti s žáky s odlišným mateřským jazykem a inspirace pro jiné pedagogy. Příklady kódů: *„Ukrajinské děti se představily, řekly odkud přichází (na mapě Ukrajiny děti ukazovaly místo, odkud přichází).“*, *„České děti obdobně reagovaly, takže jméno, záliby a koníčky.“*

Kód výuka žáků po příchodu do ČR

Z kódů vyplývá, jak výuka probíhala po příchodu žáků z Ukrajiny. Přínos kódu by mohl být inspirací pro učitele žáků s odlišným mateřským jazykem. Příklady kódů: *„Výuka se rázem velmi zpomalila, aby se noví žáci mohli začlenit, hlavně matematika, angličtina.“*, *„Při výuce jazyka a gramatických jevů byli žáci z Ukrajiny vyučováni ukrajinskou paní asistentkou, která žáky seznamovala s pravidly českého pravopisu.“*, *„Zpočátku byl výklad s dovysvětlováním a překladem pro spolužáky.“*

Kód výuka v současnosti

Kód je navázán na výuku kód výuka žáků po přechodu do ČR. Z kódů vyplynou rozdíly ve výuce, například po příchodu žáků se výuka výrazně zpomalila, výklad byl s dovysvětlováním, český jazyk probíhal dvoufázově. V současnosti je výuka bez problémů. Ukrajínští žáci se za rok a půl naučili základy českého jazyka a výuka z tohoto důvodu může být plynulá. Příklady kódů: *„Současná výuka probíhá již bez větších problémů.“*, *„Ukrajínští žáci základy českého jazyka zvládli, a proto může být látka plynule vykládána.“*

Kód adaptační den

Kód adaptační den je zaměřen na prvotní seznámení žáků s žáky z Ukrajiny. V rámci adaptačního dne neproběhly pouze stmelovací aktivity. Přínosem adaptačního dne bylo

seznámení se mezi žáky, navození přátelské atmosféry, zbavení se trémy a stresu z nového školního prostředí. Žákům z Ukrajiny by adaptační den pomohl k prvotnímu uvolnění. Příklady kódů: *„Ve třídě neproběhl přímo jeden adaptační den, ale seznamovací aktivity byly používány přibližně první týden školy.“*, *„Žáci měli více pedagogů na různé předměty, probíhalo seznamování opakovaně s novým pedagogem.“*

Kód pomůcky v prvních dnech

Kód je zaměřen na didaktické pomůcky, které žáci používali během prvních dnů. Přínosem je inspirace pro učitele, kterým přijde do třídy žák s odlišným mateřským jazykem. Příklady kódů: *„Jazykové příručky vydané ministerstvem školství pro prvotní výuku cizího jazyka.“*, *„Využívali různých her s obrázky k pojmenování věcí z běžného života.“*

Kód český asistent pedagoga ve třídě

Ve čtvrté třídě je český asistent pedagoga a kód je zaměřený na pomoc asistentka ukrajinským žáků. Paní učitelka popsala, jak asistent pedagoga pomáhá ukrajinským žákům například v přípravě pomůcek na vyučování, opakuje a procvičuje s nimi učivo. Příklad kódu: *„Pomáhá ukrajinským žákům v případě pomůcek na vyučování, jako například poradí, co si připravit, co je pravidlem ve třídě, tak aby děti byly připravené do výuky.“*

Kód ukrajinský asistent pedagoga

Kód ukrajinský asistent pedagoga s kódem doučování v rozhovoru se žáky a s ukrajinskými asistentkami pedagoga. Ukrajinská asistentka pedagoga žákům vysvětluje gramatiku v mateřském jazyce, rozšiřuje slovní zásobu. Každý den žáci v dopoledních hodinách docházejí na doučování s ukrajinskými asistentkami. Příklady kódů: *„Ukrajinská paní asistentka, která provádí již 2. rokem intenzivní výuku českého jazyka.“*, *„Vysvětluje a procvičuje gramatické jevy, slovní zásobu, písmo, čtení s porozuměním.“*

Kód rozdíl ukrajinští a čeští žáci

Paní učitelka popsala, jaké největší rozdíly vnímá mezi žáky různých národností. Přínosem tento kód má v pochopení mentality žáků z Ukrajiny a jejich přístupu k učení. Příklady kódů: *„V úrovni znalostí.“*, *„Nemají často pomůcky do vyučování, nevypracují domácí cvičení, aktivity mimo školu nevnímají jako součást výuky a dost často se nezúčastňují.“*, *„Většina ukrajinských žáků nebyla zvyklá dodržovat daná pravidla.“*

Kód průběh hodnocení

Z rozhovoru vyplynulo hodnocení žáků s odlišným mateřským jazykem na základní škole. Hodnotí se dvěma způsoby, o slovní hodnocení v českém jazyce si rodiče musí zažádat. Zbylé předměty jsou hodnoceny známkou. Přínos pro žáky je motivační. Žáci dostanou zpětnou vazbu o svém učení a mohou se zaměřit na zlepšení v dalším pololetí, popřípadě ročníku. Příklady kódů: „*Slovní hodnocení je toto použito v případě, že se jedná o český jazyk.*“, „*Další předměty jsou hodnoceny známkou.*“

Kód rodiče

Z rozhovoru vyplynulo, že spolupráce škola - rodič je bezproblémová. Přínos pro školu. Příklady kódů: „*Spolupráce škola – rodič je ve všech případech bez problémů.*“, „*Školu rodiče navštěvují pravidelně při třídních aktivech či si individuálně sjednají konzultaci s jednotlivými učiteli, tak jak je potřeba.*“, „*Pravidelně dotazují na studium, zda jejich děti zvládají integraci, učení.*“

Kód charakteristika žáků z Ukrajiny

Paní učitelka popsala žáky z Ukrajiny z jejího pohledu. Přínos tento kód má ke zpracování kazuistiky. Příklady kódů: „*Popis ukrajinských žáků je dost podobný českým žákům takže ochota pracovat, aktivita, zapojování se do činností třídy je velmi individuální.*“, „*Jsou jedinci, kteří vynikají a jiní jsou méně aktivní.*“, „*Snaha vyhnout se povinnosti, například neúčastnit se výuky.*“

2. 6 VYHODNOCENÍ DAT

Klíčovou výzkumnou metodou pro praktickou část byly rozhovory, které jsem vedla celkem tři - se žáky, s asistentkami pedagoga, s třídní učitelkou. Jednotlivé rozhovory byly nahrávány, přepsány a následně zakódovány v programu ATLAS.Ti. Kódy k jednotlivým rozhovorům jsou vysvětleny v předchozích kapitolách. [Sjednocené kódy rozhovorů jsou přiložené v příloze \(Příloha 6\).](#)

Cílem této kapitoly je shrnout a interpretovat data vyplývající z rozhovorů.

Pro přehlednější vyhodnocení dat jsem si sestavila tabulku kódů z jednotlivých rozhovorů.

Tabulka 10 - Vyhodnocení dat

Žáci	Paní asistentky	Třídní paní učitelka
Doučování	Doučování	Ukrajinský asistent pedagoga a doučování
Přátele z České republiky	Přátele z České republiky	Výuka žáků po příchodu do ČR
Jazyková bariéra - lítost	Charakteristika žáků z Ukrajiny	Charakteristika žáků z Ukrajiny
Hrubost spolužáků	Hrubost	Chybějící adaptační den / období
Používání mobilních telefonu ve výuce	Používání mobilních telefonu ve výuce	Seznámení s žáky - první hodina
Používání překladače ve výuce	Používání překladače ve výuce	Pomůcky v prvních dnech
Dvojjazyčné zadání	Dvojjazyčné zadání	Český asistent pedagoga ve třídě
Skupinová při výuce	Skupinová při výuce	Rodiče
Rozdíl ukrajinská x česká škola	Rozdíl ukrajinská x česká škola	Rozdíl ukrajinští a čeští žáci
Skupina pouze ukrajinských žáků	Skupina pouze ukrajinských žáků	Průběh hodnocení
Stud / strach při jazykové bariéře	Snaha přátelit se se spolužáky	Výuka v současnosti
Spolužáci	Proč se nekamarádí žáci z České republiky a žáci z Ukrajiny	

Pomoc od spolužáků	Materiály pro žáky	
Přestávky	Ověření správnosti materiálů	
Nesrozumitelné zadání	Paní učitelka třídní	
Nápady na zlepšení výuky v České republice	Zasedací pořádek	
Kde je lepší škola (Česká republika X Ukrajina)	Práce na Ukrajině	
Jak se zlepšuji v českém jazyce	Známkování na Ukrajině	
Přátelé z Ukrajiny		
Situace na hřišti (půjdou ven s českými dětmi?) - fiktivní situace		

Vyhodnocení dat žáci

Z rozhovoru se žáky vyplynul negativní vztah mezi spolužáky. Žáci si nevybudovali přátelský vztah k českým žákům a tento fakt narušuje přátelskou atmosféru ve třídě. Žáci z Ukrajiny poukazují na nevhodné chování českých spolužáků (posměch při chybné komunikaci kvůli jazykové bariéře, poštuchování). Žáci nemají české přátele, přátelí se pouze s ostatními žáky z Ukrajiny. V současné době probíhá ve třídě intervenční program, který se zaměřuje na posílení vztahů ve třídě.

Doučování s paní asistentkou z Ukrajiny žákům pomáhá k odstranění jazykové bariéry a eliminaci stresu při komunikaci. Velkou výhodou vidí ve vysvětlení české gramatiky v mateřském jazyce. Pociťují zlepšení se v českém jazyce díky zmiňovanému doučování a domácím úkolům z českého jazyka, což jim pomáhá v eliminaci obav v běžné komunikaci

s českými žáky a tím posiluje možnosti vytváření možnosti přátelských a spolupracujících vazeb napříč celou třídou.

Žáci by si přáli používat mobilní telefon při výuce či překladač. Odůvodnili to s ohledem na jazykovou bariéru, protože nerozumí zadání v českém jazyce. Návrh na zlepšení bylo dvojjazyčné zadání.

V rozhovoru žáci poukázali na přínos skupinové práce během výuky, ale měli obavu ze spolupráce s českými žáky, kteří by podle jejich názoru s nimi nespolečně pracovali. Návrhem bylo rozdělit skupinovou práci tak, aby každý žák měl svůj úkol, ale výsledkem byla společná práce celé skupiny.

Fiktivní situace " situace na hřišti " byla otázka cílená na přátelství mezi českými a ukrajinskými žáky. Žáci měli za úkol představit si situace, kdy je český žák pozve ve volném čase ven. Žáci jednoznačně odpověděli, že by nešli. Měli obavu z nepřátelského chování. Z tohoto důvodu probíhá intervenční program řízený profesionálem ve třídě, aby ve škole, ale především ve školní třídě vzniklo bezpečně prostředí a žáci neměli pocit nebezpečí.

Vyhodnocení dat asistentek pedagoga

Paní asistentky z Ukrajiny vedou ve škole dopolední doučování, které probíhá již druhým rokem každodenně. Zpočátku paní asistentky žáky učily základy českého jazyka - abecedu, psací / tiskací písmo, čtení. Postupně v doučování probíhaly gramatické jevy. V současné době na doučování žáci procvičují danou látku, kterou probírají v českém jazyce ve třídě. Paní asistentky žákům vysvětlují novou gramatiku v mateřském jazyce a pak pomocí pracovních listů, které nacházejí na internetových stránkách nebo vytvářejí vlastní pracovní listy, se žáky procvičují. V doučování také rozšiřují slovní zásobu a eliminují stres z komunikace kvůli jazykové bariéře.

V rozhovoru paní asistentky zdůrazňovaly, že by bylo vhodné, aby žáci měli českého kamaráda. Efektivně by procvičovali český jazyk a poznali mentalitu českých občanů. Žáci z Ukrajiny mají v současné době pouze přátele z Ukrajiny. Klíčovým bodem, proč se žáci z Ukrajiny nekamarádí s českými žáky, je jazyková bariéra. Nedokážou přirozeně komunikovat a mají z komunikace obavy. Důležitým přínosem pro žáky je doučování, které jim pomáhá k rozšíření slovní zásoby a eliminuje strach z komunikace.

Paní asistentky nesouhlasí s používáním mobilního telefonu, překladače ani učitelké příručky. Zdůvodňují to tvrzením, že by žáci nepoužívali český jazyk a překládali by si všechno do mateřského jazyka a neměli by snahu rozvíjet svou znalost českého jazyka. Z tohoto důvodu nesouhlasí také s dvojjazyčným zadáním.

Poukazovaly v rozhovoru na přínos skupinové práce. Žáci by měli větší možnost komunikovat se svými spolužáky při řešení daného úkolu a rozvíjet tím spolupráci s ostatními spolužáky a navazovat přátelské vztahy. Zmínily, že by ve skupině byl vhodný pouze jeden ukrajinský žák, protože více ukrajinských žáků ve skupině by mezi sebou komunikovalo v mateřském jazyce a nemělo by snahu spolupracovat s ostatními spolužáky a komunikovat v českém jazyce. Z tohoto důvodu dle názorů asistentů pedagoga není vhodná skupina / třída pouze ukrajinských žáků.

Poukázaly na rozdíly v českém a ukrajinském školství, například nižší úroveň vzdávání v České republice, více bodová hodnotící škála na Ukrajině, více domácích úkolů na Ukrajině, lepší přístup učitelů v České republice.

Z rozhovoru vyplynuly také rozdíly v zasedacím pořádku. Zpočátku žáci z Ukrajiny seděli při výuce / na doučování pohromadě s ukrajinskými žáky. Cílem bylo navodit žákům pocit bezpečí a oporu při prvních dnech. V současné době žáci z Ukrajiny sedí s českými žáky. Díky pokroku v českém jazyce se žáci rozesadili, byť nevytváří ve třídě přátelské vztahy. Přínos zasedacího pořádku český žák a ukrajinský žák spočívá v procesu spolupráce při výuce a v rozvoji komunikace. Zasedací pořádek je v současné době téměř funkční.

Vyhodnocení dat třídní paní učitelka

V rozhovoru paní učitelka zmínila, že se ke kódu hrubost spolužáků nebude vyjadřovat z důvodu probíhajícího intervenčního programu. Pohled paní učitelky na situaci by byl zkreslený. Vkládá důvěru do intervenčního programu vedeného profesionálním pracovníkem pedagogicko – psychologické poradny.

Paní učitelka zmínila v rozhovoru doučování od paní asistentky z Ukrajiny a specifikovala jejich spolupráci, která se týká průběhu doučování. Pana učitelka navrhne, jakou látku by bylo vhodné procvičit či vysvětlit na doučování. Dále paní asistentce pomáhá s kontrolou pracovního listu, který vytvořila paní asistentka samostatně.

V rozhovoru poukázala na hodnocení ukrajinských žáků. V současné době rodiče žáků mohou požádat o slovní hodnocení z českého jazyka. Ostatní předměty se hodnotí známkami s ohledem na jazykovou bariéru. Zmínila, že se přihlíží na pokrok žáků a snahu.

Z rozhovoru vyplynulo, že třída po příchodu ukrajinských žáků neměla adaptační den. Ve třídě probíhaly pouze stmelovací aktivity, z důvodu častého střídání učitelů ve třídě. Chybějící adaptační den by mohl být důsledkem nepřátelské atmosféry ve třídě a v následném nenavázání přátelských vztahů.

Paní učitelka porovnála výuku po příchodu žáků a v současné době. Po příchodu žáků se výuka výrazně zpomalila. V současné době žáci z Ukrajiny mají základní znalosti českého jazyka a výuka probíhá téměř bezproblémově.

Dále zmínila bezproblémovou spolupráci s rodiči. Rodiče spolupracují a aktivně se zapojují do chodu školy a dotazují se na své děti.

Pana učitelka zmínila, jaké rozdíly vnímá mezi českými a ukrajinskými žáky. Za největší rozdíl paní učitelka považuje úroveň znalostí, například žáci z Ukrajiny nemají osvojené základní matematické operace. Další rozdíl vnímá v přístupu k práci. Popsala, že žáci z Ukrajiny nejsou zvyklí dodržovat daná pravidla, například často nemají pomůcky na vyučování, aktivity mimo školu nevnímají jako součást výuky a často se nezapojují.

Paní učitelka v rozhovoru zmínila, že ve třídě je také český asistent pedagoga, který pomáhá žákům v přípravě pomůcek na vyučování, například poradí, co si mají žáci připravit na vyučování.

2. 7 PROJEKTOVÝ DEN V PRVNÍ TŘÍDĚ

Cílem projektového dne je prohloubit vztahy ve školní třídě a zajistit přátelské klima ve třídě. Aktivity jsou zaměřené na vzájemné poznání spolužáků, společném řešení daného problému a vyvození základních pravidel školní třídy.

Výstupem z projektového dne bude nástěnka, kterou spolužáci společně vytvořili. Na nástěnce budou obrázky třídních pravidel, kresby od spolužáků z druhého bloku projektového dne a podpisy žáků, které symbolizují slib, že znají třídní pravidla a budou je dodržovat.

[Didaktická příprava na projektový den je přiložena v příloze \(Příloha 9\).](#)

Cíle projektového dne

- žák rozliší vhodné a nevhodné chování ve třídě
- žák spolupracuje se spolužáky
- žák řekne svůj názor na danou situaci
- žák dodržuje třídní pravidla

Projekt rozvíjí **klíčové kompetence žáků**: kompetence sociální a personální, kompetenci komunikační, kompetenci k řešení problému a kompetenci k učení.

Způsob, jakým bude projektový den hodnocen:

Projektový den bude hodnocen žáky i učitelem ústně v průběhu celého projektového dne. Hodnotit se bude průběh a výsledky práce jednotlivých bloků, chování žáků, řešení problémových situací a přístup žáků k nim. Žáci budou mít možnost sebehodnocení a i k hodnocení ostatních spolužáků a přínosu jejich práce pro skupinu.

Charakteristika třídy, ve které je projektový den realizován:

Projektový den byl realizován na vybrané základní škole v Plzni. Do projektového dne se zapojilo 16 žáků z první třídy. V první třídě je jedna žákyně z Ukrajiny, která přišla na České republiky z důvodu války. Žákyně chodila do české mateřské školy a poté nastoupila také v České republice na základní školu. Ve třídě jsou tři žáci, kteří docházejí ke školní speciální pedagožce z důvodu logopedických nedostatků. Přátelské vztahy ve třídě jsou kladné. Žáci nerozlišují národnost žákyně z Ukrajiny. Ve třídě je přátelská atmosféra.

2. 7. 1 REFLEXE PROJEKTU**První blok**

První blok probíhal ve školní tělocvičně, kde jsem předem rozmístila části obrázků, které žáci museli najít pro následné složení. Žáci před aktivitou byli poučeni o bezpečnosti a informováni o počtu částí obrázku. *„V tělocvičně je ukryto 21 částí obrázku, každý najde minimálně jednu část obrázku, kterou umístí na modrou čáru. Dávej pozor, ať se nikomu nic nestane.“*

První úkol hledání částí obrázku po tělocvičně žáci pojali svědomitě a pracovali aktivně. Po nalezení všech částí žáci měli za úkol složit obrázek společně. V tento okamžik mezi žáky

začala diskuze na téma, jak zajistit, aby mohli skládat obrázek všichni společně. Skupina 10 žáků začala skládat obrázek, ale zbylé děti dělaly jinou činnost, například si hrály s gumičkou do vlasů, pobíhaly po tělocvičně. Žáky jsem od práce zastavila a společně jsme utvořili velký kruh a položila jim otázky „Jak dokázat, aby opravdu všichni skládali obrázek?“ Nejčastěji se objevovaly návrhy „*zvětšit kruh, aby viděli všichni.*“, „*Každý si vezme jednu kartičku a bude čekat, až ji bude moc přidat do obrázku*“. S návrhy jsme souhlasili a žáci společně začali skládat. Občas vznikl mezi žáky slovní konflikt. Společnými silami obrázek byl složen a tak jsme se žáky přešli k rozhovoru s otázkou „*Co vidíme na obrázku?*“. Všichni se shodli, že vidíme školní třídu. Společně se žáky jsme obrázky popsali - vhodné, nevhodné chování žáků. V návaznosti na obrázek jsem žákům položila otázku „*Jaká je vaše třída?*“. Nejčastější odpovědi byly „*dobrá*“, „*kamarádká*“, „*super*“.

Druhý blok

Druhý blok byl určen do školní třídy. Pro žáky jsem připravila kartičky se jmény jejich spolužáků, které jsem rozmístila na koberec. Žáci měli za úkol postupně si vybrat jednu kartičku a přečíst jméno spolužáka, kterého si budou pamatovat pro další úkol. Sledovala jsem komunikaci mezi žáky. Ve třídě byla přátelská atmosféra, žáci se smáli a pozorně sledovali, kdo jakého spolužáka má. Po vylosování spolužáka se žáci usadili do lavic a rozdala jsem jim papír, na který měli nakreslit spolužáka, kterého měli na lístečku. Žáci stále měli dobrou náladu a do úkolu se svědomitě pustili. Žáci chodili mezi sebou a sledovali detaily spolužáků například barvu očí, vlasů. Po kreslení jsme se společně posadili do kruhu a začali o jednotlivých spolužácích debatovat. Zaměřili jsme se na jejich vlastnosti. Měla jsem připravená 4 razítka, která symbolizovala 4 vlastnosti. Každý žák si rozmyslel, jaká razítka natiskne na papír, která nejlépe charakterizují spolužáka. Následně jsem obrázek oddělila čarou, která symbolizovala „*Přál / a bych si, aby můj spolužák / spolužáka byl / a ...*“ a doplnili vlastnosti pomocí razítek. Obrázky jsem nechala na koberci a v průběhu velké přestávky jsem sledovala reakce žáků. Žáci chodili mezi obrázky a zajímali se o sebe, jací jsou podle spolužáků. Ozývalo se „*Já jsem vůdce*“, „*Jé, já mám být víc opička*“, „*Koukej, já jsem přátelská*“, „*Já nemám nic změnit, super.*“ Jeden žák přišel o přestávce s prosbou: „*Paní učitelko, mohl bych prosím (jméno žáka) překreslit?*“ zeptala jsem se na důvod, proč chce spolužáka překreslit. „*Chci ho nakreslit hezky, protože jsem ho nakreslil z legrace a rychle.*“ Vyhověla jsem prosbě a nechala obrázek předělat. Z toho jsem vyvodila,

že žák práci nebral vážně, a když viděl práce ostatních, styděl se za svůj obrázek a chtěl svůj původní záměr předělat. Myslím si, že to byl správný přístup.

První dva bloky byly spíše odpočinkové. Třetí a čtvrtý blok je zaměřený na případný konflikt mezi spolužáky a já byla zvědavá, jak si žáci poradí s případným konfliktem a jak ho vyřeší.

Třetí blok

Předposlední blok projektového dne byl zaměřený více na pohybové aktivity než první dva bloky. Třetí blok byl realizován opět v tělocvičně. V tomto bloku jsem sledovala žáky, jak společně komunikují při skupinové práci a jak řeší daný problém / konflikt.

Po tělocvičně jsem o přestávce rozmístila 4 kruhy (zelenou, červenou, žlutou a modrou). Kruhy se lišily velikostně. *„Máme tady předposlední hodinu projektového dne. Máme tady 4 kruhy. Vaším úkolem je postavit se celá skupina dovnitř kruhu. Musíte se ve skupině domluvit, jak budete všichni v kruhu stát, jestli na jedné noze, nebo budete sedět. Všichni musí být ve stejné pozici. Zkusíme si to. Do zelené kruhu jdou žáci, kteří mají jednoho bratra, do modré kruhu jdou žáci, kteří mají více jednu sestru, do červené jdou žáci, kteří mají víc než jednoho sourozence například dva, tři a do žluté jdou žáci, kteří nemají žádného sourozence.“* Sledovala jsem rozdělení žáků a jejich způsob komunikace. Z červené kruhu se ozvalo: *„Paní učitelko, super jsem tu sama.“*, ze zelené kruhu se ozýval křik *„Musíme takhle, slyšíš?“*, modrá kruh *„Stojíme na jedné noze, jo?“*, žlutá kruh *„Vstávej, paní učitelka říkala, že musíme všichni buď stát, nebo sedět.“* Po minutě žáci byli připraveni a splňovali podmínky. Zkontrolovala jsem, jestli všichni stojí v kruhu a zkusili jsme aktivitu znovu. Při druhém opakování byl slyšet hluk a hádky. Chvilí jsem sledovala dění v tělocvičně, ale aktivitu jsem zastavila. *„Stop, prosím pojďte do kruhu.“* počkala jsem, až se všichni usadí a položila otázku: *„Proč se hádáte a je tu velký hluk?“* Nejčastěji se objevovaly názory: *„On to kazí!“*, *„Neposlouchá nás.“*, *„Nechce s námi spolupracovat.“* Společně jsme si se žáky připomněli, jak se chováme při hře. Zkusili jsme aktivitu znovu a atmosféra byla lepší. Žáci si zopakovali aktivitu celkem 5x, než jsme přešli na aktivitu s barevným padákem. *„Postavte se, prosím, každý tak, abyste drželi jednu barvu.“* Chvilí jsem sledovala, jak se seznamují žáci s padákem. Dávali ho nahoru, dolů, společně se smáli a to bylo nejdůležitější. *„Zkusíme další hru. Dávejte pozor, ať se pod padákem nesrazíte a neublížíte si. Budete podbíhat podle určité podmínky, například modrá se zelenou, dáme padák nahoru a budeme počítat do pěti*

a vy se vyměníte a pak se padák dá dolů. Pojdme to zkusit. Vymění se zelená a červená barva.” Žáci hru pochopili rychle a velmi je bavila. Zkoušeli jsme různé varianty na výměnu ohledně jídla, oblíbené barvy, sourozenců, věku. Zbytek vyučovací hodiny jsme využili na hru s padákem. Atmosféra při hře s padákem byla přátelská a veselá.

Čtvrtý blok

Ve čtvrtém bloku jsem sledovala pokrok při řešení konfliktu žáků. Prvním úkolem žáků bylo seřadit se podle velikosti. Rozdělila jsem žáky na dvě skupiny. Na chlapce a dívky. Sledovala jsem, jestli se stejná pohlaví domluví lépe. Tento úkol obě skupiny splnily výborně, bez hádek. V chlapecké skupině byl vůdce, který vedl celou skupinu, zatímco v dívčí skupině pracovaly všechny společně. Zkusili jsme úkol znovu, ale s tím rozdílem, že všichni dohromady. Zde nastal křik, hádky. „Tady nemáš stát“, „Slyšíš?“, „Jsi menší než (jméno žáka)“. Nechala jsem žáky splnit úkol. Při kontrole jsme zjistili, že jeden žák stojí špatně. Většina dívek vykřikla „Kazíš to schválně!“ Hru jsem zastavila „Stop, prosím posadte se do kruhu.“ „(jméno žáka) opravdu jsi to udělal schválně?“ Žák odpověděl: „Ano, je to legrace.“ Začala jsem vést debatu na toto téma „Jak se cítíte, když to (jméno žáka) udělal schválně z legrace?“ Nejčastěji jsem zaznamenala odpovědi: „Kazí to celou dobu.“, „Jsem z toho smutná / smutný.“ Vrátila jsem se se žáky k první aktivitě projektového dne - obrázek školní třídy, kde nejsou pravidla. „Myslíte, že žáci mají ve třídě pravidla?“. Všichni se shodli, že ne. „Jaká pravidla by se měla dodržovat ve školní třídě“, „Být kamarádský.“, „Neběhat.“, „Nekřičet.“, „Dávat pozor, hlásit se.“, „Mluvit slušně.“, „Nekazit hru spolužákům“. „Mám tady kartičky třídních pravidel, utvořte, prosím, dvojice a vyberte si každý jedno pravidlo, které společně vybarvíte.“ Sledovala jsem, jak se utvoří dvojice a jejich rozdělení práce. Tento úkol proběhl v poklidu, bez hádek. Spolupráce mezi dvojicemi fungovala. Připravila jsem nástěnku, na kterou jsem umístila malby spolužáků, žáci přidali třídní pravidla. „Chceme se na ta pravidla podepsat“, řekla žákyně. S tímto návrhem jsem souhlasila a každý se na nástěnku podepsal a potvrdil, že pravidla respektuje a bude se snažit je dodržovat. Na závěr hodiny žáci dostali pracovní list, kde hledali rozdíly (vhodné, nevhodné chování ve třídě) na obrázku. Závěrečná reflexe proběhla v kruhu, kde jsme si povídali o rozdílech a v jaké třídě by chtěli raději být. „Kdo raději chce třídu, která dodržuje pravidla, chová se slušně, je tam příjemná atmosféra, se postaví, kdo raději

chce třídu bez pravidel, sedí.“ 13 žáků se postavilo, dva žáci (žáci, kteří celý projektový den pojali jako legraci) seděli.

2. 7.2 POZOROVÁNÍ PO PROJEKTOVÉM DNI

V pozorování jsem se zaměřila na atmosféru ve třídě, spolupráci žáků, podněty pro spolupráci, komunikaci během spolupráce, pocity žáků ([pozorovací arch je přiložen v příloze - Příloha 10](#)).

Ve třídě byla přátelská atmosféra, žáci spolupracovali. Zaznamenala jsem pokrok v komunikaci s žákyní z Ukrajiny. Při tvorbě skupin žákyně z Ukrajiny chtěla být ve dvojici s českou žákyní. Pozorování jsem zaměřila na danou dvojici. Žákyně společně spolupracovaly na daném úkolu, radovaly se z úspěchu - vyhrály společnými silami úkol. Komunikace mezi žákyněmi byla o daném úkolu. O přestávce žákyně společně trávily čas, komunikace se vztahovala ke knize, kterou česká žákyně do třídy přinesla. Dle emocí ukrajinské žákyně si myslím, že se cítila komfortně. Ostatní spolužáci dodržovali třídní pravidla, byli k sobě ohleduplní. Dle mého názoru byl projektový den přínosný pro třídu. Žáci měli možnost společně se více poznat, spolupracovat a vyvodit základní pravidla pro třídu. Vzniklo nové přátelství mezi ukrajinskou a českou žákyní a z těchto důvodů hodnotím projektový den za úspěšný.

2. 8. PROJEKTOVÝ DEN PRO ČTVRTOU TŘÍDU

Projektový den je připraven pro žáky čtvrtého ročníku základní školy. Ve čtvrté třídě je celkem 25 žáků + 6 žáků z Ukrajiny, kteří přišli do České republiky z důvodu války a jsou o nich vypracované kazuistiky. Ve čtvrté třídě, pro kterou je projektový den navrhován, probíhá v době výzkumu intervenční program pod záštitou pedagogicko – psychologické poradny.

Projektový den je zaměřený na zlepšení vztahů ve třídě, navození přátelské atmosféry a na rozvoj přátelství mezi ukrajinskými a českými žáky. Rozvoj přátelství vyplynul i z rozhovoru se žáky z Ukrajiny, kteří by si přáli kamarádit s českými žáky a ukázat jim, že nejsou odlišní i přes jinou národnost.

Projektový den je organizován v prostoru školní třídy a v prostoru školní tělocvičny. Z časového hlediska je projektový den naplánován na 5 vyučovacích hodin

Cíle projektového dne

- Žák spolupracuje se spolužáky.
- Žáci společně vytvoří strom třídy.
- Žák respektuje názor spolužáků.
- Žák dodržuje třídní pravidla

Projekt rozvíjí **klíčové kompetence**: kompetence sociální a personální, kompetence komunikační a kompetence k řešení problémů

[Podrobná didaktická příprava na projektový den je přiložena v příloze \(Příloha 11\).](#)

2. 8. 1 PROBÍHAJÍCÍ INTERVENČNÍ PROGRAM VE ČTVRTÉ TŘÍDĚ

Od ledna 2024 probíhá ve čtvrté třídě intervenční program pod záštitou pedagogicko – psychologické poradny v Plzni. Intervenční program je zaměřen na sociální klima ve třídě. Cílem je posílit a rozvíjet dobré vztahy ve školním kolektivu a předcházet šikaně. Činnosti vychází ze zážitkové pedagogiky a dramatické výchovy. První setkání bylo zaměřeno na sociometrické šetření. Druhé setkání je zaměřeno na socializační hry a proaktivní hry.

2. 8. 2 SROVNÁNÍ PROJEKTOVÉHO DNE PRO PRVNÍ TŘÍDU A PRO ČTVRTOU TŘÍDU

Projektový den pro čtvrtou třídu je ve srovnání s první třídou sestaven na prohloubení vzájemného poznání, rozvoj komunikace, tolerance, vzájemné důvěry. Aktivity jsou také zaměřené na pochopení důležitosti školní třídy (vzájemný respekt, přátelská atmosféra a důležitost významu být jeden kolektiv). Zatímco projektový den pro první třídu se zaměřuje na aktivity vzájemného poznání a zlepšení komunikace. Aktivity jsou také rozdílné. V první třídě jsou více hravé, jednoduché. Sestavené tak, aby žáci si projektový den užili, zpestřili si školní den a dozvěděli se nové informace o spolužácích. Ve čtvrté třídě jsou aktivity náročnější, složitější. Žáci musí spolupracovat, komunikovat, vyslechnout si názory ostatních a vyhodnotit nejlepší řešení. Projektový den pro čtvrtou třídu by měl žáky navést na hlubší analýzu vztahů ve třídě a přijít na názor, že třída je jeden kolektiv, ve kterém by se každý v rámci možností měl cítit dobře.

2. 8. 3 SEBEREFLEXE PLÁNU PROJEKTOVÉHO DNE

Mým záměrem při tvorbě projektového dne bylo zlepšit vztahy ve školní třídě a navodit přátelskou atmosféru. Žáci v současné době prochází intervenčním programem a myslím si, že by projektový den mohl být zpestřením pro třídu. První blok je zaměřen na prohloubení vzájemných vztahů, aby se žáci o sobě dozvěděli něco nového a popřípadě to byl impuls k navození komunikace. Také při prvních aktivitách žáci ztratí ostych a navodí se přátelská atmosféra ve třídě, protože každý žák bude moci nejprve pracovat individuálně, poté ve skupině. Druhý blok je zaměřen na rozvoj skupinové práce. Mým cílem bylo, aby žáci pracovali ve skupině s lidmi, se kterými se běžně nedostávají do kontaktu. Proto skupiny buď určí sám učitel, nebo se skupiny vylosují. Pokud by učitel určil skupiny sám, bylo by vhodné rozdělit ukrajinské žáky do skupin, aby měli možnost pracovat s českými žáky a měnit skupiny, aby co nejvíce českých žáků mělo možnost poznat ukrajinské žáky, popřípadě najít si důvod k navázání přátelství. Při samotných aktivitách musí žáci spolupracovat ve skupině a komunikovat. Třetí blok je práce s příběhem. Žáci ve skupině musí spolupracovat, vyslechnout názory ostatních, aby sestavili příběh dle zadání. Velmi zajímavé by byla dramatizace daného příběhu. Do dramatizace by se promítli další věci, které se dějí ve třídě, a pro učitele by to mohla být zpětná vazba. Čtvrtý blok je zaměřen na rozvoj důvěry. Tato část by byla úmyslně připravena až ke konci projektového dne, protože se žáci lépe poznají a mohla by být tato situace pro ně už více komfortnější. Cílem této hry je, aby žáci navzájem spolupracovali jako kolektiv a naučili se jeden druhému důvěřovat a podporovat se. Závěrečná hra klubko je hlubšího charakteru, aby žáci pochopili, když budou spolupracovat jako kolektiv, bude tato spolupráce přínosnější, než když bude ve třídě nepříjemná atmosféra. Aktivita strom třídy je zvolena jako závěrečná, protože každý vystihne svou dobrou vlastnost, kterou třídu předává. Cílem je, aby si žáci uvědomili, že každý z nich přináší do kolektivu třídy něco užitečného. Myslím si, že by tento projektový den mohl být přínosný pro třídu. Aktivity by žákům ukázaly, že dokáží pracovat v přátelské atmosféře a fungovat jako jeden kolektiv. Mohli by si uvědomit, že práce v klidném prostředí je mnohem kvalitnější než v prostředí, kde se vyskytuje posměch a přetrvává nepříjemná atmosféra. Dle mého názoru by mohl být projektový den prospěšný pro třídu.

2. 9 SROVNÁNÍ VÝSLEDKŮ POZOROVÁNÍ V BŘEZNU 2023 A V BŘEZNU 2024

V této kapitole se pokusím srovnat výsledky pozorování a zhodnotit posun a změnu v adaptaci ukrajinských žáků na české prostředí a jejich zapojení do výuky a navazování přátelství a sociálních vztahů.

Pozorování v březnu 2023 bylo zaměřené na sociální začlenění žáků z Ukrajiny do školního kolektivu a míru znalostí českého jazyka a její dopad na navazování sociálních vztahů se spolužáky. V pozorování jsem se zaměřila na kategorie odmítání zapojení se do výuky / skupinové práce, fungování v kolektivu a o přestávce, pokroky v českém jazyce (čemu rozumí, co říká), míru zapojení do výuky a míru zapojení do skupinové práce.

Pozorování v březnu 2024 bylo zaměřené na změny sociálního začlenění ve školní třídě a úroveň komunikačních dovedností. Záměrně jsem sledovala stejné kategorie, například odmítání zapojení se do výuky / spolupráce z důvodu zjištění motivace ke vzdělání, míru zapojení do skupinové práce z důvodu zjištění sociálních vztahů ve třídě. Nové kategorie, které jsme sledovala, byly vázány ke skupinové práci, například rozvržení práce (role ve skupině), míra komunikace, otvírání komunikace (český X ukrajinský žák).

V porovnání obou výsledků výzkumného šetření pozorování jsem zaznamenala zlepšení se v komunikaci (rozšířená slovní zásoba, odpovědi ve větách), větší míra zapojení do výuky / skupinové práce. Žáci z Ukrajiny jsou při výuce aktivní, snaží se vyřešit daný úkol.

V sociálním začlenění ve třídě došlo ke zlepšení vztahů. Žáci sice stále preferují skupinu ukrajinských žáků, ale komunikují v českém jazyce.

[Pozorovací archy obou šetření jsou v příloze \(Příloha 12\).](#)

ZÁVĚRY OBSAHOVÉ

V diplomové práci jsem zpracovávala téma Vzdělávání a adaptace žáků z Ukrajiny na vybraném 1. stupni základní školy v Plzni. V teoretické části jsem uvedla rozdíl mezi klíčovými pojmy “ žák - cizinec “ a “ žák s odlišným mateřským jazykem “. Dále jsem uvedla, jaká legislativa platí pro žáky s odlišným mateřským jazykem v ČR, jaká je podpora cizinců a jaká jsou doporučena podpůrná opatření pro jejich výuku. Charakterizovala jsem jazykovou přípravu podle § 16 a § 20 školského zákona. V teoretické části jsem popsala kurikulum češtiny jako druhého jazyka a způsoby hodnocení, které jsou doporučené pro žáky s odlišným mateřským jazykem. V závěru teoretické části jsem uváděla možnosti dalšího vzdělávání učitelů pro práci s žáky s odlišným mateřským jazykem pro jejich sebevzdělávání a zdroje materiálů pro žáky i učitele k využití ve výuce (jak zapojit žáka do výuky, principy pro práci, výukové metody a formy) a také krátce představila projektovou výuku, její formy, fáze a možná rizika, které zohledním při ověření přínosu projektové výuky pro prohloubení vztahů ve třídě v praktické části diplomové práce. Teoretická část práce obsahuje i metodiku intervenčního programu na základě výskytu a řešení rizikového chování žáka (z ČR) a jeho dopad na klima a vztahy uvnitř školní třídy a příklady dobré praxe z adaptačního období ukrajinských žáků po jejich příchodu do ČR.

V teoretické části jsem pracovala s odbornou literaturou zaměřenou na žáky cizince. Velmi přínosná byla publikace od autorky Kostecké - žáci cizinci v základních školách. Ke zpracování teoretické části jsem využila také internetové stránky a webináře právě s touto tematikou. Ze zahraničních zdrojů jsem do diplomové práce uvedla 5 principů pro práci s žáky s odlišným mateřským jazykem.

V praktické části diplomové práce jsem se zaměřila na dva cíle - zjištění sociálního začlenění žáků z Ukrajiny do kolektivu, jejich komunikační úroveň v českém jazyce a znalost jazyka a analýza užitých výukových metod a didaktických postupů podporujících porozumění. Do výzkumného šetření se zapojilo 6 žáků z Ukrajiny, 2 paní asistentky a třídní paní učitelka. Klíčovými výzkumnými metodami byl rozhovor, pozorování a dotazníkové šetření, které přinesly data pro zpracování kazuistik žáků z Ukrajiny. Výzkumné šetření sloužilo k získání konkrétních dat a zkušeností s integrací žáků s odlišným mateřským jazykem v konkrétní základní škole. Cílem a zároveň hlavním přínosem praktické části bylo odtěsnění komunikační a edukační bariéry.

ZÁVĚRY METODOLOGICKÉ

V diplomové práci jsem využila metody kvantitativního i kvalitativního výzkumného šetření. V prvních dnech výzkumu jsem se věnovala výzkumné metodě pozorování žáků při vyučování a o přestávce. Jednotlivé poznatky jsem si zapisovala do předem připraveného pozorovacího archu (Příloha 12). Po vyhodnocení pozorování a s oporou o odbornou literaturu jsem sestavila dotazník pro ukrajinské žáky, který je zaměřen na zjištění rodinných vztahů a vztahů s novými spolužáky. Na základě těchto dat bylo zpracováno 6 kazuistik ukrajinských žáků ze čtvrté třídy. V průběhu výzkumu jsem průběžně používala sebehodnotící dotazníky s emotikony (Příloha 2) pro sledování prožívání a proměny sociálních vztahů ve třídě. Klíčovou výzkumnou metodou pro mé šetření byly polostrukturované rozhovory. Rozhovory jsem vedla celkem se třemi skupinami respondentů – s šesti žáky, s třídní paní učitelkou a se dvěma asistentkami pedagoga z Ukrajiny (v příloze struktura otázek pro paní asistentky (Příloha 7) a pro třídní paní učitelku (Příloha 8)). Žáci odpovídali na jednotlivé otázky týkající se školního prostředí. Pro první část jsem zvolila formu individuálního rozhovoru, po kterém následoval skupinový rozhovor, kde měli žáci možnost doplnit názory ostatních spolužáků či vyjádřit souhlas nebo nesouhlas s jejich tvrzením. Jednotlivé rozhovory byly nahrávány a poté přepsány a následně zakódovány v ATLAS.Ti. Po vyhodnocení rozhovoru s žáky byly sestaveny otázky pro rozhovor s paní učitelkou a s asistentkami pedagoga. Paní asistentky odpovídaly na otázky sestavené k ověření výpovědí žáků, ale také na otázky ohledně náplně jejich práce a pomohly nám pochopit mentalitu žáků z Ukrajiny. Poslední rozhovor byl veden s třídní učitelkou, která popsala, jak postupovala při práci s žáky cizinci a také zhodnotila žáky z jejího pohledu. Výzkumné šetření pomocí rozhovoru ukázalo, že adaptace žáků z Ukrajiny byla náročná, ale paní učitelka s ostatními spolužáky připravili pro žáky příjemné prostředí, aby se adaptovali snadněji. Přístup třídní učitelky pomohl žákům od počátku se snadnějším začleněním do kolektivu. Doučování asistentek pedagoga má pro žáky velký význam. Paní asistentky naučily žáky základy českého jazyka a také překonávat jazykovou bariéru. Nyní se zaměřují při své práci na rozvoj učebních strategií žáků.

Mezi úskalí výzkumných metod řadím jazykovou bariéru při rozhovoru s žáky. Každý rozhovor je zatížen subjektivní interpretací výpovědí a snahou respondentů odpovídat tak, jak předpokládají, že se po nich žádá. Dalším úskalím je nízký počet respondentů, který

neumožní dostatečnou míru zobecnění získaných poznatků. Snažila jsem se předcházet problémům vyplývajícím z jazykové bariéry ukrajinských žáků a jejich asistentek. Formulovala jsem jednoduché otázky a několikrát jsem se při rozhovoru vracela k otázkám, abych si ověřila porozumění jejich obsahu.

ZÁVĚRY PRAKTICKÉ A DOPORUČENÍ PRO PEDAGOGICKOU PRAXI

Cílem diplomové práce bylo zjistit, navrhnout a ověřit kroky pro podporu úrovně sociálního začlenění žáků z Ukrajiny do kolektivu, podpory jejich komunikační úrovně v českém jazyce a znalosti českého jazyka. Detailně jsem se zaměřila na analýzu užitých výukových metod a didaktických postupů podporujících porozumění vzdělávacímu obsahu. Výzkumné šetření jsem zahájila v březnu školního roku 2022 / 2023 a sledovala jsem proměny vztahů ve školní třídě, míru adaptace ukrajinských žáků. Pozorování v březnu 2023 ukázalo nižší míru zapojení žáků z Ukrajiny do výuky - nehlásili se, neplnili zadané úkoly, vyhledávali přátelské vztahy pouze s ukrajinskými žáky. Znatelně se projevovala jazyková bariéra, jak v zapojení do výuky, tak i v navazování sociálních vztahů a její interakcí. Při skupinové práci se nepodíleli a nekomunikovali s ostatními spolužáky. Významným přínosem pro eliminaci jazykové bariéry bylo zapojení ukrajinské paní asistentky do výuky a odpolední doučování českého jazyka spolu s proaktivními a proadaptačními aktivitami školy. Jádro didaktické podpory ze strany třídní paní učitelky a vedení výuky bylo především v možnosti používání mobilního telefonu a překladače ve výuce spolu s dvojjazyčným zadáním úkolů a diferenciací úkolů a rolí žáků při skupinové a kooperativní práci.

Závěry z výzkumného šetření potvrzují doporučení české i zahraniční literatury cílené na oblasti:

1. Aktivace předchozích vědomostí žáka
2. Informace v kontextu
3. Povzbuzení k jazykovému projevu
4. Důraz na vztah mezi formou a funkcí jazyka
5. Rozvoj nezávislosti žáků

Například u bodu 1 bylo na sledované škole patrné oživení předchozích znalostí v matematice a přírodovědě díky symbolickému matematickému jazyku a názornosti jejího obsahu. Nejnáročnější byl pro žáky z pochopitelných důvodů český jazyk a česká gramatika.

Pro podporu kontextové struktury učiva (doložení bodu 2) byli výrazným přínosem pro žáky dvojjazyčná zadání a možnost využití překladačů a internetového vyhledávání.

U bodu 3 k eliminaci jazykové bariéry přispěla komunikace se žáky v anglickém jazyce, protože ukrajinský vzdělávací systém zařazuje anglický jazyk již od 1. ročníku. Dalším přínosem bylo doučování a zapojení ukrajinské paní asistentky ve výuce.

Společným znakem bodu 4 a 5 byla postupně se snižující jazyková bariéra. Díky porozumění sdělovanému obsahu ze strany spolužáků a pedagogického sboru byl eliminován stud a obava z veřejné komunikace ukrajinských žáků.

Shrnutí výše zmíněných bodů se promítá do proadaptačního systémového nastavení podpory vzájemné spolupráce a interakce žáků uvnitř třídy a jejího pozitivního klima. Příkladem jsou připravované a realizované projektové dny v jednotlivých třídách základní školy.

Pro podporu sociálního začlenění a interakce uvnitř třídy byl plánován projektový den s tématem „Moji spolužáci“. V době tisku diplomové práce nemohl být tento projektový den realizován z důvodu výskytu šikany (mezi českými žáky). Intervenční program probíhá od ledna 2024 dosud. Projektový den na podporu spolupráce českých a ukrajinských žáků bude zařazen jako návazný krok po skončení intervenčního programu. Plánovaný termín květen 2024.

Pro srovnání byl realizován projektový den v 1. ročníku základní školy se stejným zaměřením na podporu spolupráce a přátelství mezi českými a ukrajinskými žáky. Jsem si vědoma rozdílné vstupní situace u utváření nového kolektivu v 1. ročníku a vstupu nových žáků do již utvořeného kolektivu žáků 4. ročníku. I věkové odlišnosti a počet nových žáků hrají roli v sociální interakci ve školní třídě.

RESUMÉ

Diplomová práce je zpracována na téma „Vzdělávání a adaptace žáků z Ukrajiny na vybraném 1. stupni základní školy v Plzni.“ Cílem mé práce bylo zjistit, jak se žáci z Ukrajiny, kteří přišli do České republiky z důvodu války, adaptovali na nové prostředí, a jak probíhá jejich vzdělávání v České republice.

V teoretické části jsem uvedla rozdíl mezi klíčovými pojmy „žák – cizinec“ a „žák s odlišným mateřským jazykem“. Dále jsem se věnovala legislativě, podpoře cizinců, podpůrným opatřením, hodnocení, jazykové přípravě, češtině jako druhému jazyku vzdělávání pro učitele v práci se žáky s odlišným mateřským jazykem, materiálům pro učitele a žáky. V poslední části jsem se věnovala výuce žáků s odlišným mateřským jazykem. Uvedla jsem, jaké jsou principy a možnosti pro práci se žáky, vhodné výukové formy a metody. Teoretickou část jsem doplnila informacemi o projektové výuce a intervenčním programu. V závěru teoretické části jsem uvedla příklady dobré praxe v období adaptace ukrajinských žáků v Plzni.

V praktické části jsem se zaměřila na dva hlavní cíle. První cíl se týká zjištění sociálního začlenění žáků z Ukrajiny do kolektivu, jejich komunikační úrovně v českém jazyce a znalosti jazyka. Druhý cíl je zaměřen na analýzu užitých výukových metod a didaktických postupů podporujících porozumění. Do výzkumného šetření se zapojilo 6 žáků z Ukrajiny, 2 asistentky pedagoga a paní učitelka třídní. Použila jsem výzkumné metody pozorování, dotazník, kazuistiku. Klíčovou výzkumnou metodou je rozhovor, který jsem vedla celkem s třemi respondenty.

Výzkumné šetření přineslo konkrétní data a zkušenosti s integrací žáků s odlišným mateřským jazykem do konkrétní základní školy.

SEZNAM LITERATURY

COUFALOVÁ, Jana. *Projektové vyučování. Pro první stupeň základní školy*. Praha: Fortuna, 2006. ISBN 80-7168-958-0.

HOLEČEK, Václav. *Psychologie v učitelské praxi*. Pardubice: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-9615-4.

KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. *Teorie a praxe projektové výuky*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4142-4.

KOSTELECKÁ, Yvona. *Žáci - cizinci v základních školách. Fakta, analýzy, diagnostika*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2013. ISBN 978-80-7290-630-7.

PUNCH, Keith. F. *Základy kvantitativního šetření*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-381.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 3. rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-579-2.

PROCHÁZKOVÁ, MICHÁLKOVÁ, Monika. *Seznamovací hry pro děti*. Praha: Grada, 2003. ISBN 978-80-247-0497-5.

ŠÍPEK, Jiří; NAJBRTOVÁ, Kristina; LONEKOVÁ, Katarína a ČÁP, David. *Projektivní metody v psychologické diagnostice*. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1260-7.

ŘEZÁČ, Jaroslav. *Sociální psychologie*. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-48-6.

JOSEF, Valenta. *Projektová metoda ve škole a za školou. Pohledy*. Praha: Ipos Artama, 1993. ISBN 80-7068-066-0.

ZORMANOVÁ, Lucie. *Obecná didaktika. Pro studium a praxi*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4590-9.

Elektronická literatura

RADOSTNÝ, Lukáš. *Žáci s odlišným mateřským jazykem v českých školách*. 1. vyd. Praha: Meta, 2011, ISBN 978-80-254-9175-1. Dostupné z <https://meta-ops.eu/publikace/zaci-s-omj-v-ceskych-skolach/>

POHOŘELÝ, Svatopluk. *Metodický materiál MŠMT k poskytování bezplatné jazykové přípravy v předškolním a základním vzdělávání od září 1. září 2021*. Online. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2021. ISBN MSMT-21851/2021-1. Dostupné z: <https://www.edu.cz/wp-content/uploads/2021/08/Methodika-ke-vzdelavani-cizincu-MS-a-ZS.pdf>.

Internetové zdroje

BRODSKÁ, Lenka a PEKÁRKOVÁ, Simona. *Diagnostika klimatu školní třídy*. Online. Katalog podpůrných opatření. Dostupné z: <http://katalogpo.upol.cz/metodika-identifikace-socialniho-znevyhodneni/3-vybrane-oblasti-pedagogicke-diagnostiky/3-6-diagnostika-klimatu-skolni-tridy/>.

Jazyková podpora (dle § 16 ŠZ). Online. BERNKOPFOVÁ, Michala. Inkluzivní škola. cz. 22.09.2023. Dostupné z: <https://inkluzivniskola.cz/jazykova-podpora-dle-paragrafu-16>.

Jazyková příprava (dle § 20 ŠZ). Online. PTÁČKOVÁ, Klára. Inkluzivní škola.cz. 27.11.2023. Dostupné z: <https://inkluzivniskola.cz/jazykova-priprava-dle-paragrafu-20>.

Kurikulum češtiny jako druhého jazyka pro předškolní a základní vzdělávání. Online. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. 27.11.2023. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/kurikulum-cestiny-jako-druheho-jazyka>.

Kurikulum. Online. Národní pedagogický institut České republiky. Dostupné z: <https://cizinci.npi.cz/kurikulum/>.

Kurzy pro učitele. Online. Inkluzivní škola. Dostupné z: <https://inkluzivniskola.cz/cdj-kurzy-pro-ucitele>.

Lex Ukrajina - vzdělávání. Online. PTÁČKOVÁ, Klára. Inkluzivní škola.cz. 6.11.2023. Dostupné z: <https://inkluzivniskola.cz/ukrajina/lex-ukrajina1a2-vzdelavani>

NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ. *Děti/žáci - cizinci a děti/žáci s odlišným mateřským jazykem*. Online. Dostupné z: <https://archiv-nuv.npi.cz/t/ciz.html>.

NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ. *Cizinci - legislativní úpravy*. Online. Dostupné z: <https://archiv-nuv.npi.cz/t/cizinci-legislativa.html>.

Pedagogicko – psychologická poradna Plzeň - Intervence. Online. Pedagogicko – psychologická poradna Plzeň. Dostupné z: <https://www.pepor-plzen.cz/primarni-prevence/oblastni-metodici-ppp/intervence>.

Pět principů práce s žákem s OMJ. Online. Inkluzivní škola. Dostupné z: <https://inkluzivniskola.cz/content/pet-principu-prace-s-zakem-s-omj>.

Studenti pedagogické fakulty pomáhají ve školách s adaptací ukrajinských dětí. Online. Plzeň - oficiální informační server města. Dostupné z: <https://plzen.eu/o-meste/aktuality/aktuality-z-mesta/studenti-pedagogicke-fakulty-pomahaji-ve-skolach-s-adaptaci-ukrajinskych-deti/>.

Supervize ve školství a její vztah ke společnému vzdělávání. Online. Zapojmevsechny.cz. Dostupné z: <https://zapojmevsechny.cz/clanek/supervize-ve-skolstvi-a-jeji-vztah-ke-spolecnemu-vzdelavani>.

Třída v pohodě aneb aktivity pro podporu dobrých vztahů mezi žáky. Online. Inkluzivní škola.cz. Dostupné z: https://inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/napadnik_scio_0.pdf.

V Radovánku funguje pět adaptačních skupin pro děti z Ukrajiny. Online. Radovánek - středisko volného času. Dostupné z: <https://www.radovaneck.cz/uredni-deska/pomahame-ukrajine/716-adaptacni-skupiny-pro-deti-a-zaky-z-ukrajiny>.

Vyhláška 72/2005 Sb. ke školskému zákonu, MŠMT ČR. Online. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty/vyhlasiky-ke-skolskemu-zakonu>.

Working Paper 5: The Distinctiveness of EAL: A Cross-Curriculum Discipline. Online. Naldic, 1999. Dostupné z: https://naldic.org.uk/wp-content/uploads/2020/01/NALDIC-Working-Paper-5-The-Distinctiveness-of-EAL_-a-cross-curriculum-discipline.pdf.

Začleňování žáků s OMJ. Online. Národní pedagogický institut České republiky. Dostupné z: <https://cizinci.npi.cz/integrace/>.

15 Seznamovacích her pro děti. Online. Dummy bear. Dostupné z: <https://www.dummybear.cz/seznamovacihry#>.

Webináře

Práce s žáky s OMJ v hodinách českého jazyka. Lektor Hlubinková Veronika [Webinar - 19. 10. 2023]. Národní pedagogický institut České republiky - <https://cizinci.npi.cz/19-rijna-2023/>

Podmínky pro začlenění dětí a žáků cizinců ve školním roce 2023 /2024. Lektor Pohořelý Svatopluk [Webinar, 12.09. 2023]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy - <https://cizinci.npi.cz/webinare/>

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK, GRAFŮ A DIAGRAMŮ

Tabulka 1 - Přehled podpůrných opatření pro žáky s nedostatečnou znalostí češtiny, zdroj: https://inkluzivniskola.cz/jazykova-podpora-dle-paragrafu-16	13
Tabulka 2 - Výuka češtiny jako druhého jazyka dle § 16, zdroj: https://inkluzivniskola.cz/jazykova-podpora-dle-paragrafu-16	16
Tabulka 3 - Rozsah výuky, zdroj: https://inkluzivniskola.cz/jazykova-priprava-dle-paragrafu-20	17
Tabulka 4 - Typologie projektu in Valenta - <i>Projektová metoda ve škole a za školou. Pohledy</i> , 1993, str. 5-6	28
Tabulka 5 - Přednosti dimenze žáka in Kratochvílová - <i>Teorie a praxe projektové výuky</i> , 2009, str. 53	35
Tabulka 6 - Výzkumné šetření	45
Tabulka 7 - Analýza kódů žáci.....	58
Tabulka 8 - Analýza kódů asistentky pedagoga.....	64
Tabulka 9 - Analýza kódů třídní paní učitelka.....	70
Tabulka 10 - Vyhodnocení dat.....	74

PŘÍLOHY

Příloha 1 - Podrobný harmonogram výzkumného šetření	II
Příloha 2 - Dotazníky pro žáky	XI
Příloha 3 - Podrobná tabulka s kódy z rozhovoru se žáky	XV
Příloha 4 - Podrobná tabulka s kódy z rozhovoru s paními asistentkami	XXIII
Příloha 5 - Podrobná tabulka s kódy z rozhovoru s třídní paní učitelkou	XXXI
Příloha 6 - Sjednocené kódy rozhovorů	XXXIX
Příloha 7 - Otázky k rozhovoru s asistentkami pedagoga	LVI
Příloha 8 - Otázky k rozhovoru pro třídní paní učitelku	LVII
Příloha 9 - Didaktická příprava na projektový den v první třídě	LVIII
Příloha 10 - Pozorovací arch pro první třídu	LXIII
Příloha 11 - Návrh na projektový den pro čtvrtou třídu	LXIV
Příloha 12 - Pozorovací arch pro čtvrtou třídu (březen 2023, 2024)	LXXI

Příloha 1 - Podrobný harmonogram výzkumného šetření

Výzkumné šetření 1 sociální začlenění žáků z Ukrajiny do kolektivu Výzkumné šetření 2 analýza výukových metod, didaktických postupů				
Období realizace výzkumu	Dílčí cíle	Výzkumná metoda	Respondenti	Počty respondentů
Březen, 2023 (20. 3. 2023)	Zjistit sociální začlenění žáků do školní třídy. Zjistit úroveň komunikačních dovedností (mluvený projev). Zjistit úroveň znalostí českého jazyka.	Pozorování	Žáci 3. ročníku (šk.r. 2022/23)	25 žáků + 6 žáků z Ukrajiny

Březen, 2023	Tvorba dotazníku (Rešerše: PUNCH, Keith. <i>F. Základy kvantitativního šetření.</i> Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-381. ŠÍPEK, Jiří; NAJBRTOVÁ, Kristina; LONEKOVÁ, Katarína a ČÁP, David. <i>Projektivní metody v psychologické diagnostice.</i> Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1260-7.	Dotazník - vlastní - otázky otevřené, polootevřené, otázky s volbou odpovědi		
---------------------	---	--	--	--

<p>Březen, 2023 (21. - 22. 3. 2023)</p>	<p>Zjistit komunikační dovednost (psaný projev). Zjistit stručnou rodinnou anamnézu. Zjistit, jak se žáci cítí ve školní třídě.</p>	<p>Dotazník - vlastní - otázky otevřené, polootevřené, otázky s volbou odpovědi</p>	<p>Žáci 3. ročníku (šk.r. 2022/23)</p>	<p>6 žáků z Ukrajiny</p>
<p>Březen, 2023 (23. 3. 2023)</p>	<p>Zjistit, jak se žáci vyučují (jaké varianty doučování škola poskytuje). Zjistit, jakými metodami a didaktickými postupy učitelé pracují. Zjistit, jak se žáci zapojují do kolektivu.</p>	<p>Pozorování (výuka paní učitelky ve třídě, výuka v hodině asistentek pedagoga= doučování)</p>	<p>Paní učitelky (třídní paní učitelka, 2 paní asistentky</p>	<p>3 pedagogové</p>

<p>Březen, 2023</p>	<p>Zpracovat dotazníky žáků. Vyvodit / analyzovat data z dotazníků.</p>			
<p>Říjen, 2023 (2. 10. 2023)</p>	<p>Zjistit sociální začlenění žáků do školní třídy po prázdninách. Zjistit úroveň komunikačních dovedností (mluvený projev). Zjistit úroveň znalostí českého jazyka.</p>	<p>Pozorování + dotazník pro ukrajinské žáky - zaměřený na školní prostředí, kolektiv</p>	<p>Žáci 4. ročníku (šk. r. 2023/24)</p>	<p>25 žáků + 6 žáků z Ukrajiny</p>
<p>Říjen, 2023</p>	<p>Zpracovat dotazníky žáků. Vyvodit data z dotazníku. Porovnat a analyzovat data s</p>			

	dotazníky (březen, 2023)			
Listopad, 2023 (6. 11. 2023)	Zjistit zlepšení / zhoršení vztahů ve školním kolektivu.	dotazník pro ukrajinské žáky - zaměřený na školní prostředí, kolektiv	Žáci 4. ročníku (šk.r. 2023/24)	6 žáků z Ukrajiny
Listopad, 2023	Zpracovat dotazníky žáků. Vyvodit data z dotazníku. Porovnat a analyzovat data s dotazníky (říjen, 2023)			
Prosinec, 2023 (11. 12. 2023)	Zjistit začlenění žáků z Ukrajiny do školního kolektivu.	Rozhovor - individuální, skupinový, polostandardizovaný	Žáci 4. ročníku (šk. r. 2023/24)	6 žáků z Ukrajiny

	Analyzovat školní kolektiv dle rozhovoru.			
Prosinec, 2023	Zpracovat rozhovor se žáky. Vyvodit data z rozhovoru. Vyvodit jednotlivé kódy z rozhovoru.			

<p>Prosinec, 2023 (19. 12. 2023)</p>	<p>Zjistit pohled asistentek pedagoga na české školství - výuka, náročnost. Zjistit pohled asistentek pedagoga na začlenění ukrajinských žáků do třídy. Analyzovat s paními asistentkami čtvrtou školní třídu - chování</p>	<p>Rozhovor - skupinový, polostandardizovaný</p>	<p>Paní asistentky z Ukrajiny</p>	<p>2 paní asistentky</p>
<p>Prosinec, 2023 - Leden, 2024</p>	<p>Zpracovat rozhovor se paními asistentkami. Vyvodit data z rozhovoru. Vyvodit jednotlivé kódy z rozhovoru. Sjednotit rozhovory žáků + paní asistentek</p>			

Prosinec, 2023 - Leden, 2024	Zpracovat návrh na projektový den na téma „Moji spolužáci“	Návrh na projektový den		
29. 1. 2024	Realizace projektového dne		Žáci 1. ročníku (šk.r. 2023/24)	15 žáků
Leden, únor 2024	Podrobně rozebrat projektový den. Zhodnotit projektový den.			
Únor, 2024	Zjistit sociální vztahy ve školní třídě po projektovém dnu. Zhodnotit přínos projektového dne	Pozorování	Žáci 1. ročníku (šk.r. 2023/24)	15 žáků
Únor, 2024	Zpracovat návrh na projektový den pro čtvrtou			

	třídu základní školy			
Únor, 2024	Zjistit první kroky paní učitelky při výuce žáků s odlišným mateřským jazykem. Zjistit, jaké didaktické pomůcky a materiály paní učitelka používala.	Rozhovor s třídní paní učitelkou, polostandardizovaný rozhovor	Třídní paní učitelka	1 paní učitelka
Únor, 2024	Zpracovat a analyzovat rozhovor s paní učitelkou. Zakódovat rozhovor v programu ATLAS.Ti.			
Únor, březen 2024	Zpracovat kauzuistiky žáků z Ukrajiny	Kauzuistika	Žáci 4. ročníku (šk. r. 2023/24)	6 žáků z Ukrajiny

Příloha 2 - Dotazníky pro žáky

Zakroužkuj emotikon, podle toho, jak se cítíš

a) Zlepšuji se v českém jazyce a baví mě výuka / doučování.

b) Ve škole mám **české** kamarády.

c) Nemám strach komunikovat a psát v českém jazyce.

d) Do školy chodím rád / ráda.

e) Ve škole se cítím dobře a všichni mi pomáhají.

Dotazník - osobní

Jak se jmenuješ?

Kolik ti je let?

Odkud pocházíš?

Jak dlouho jsi v České republice?

Moje rodina

Na řádky níže popiš sebe (například: mám hnědé vlasy, jsem vysoká, moje kamarádka se jmenuje Katka, mám psa a ráda si kreslím).

Nakresli obrázek tvé rodiny a popiš členy rodiny (jméno, příbuzenský vztah = matka, otec, sestra, bratr, babička)

Zakroužkuj jednu z možností

- a) Doma společně mluvíme **česky** **ukrajinsky.**
- b) Na doučování českého jazyka chodím **ve škole** **mimo školu** **ve škole i mimo školu.**
- c) Rodina se **učí** **neučí** český jazyk.
- d) Rodina mi **pomáhá** **nepomáhá** s domácím úkolem, s přípravou na vyučování.

Vzdělávání

Odpověz na otázky celou větou.

Co rád / ráda děláš, když nejsi ve škole?

Navštěvuješ školní družinu?

Navštěvuješ po škole nějaký kroužek? (Například fotbal, šachy, výtvarnou výchovu, box)

S kým se ve škole nejvíce kamarádíš? (Napiš jméno kamaráda a odkud pochází například:
Iva - Česká republika)

Oznámkuj jako paní učitelka /pan učitel vyučovací předměty podle toho, jak je máš rád / ráda.

Anglický jazyk   1   2   3   4   5

Český jazyk   1   2   3   4   5

Čtení   1   2   3   4   5

Hudební výchova   1   2   3   4   5

Matematika   1   2   3   4   5

Pracovní činnosti   1   2   3   4   5

Prvouka   1   2   3   4   5

Tělesná výchova   1   2   3   4   5

Výtvarná výchova   1   2   3   4   5

Vyhrála jsi ve škole nějakou soutěž, olympiádu? Pokud ano, jakou?

Jakými jazyky umíš komunikovat?

Ve škole mi nejvíce baví (doplň)

Ve škole nemám rád / ráda (doplň)

Příloha 3 - Podrobná tabulka s kódy z rozhovoru se žáky

Kategorie	Dílčí kategorie	Kódy
Český jazyk	Doučování	<ul style="list-style-type: none"> - <i>já už jsem měla doučování,</i> - <i>I mimo školu</i>
	Jak se zlepšuji v českém jazyce	<ul style="list-style-type: none"> - <i>protože každý jeden den udělám na češtině úkol. Každý den je práce lepší a lepší,</i> - <i>nevím,</i> - <i>protože něco vím, něco nevím,</i> - <i>já si myslím, že kdybych měla české kamarády tak bych s nimi říkala, a když bych nevěděla, tak by mi poradili</i>
Jazyková bariéra	Jazyková bariéra - lítost	<ul style="list-style-type: none"> - <i>ani ne, protože když si oni něco řeknou, tak já budu vědět, co připravují. Češi ví, že já umím dobře.</i> - <i>jo. Oni vymyslí nějaký plán a já tomu ale nerozumím</i> - <i>ne. Je mi to jedno (2x)</i>

	<p>Stud / strach při jazykové bariéře</p>	<ul style="list-style-type: none"> - když řekneme něco špatného, tak se nám smějí. Když to řeknou oni špatně a mají chybu, tak to nevadí - Nám se smějí, když se zeptáme, ale když se zeptají Češi, tak se nikdo nesměje.
<p>Školní kolektiv</p>	<p>Hrubost spolužáků</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>mně vadí to, že tady kluci strkají například, když jsem chtěla pověsit klíče na tělocviku, abych nikoho nezranila tak mě začali strkat,</i> - <i>taky mně tekla krev,</i> - <i>já si беру věci ze skřínky a (jméno spolužačky) mě strká,</i> - <i>oni nás nemají rádi, protože si myslí, že nic neumíme a nic nerozumíme</i>

	Spolužáci	<ul style="list-style-type: none"> - <i>nevšímají a nebaví se</i> - <i>Nevím. Oni se kamarádí s holkami, ale z Česka</i> - <i>Že jen opisujeme</i> - <i>Že jsme horší</i> - <i>Já sedím s klukem, všechno je dobře, ale když jsem seděla s holkou všichni seděli na moji lavici</i> - <i>(Jméno spolužačky) kamarádky seděly na (jméno dívky z Ukrajiny) na mstě a ona si nemohla sednout.</i> - <i>U mě to taky kluci dělají</i>
	Pomoc od spolužáků	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Nechci (2x)</i> - <i>nechci pomoci</i> - <i>nikdo mi nepomáhá</i> - <i>Například chci pomáhat v zadání</i> - <i>pomáhá mi jen můj soused v lavici</i>

<p>Čas o přestávkách</p>	<p>Přestávky</p>	<ul style="list-style-type: none"> - na chodbě - na chodbě, protože tam můžou být všichni Ukrajinci - u nás ve třídě se řve, bouchají se - nebo se perou - když jsem byla ve třídě a hrála jsem si, tak mi strkali na lavici a já spadla - sedím na místě sama
<p>Výuka</p>	<p>Nerosrozumitelné zadání</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Nerozumíme zadání (6x) - Paní asistentka: ano, oni nerozumí zadání v češtině. Když jim to přeložím, tak odpověď v českém jazyce vědí
	<p>Používání mobilního telefonu ve výuce</p>	<p>- <i>jo chceme (6x)</i></p>
	<p>Používání překladače ve výuce</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Jo chceme (5x) - já bych to zkusila, a když bych nevěděla, vzala bych překladač
	<p>Dvojjazyčné zadání</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ano, chceme (6x) - to by bylo pro nás lepší

	<p>Skupinová práce při výuce</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ne. Oni by si chtěli svoje kamarády - Oni by si povídali spolu a s námi ne - Ne. Oni by si spolu povídali a nás vůbec nebrali - Vybrali jedině, když každý člověk musí mít ve skupině Ukrajince a každý pracuje na jiném úkolu
	<p>Nápady na zlepšení výuky v České republice</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Já bych chtěl knížku, jako jsem měl předtím - Já bych chtěla písanku jako ve třetí třídě - musíme být více jako Češi - musíme víc kamarádit s Čechy
<p>Porovnání ukrajinské a české školy</p>	<p>Kde je lepší škola (Česká republika X Ukrajina)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - někdy v Česku, ale je těžké mluvit - na Ukrajině (2x) - trochu v Česku a trochu na Ukrajině, protože v Česku nám dávají méně domácích úkolů

	<p>Rozdíl ukrajinská X česká škola</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>paní asistentka: každá třída má svého starostu ve třídě. Každý žák má na starost nějakou činnost, kterou vykonává</i> - <i>u nás to bylo, že kdo to chtěl tak se přihlásil a paní učitelka mu to dala</i> - <i>paní asistentka: je to nastavené jako rozvrh. Je tam napsáno, co kdo dělá. Děti musí mít povinnosti...</i> - <i>u nás se to neplnilo každý den. Měli jsme kartičky a z toho jsme si losovali.</i> - <i>jazyk</i> - <i>český děti</i> - <i>lépe se tam učí, zadávají více domácích úkolů</i> - <i>zvedání ruky. (Někde se zvedá ruka jen částečně)</i> - <i>asi všechno je jiné</i> - <i>na Ukrajině ještě můžeme být při hodině na telefonu</i>
--	---	---

Přátelé	Přátelé z České republiky	<ul style="list-style-type: none"> - Nekamarádím s nimi. - Lepší jsou kamarádi z Ukrajiny - Nechci - Paní asistentka: Oni nemají české kamarády - Oni nemají Ukrajince rádi - některé holky mají české kamarády, ale kluci nemají. - Paní asistentka: Ty děti se nesnaží a nechtějí spolu kamarádit. Holky ještě jo, ale kluci ne. - holky jo, kluci ne
	Přátelé z Ukrajiny	<ul style="list-style-type: none"> - ano - že mám ukrajinské kamarády v České republice

<p>Představení situace</p>	<p>Situace na hřišti (půjdou ven s českými dětmi?) - fiktivní situace</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ne. - protože on si něco vymyslí špatného - Kdyby nás Ukrajinců bylo víc než cěechů, tak ano, jinak ne - ne. Když něco oni vymyslí špatného, tak my se zachráníme - ne, protože oni by si něco zamysleli a schválně by mě bouchli, když bych nerozuměla pravidlům hry - já bych šla, kdyby byli moji kamarádi - bála bych se, že by mi bouchali a smáli by se mi
<p>Třída pouze po ukrajinské žáky</p>	<p>Skupina pouze ukrajinských žáků</p>	<ul style="list-style-type: none"> - jo chceme (6x) - to by bylo lepší, že by nám to řekli v našem jazyce, když nerozumíme - ne. Chtěl bych třídu jen Ukrajinců

Příloha 4 - Podrobná tabulka s kódy z rozhovoru s paními asistentkami

Kategorie	Dílčí kategorie	Kódy
Přátelství v České republice	Proč se nekamarádí žáci z České republiky a žáci z Ukrajiny	<ul style="list-style-type: none"> - Nejprve můžu říct, že to ta slovní bariéra - Jo že děti nemůžou normálně komunikovat, protože ty děti nemůžou normálně vysvětlit, co chtějí, jako je ta bariéra brzdí asi. To nejspíš
	Přátelé z České republiky	<ul style="list-style-type: none"> - Ale taky bylo by dobře, kdyby každý žák měl nějakého kamaráda nebo kamarádku českého - No ale ve škole by společně kamarádili, trávili spolu čas o víkendu. To taky by pomohlo - Jo o komunikaci, pokud nekomunikují mezi sebou ti Ukrajinci, tak neprocvičují tak, jak by měli

Školní kolektiv	Hrubost	<ul style="list-style-type: none"> - Ale to je i na Ukrajně. To taky existuje. Ten bullying máme i na Ukrajině, že kluci je zlobí a ubližují jim - Není to pravda, že jim ubližují - My nemyslíme, že to jsou chudáci, protože jo tam ve třídě jsou nějací kluci zlobííý, ale není to tak hrozný
	Snaha přátelit se s spolužáky	<ul style="list-style-type: none"> - Jo já jsem viděla, když byl projektový den, takže Ukrajinci seděli spolu a ostatní děti taky spolu - Ne nechtějí. Oni se skamarádili spolu a to je konec - Oni lžou
Žáci z Ukrajiny	Charakteristika žáků z Ukrajiny	<ul style="list-style-type: none"> - Jsou snaživí jako jsou 2 žákyně a 1 žák - Dělají domácí úkoly - (Jméno žáka) je strašně jiný kluk - (Jméno žákyně) nechce pracovat - Jo a ještě (jméno žákyně) a (jméno žáka) lžou

Doučování	Doučování	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Já myslím, že to stačí ve škole během výuky. Jenom nějaké ty soukromé hodiny češtiny</i> - <i>Jenom ale když by byl učitel Čech nebo Češka, protože my Ukrajinci se taky učíme</i> - <i>My může pomoc, vysvětlit tu gramatiku, ale bylo by to dobře, kdyby paní učitelka mluvila a byla Češka</i>
	Materiály pro žáky	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Všechny materiály bereme na internetu</i>
	Ověření správnosti materiálů	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Někdy nám učitelky pomáhají, abychom měly správné odpovědi a někdy je na internetu jako klíč</i> - <i>Jojo klíč k zadání to máme. Někdy i samy vymýšlíme nebo a pak zeptáme se učitelky, aby nám pomohla, jestli je to správně</i>

<p>Charakteristika paní učitelky</p>	<p>Třídní paní učitelka</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Paní učitelka je šikovná, je hodná paní učitelka</i> - <i>Ne, nemůže ona jim každou tu látku hmm překládat / pomáhat. Ona má celou třídu tak nebude věnovat čas svůj jen ukrajinským žákům</i>
<p>Výuka</p>	<p>Používání mobilního telefonu při výuce</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Bez používání mobilu</i>
	<p>Skupinová práce při výuce</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Jo ale ve skupině musí být v každý skupině jeden Ukrajinec, ale když byli víc Ukrajinci tak ne</i> - <i>Lepší by bylo kdyby be skupině byl jeden Ukrajinec a Češi. V každé skupině jeden. To by bylo lepší</i>
	<p>Skupina pouze ukrajinských žáků</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Pokud chtějí zůstat v České republice tak to tak nemusí být</i> - <i>Ne. Mám švagrovou na Benešově škole. Takže je to špatně. Učitelkám taky nejde ta čeština, protože mluví jen ukrajinsky</i>

	<p>Dvojjazyčné zadání</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Ne to nemůže takhle existovat</i> - <i>Ne to neexistuje</i> - <i>Je to hloupost</i> - <i>Je to hloupost. My jsme taky začaly mezi sebou říkat, že to nebude dobře, když my budeme pomáhat jim i v příštím roce. Jak to bude vypadat. Dobře oni půjdou poslední rok na prvním stupni. Někdo pak půjde na gymnázium nebo pokračuje na druhý stupeň. My už nebudeme chodit na zeměpis, dějepis, němčinu.</i>
	<p>Zasedací pořádek</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Ale učitelky je jako tak rozsadili, že jeden Ukrajinec a Čech</i> - <i>Jo zkusily jsme v minulém roce na začátku sedět společně Ukrajinci a viděly učitelky, že to tak nepůjde</i> - <i>Mluví jen mezi sebou a neposlouchají učitelku a tím vyrušují hodinu</i>

Zaměstnání na Ukrajině	Práce na Ukrajině	<i>- Já jsem na Ukrajině pracovala v hudební škole takže já nemůžu říct, ale druhá paní asistentka pracovala přímo na základní škole, tak ona nám může říct</i>
-------------------------------	--------------------------	---

Rozdíly	Rozdíl ukrajinská X česká škola	<ul style="list-style-type: none"> - <i>No tak vaše škola, česká škola je trošičku lehčí</i> - <i>No o dva třídě</i> - <i>V matematice, v zadání, málo úkolů na jednu hodinu. Víc hravá je tady výuka</i> - <i>Na jednu asi na dvě třídy lehčí. A vždycky my máme každý den domácí úkoly. Ty děti dělají domácích úkolů víc</i> - <i>Angličtina taky tady lehčí</i> - <i>Jo a ještě na Ukrajině děti mohou používat mobily. Oni mají s sebou ve třídě mobily</i> - <i>Jo u nás jenom výuka. Děti taky potřebují odpočinout a něco změnit</i> - <i>Když někam jedeme nebo jdeme, všechno musí být po hodinách po vyučovacích hodinách.</i> - <i>Jo o víkendu jedeme tam někam na výlet</i> - <i>* smích * jo jen sedět a učit</i> - <i>U vás je to lepší</i>
---------	---------------------------------	--

	Známkování na Ukrajině	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Ne, my máme dvanáct bodů</i> - <i>Ale na prvním stupni má bodů a může mít sloveso</i> - <i>Jo slovesné hodnocení</i> - <i>Jo slovní hodnocení</i> - <i>První a druhá třída mají slovní hodnocení a třetí a čtvrtá třída může bud slovní hodnocení nebo známky</i> - <i>Jo pololetí může mít slovní hodnocení</i>
--	-------------------------------	---

Příloha 5 - Podrobná tabulka s kódy z rozhovoru s třídní paní učitelkou

Kategorie	Dílčí kategorie	Kódy
První kroky při výuce	Seznámení s žáky - první hodina	<ul style="list-style-type: none"> - Ukrajinské děti se představily, řekly, odkud přichází (na mapě Ukrajiny děti ukazovaly místo odkud přichází) - <i>co dělají rády, čím se zabývají ve volném čase</i> - <i>České děti obdobně reagovaly, takže jméno, záliby a koníčky</i>

	Výuka žáků po příchodu do ČR	<ul style="list-style-type: none"> - Výuka se rázem velmi zpomalila, aby se noví žáci mohli začlenit hlavně matematika, angličtina. - Český jazyk probíhal dvoufázově - Při výuce jazyka a gramatických jevů byli žáci z Ukrajiny vyučováni ukrajinskou paní asistentkou, která žáky seznamovala s pravidly českého pravopisu - Druhá část českého jazyka, takže čtení probíhalo společně a děti pracovaly s textem, významem slov, porozumění - Zpočátku byl výklad s dovysvětlováním a překladem pro spolužáky
--	---	---

<p>Výuka dnes</p>	<p>Výuka v současnosti</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Současná výuka probíhá již bez větších problémů</i> - <i>Ukrajínští žáci základy českého jazyka zvládli, a proto může být látka plynule vykládána</i> - <i>jazyková pomoc s překladatelem nebo umožnění samotné konverzace mezi žáky, kdy jeden Ukrajinec vysvětlí ostatním, kteří případně stále nerozumí.</i>
<p>Seznámení</p>	<p>Chybějící adaptační den / období</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Ve třídě neproběhl přímo jeden adaptační den, ale seznamovací aktivity byly používány přibližně první týden školy</i> - <i>žáci měli více pedagogů na různé předměty, probíhalo seznamování opakovaně s novým pedagogem.</i>

Didaktické pomůcky	Pomůcky v prvních dnech	<ul style="list-style-type: none"> - <i>jazykové příručky vydané ministerstvem školství pro prvotní výuku cizího jazyka</i> - <i>využívali různých her s obrázky k pojmenování věcí z běžného života</i> - <i>IT techniku – dataprojektor, tablety, počítače</i>
Asistent pedagoga	Český asistent pedagoga ve třídě	<ul style="list-style-type: none"> - <i>pomáhá ukrajinským žákům v případě pomůcek na vyučování, jako například poradí, co si připravit, co je pravidlem ve tříd, tak, aby děti byly připravené do výuky</i> - <i>opakuje a procvičuje učení s dětmi</i>

	<p>Ukrajinský asistent pedagoga a doučování</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>ukrajinská paní asistentka, která provádí již 2. rokem intenzivní výuku českého jazyka</i> - <i>Vysvětluje a procvičuje gramatické jevy, slovní zásobu, písmo, čtení s porozuměním.</i>
<p>Porovnání žáků</p>	<p>Rozdíl ukrajinští a čeští žáci</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>v úrovni znalostí</i> - <i>v přístupu k práci,</i> - <i>nemají často pomůcky do vyučování, nevypracují domácí cvičení, aktivity mimo školu nevnímají jako součást výuky a dost často se nezúčastňují.</i> - <i>většina ukrajinských žáků nebyla zvyklá dodržovat daná pravidla</i> - <i>Naopak někteří žáci již přišli s částečnými znalostmi anglického jazyka z Ukrajiny.</i>

Klasifikace	Průběh hodnocení	<ul style="list-style-type: none"> - <i>probíhá dvěma způsoby</i> - <i>slovní hodnocení je toto použito v případě, že se jedná o český jazyk</i> - <i>Další předměty jsou hodnoceny známkou,</i> - <i>vlastivěda a přírodověda je zohledňována jazyková bariéra</i> - <i>Matematika a anglický jazyk je hodnocena stejně jako u českých žáků, tedy bez úlev</i>
--------------------	-------------------------	--

Spolupráce škola – rodič	Rodiče	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Spolupráce škola – rodič je ve všech případech bez problémů</i> - <i>Pravidelně dotazují na studium, zda jejich děti zvládají integraci, učení</i> - <i>Školu rodiče navštěvují pravidelně při třídních aktivech či si individuálně sjednají konzultaci s jednotlivými učiteli tak, jak je potřeba</i> - <i>V případech projednávání různých problémů pomáhá paní asistentka s překladem pro lepší porozumění a spolupráci škola – rodič.</i>
---------------------------------	---------------	--

Žáci z Ukrajiny	Charakteristika žáků z Ukrajiny	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Popis ukrajinských žáků je dost podobný českým žákům, takže ochota pracovat, aktivita, zapojování se do činností třídy je velmi individuální</i> - <i>Jsou jedinci, kteří vynikají a jiní jsou méně aktivní</i> - <i>Velmi častá nepřipravenost na školní výuku</i> - <i>Zapomínání přípravy na vyučování</i> - <i>Snaha vyhnout se povinnosti například neúčastnit se výuky plavání z různých důvodů</i>
------------------------	--	--

Příloha 6 - Sjednocené kódy rozhovorů

ATLAS.Ti Report

Diplomová práce - Vzdělávání a adaptace žáků z Ukrajiny na vybraném 1. stupni základní školy v Plzni

Codes

Report created by Tereza Janičinová in 2024

o Adaptační den

Used In Documents:

 3 Rozhovor třídní paní učitelka

Quotations:

⌚ 2:9 ¶ 6, Ve třídě neproběhl přímo jeden adaptační den, ale seznamovací aktivity byly používány přibližně první týden školy in Rozhovor paní učitelka .docx

⌚ 2:10 ¶ 6, žáci měli více pedagogů na různé předměty, probíhalo seznamování opakovaně s novým pedagogem in Rozhovor paní učitelka. docx

o Charakteristika žáků z Ukrajiny

Used In Documents:

 2 Rozhovor paní asistentky.docx 3 Rozhovor třídní paní učitelka

Quotations:

⌚ 2:38 ¶ 138, jsou tam snaživí in paní asistentky.docx

⌚ 2:39 ¶ 139, dělají domácí úkoly in Rozhovor paní asistentky.docx

⌚ 2:40 ¶ 140, A je strašně líný kluk in Rozhovor paní asistentky.docx

⌚ 2:41 ¶ 141, KS nechce pracovat in Rozhovor paní asistentky.docx

⌚ 2:42 ¶ 142, jo a ještě lže. Tam jsou dvě skupiny in Rozhovor paní asistentky.docx

⌚ 2:40 ¶ 20, Popis ukrajinských žáků je dost podobný českým žákům takže ochota pracovat, aktivita, zapojování se do činností třídy je velmi individuální in Rozhovor paní učitelka.docx

☉ 2:41 ¶ 20, Jsou jedinci, kteří vynikají a jiní jsou méně aktivní in Rozhovor paní učitelka.docx

☉ 2:42 ¶ 20, Velmi častá nepřípravenost na školní výuku in Rozhovor paní učitelka.docx

☉ 2:43 ¶ 20, Zapomínání přípravy na vyučování in Rozhovor paní učitelka.docx

☉ 2:44 ¶ 20, Snaha vyhnout se povinnosti například neúčastnit se výuky plavání z různých důvodů in Rozhovor paní učitelka.docx

o **Doučování**

Used In Documents:

📖 1 Rozhovor se žáky.docx 📖 2 Rozhovor paní asistentky.docx 📖 3 Rozhovor třídní paní učitelka

Quotations:

☉ 1:28 ¶ 77, já už jsem měla doučování in Rozhovor se žáky.docx

☉ 1:29 ¶ 78 – 79, I mimo školu in Rozhovor se žáky.docx

☉ 2:31 ¶ 117, Já myslím, že to stačí ve škole během výuky. Jenom nějaké ty soukromé hodiny češtiny in Rozhovor paní asistentky.docx

☉ 2:32 ¶ 120, Jenom ale když by to byl učitel Čech nebo Češka, protože my Ukrajinci se taky učíme in Rozhovor paní asistentky.docx

☉ 2:33 ¶ 121, My můžeme pomoc, vysvětlit tu gramatiku, ale bylo by to dobře, kdyby paní učitelka mluvila a byla Češka in Rozhovor paní asistentky.docx

o **Hrubost spolužáků**

Used In Documents:

📖 1 Rozhovor se žáky.docx 📖 2 Rozhovor paní asistentky.docx

Quotations:

☉ 1:61 ¶ 162 Mně vadí to, že tady kluci například, když jsem chtěla pověsit klíče na tělocviku, abych nikoho nezranila, tak mě začali strkat in Rozhovor se žáky.docx

☉ 1:62 ¶ 165, N: Taky mě strkali, že mně tekla krev in Rozhovor se žáky.docx

☉ 1:63 ¶ 166, Ks: Já si беру věci ze skříňky a (jméno spolužačky) mi strká in Rozhovor se žáky.docx

☉ 1:64 ¶ 168, N: Oni nás nemají rádi, protože si myslí, že nic neumíme a nic nerozumíme jim in Rozhovor se žáky.docx

☉ 2:21 ¶ 83, Ale to je i na Ukrajině. To taky existuje. Ten bullying máme i na Ukrajině, že kluci je zlobí a ubližují jim in Rozhovor paní asistentky.docx.

☉ 2:43 ¶ 146, není to pravda, že jim ubližují in Rozhovor paní asistentky.docx

☉ 2:44 ¶ 149 – 150, my nemyslíme, že to jsou chudáci, protože jo tam ve třídě jsou nějaký kluci zlobivý, ale není to tak hrozný in Rozhovor paní asistentky.docx

o Jak se zlepšuji v českém jazyce

Used In Documents:

📖 1 Rozhovor se žáky.docx

Quotations:

☉ 1:2 ¶ 13, Protože každý jeden den udělám na češtině úkol. Každý den je práce lepší a lepší in Rozhovor se žáky.docx

☉ 1:15 ¶ 44, M: nevím in Rozhovor se žáky.docx

☉ 1:27 ¶ 75, N: protože něco vím, něco nevím in Rozhovor se žáky.docx

☉ 1:38 ¶ 110, Já si myslím, že kdybych měla českém kamarády tak bych s nimi říkala - povídala a když bych nevěděla tak by mi poradili in Rozhovor se žáky.docx

o Jazyková bariéra - lítost

Used In Documents:

📖 1 Rozhovor se žáky.docx

Quotations:

☉ 1:108 ¶ 273, N: ani ne, protože když si oni něco řeknou, tak já budu vědět, co připravují. Češi ví, že já umím dobře in Rozhovor se žáky.docx

☉ 1:109 ¶ 274, Ka: Jo. Oni vymyslí nějaký plán a já tomu ale rozumím in Rozhovor se žáky.docx

📄 1:110 ¶ 275, Ks: ne. Je mi to jedno in Rozhovor se žáky.docx

📄 1:111 ¶ 276, M: je mi to jedno in Rozhovor se žáky.docx

o Kde je lepší škola (Česká republika x Ukrajina)

Used In Documents:

📄 1 Rozhovor se žáky.docx

Quotations:

📄 1:94 ¶ 231, někdy v Česku, ale je těžké mluvit in Rozhovor se žáky.docx

📄 1:95 ¶ 232, na Ukrajině in Rozhovor se žáky.docx

📄 1:96 ¶ 233, trochu v Česku a trochu na Ukrajině, protože v Česku nám dávají méně domácích úkolů in Rozhovor se žáky.docx

📄 1:97 ¶ 234, na Ukrajině in Rozhovor se žáky.docx

o Materiály pro žáky

Used In Documents:

📄 2 Rozhovor paní asistentky.docx

Quotations:

📄 2:1 ¶ 7, všechny materiály bereme na internetu in Rozhovor paní asistentky.docx

o Nápady na zlepšení výuky v České republice

Used In Documents:

📄 1 Rozhovor se žáky.docx

Quotations:

📄 1:44 ¶ 126, Já bych chtěl knížku, jako jsem měl předtím in Rozhovor se žáky.docx

📄 1:48 ¶ 136, Já bych chtěla písanku jako ve třetí třídě in Rozhovor se žáky.docx

📄 1:104 ¶ 264, musíme být více jako Češi in Rozhovor se žáky.docx

📄 1:105 ¶ 265, musíme víc kamarádit s Čechama in Rozhovor se žáky.docx

o Nesrozumitelné zadání

Used In Documents:

1 Rozhovor se žáky.docx

Quotations:

1:55 ¶ 152, nerozumíme zadání in Rozhovor se žáky.docx

1:56 ¶ 153, Paní asistentka: ano oni nerozumí zadání v češtině. Když jim to přeložím tak odpověď v českém jazyce vědí in Rozhovor se žáky.docx

o Ověření správnosti materiálů / výsledky

Used In Documents:

2 Rozhovor paní asistentky.docx

Quotations:

2:2 ¶ 9, Někdy nám učitelky pomáhají, abychom měly správné odpovědi a někdy je na internetu jako klíč in Rozhovor paní asistentky.docx

2:3 ¶ 11, jojo klíč k zadání to máme. Někdy i sami vymýšlíme něco a pak zeptáme se učitelky, aby nám pomohla jestli je to správně in Rozhovor paní asistentky.docx

o Paní učitelka třídní

Used In Documents:

2 Rozhovor paní asistentky.docx

Quotations:

2:47 ¶ 163, Paní učitelka je šikovná, je hodná paní učitelka in Rozhovor paní asistentky.docx

2:48 ¶ 165, Ne. Nemůže ona jim jako každou tu látku hmm překládat / pomáhat. Ona má celou třídu, tak nebude věnovat čas svůj jen ukrajinským žákům in Rozhovor paní asistentky.docx

o Pomoc od spolužáků

Used In Documents:

1 Rozhovor se žáky.docx

Quotations:

- 1:6 ¶ 19, nechci in Rozhovor se žáky.docx
- 1:24 ¶ 64, nechci in Rozhovor se žáky.docx
- 1:26 ¶ 70, nechci pomoc in Rozhovor se žáky.docx
- 1:36 ¶ 99, nikdo mi nepomáhá in Rozhovor se žáky.docx
- 1:37 ¶ 103, například chci pomáhat v zadání in Rozhovor se žáky.docx
- 1:41 ¶ 118, Pomáhá mi jen můj soused v lavici in Rozhovor se žáky.docx

o Používání překladače ve výuce

Used In Documents:

1 Rozhovor se žáky.docx

Quotations:

- 1:101 ¶ 256, Jo chceme in Rozhovor se žáky.docx
- 1:102 ¶ 258, já bych to zkusila a když bych nevěděla vzala bych překladač in Rozhovor se žáky.docx

o Používání telefonu při výuce

Used In Documents:

1 Rozhovor se žáky.docx 2 Rozhovor paní asistentky.docx

Quotations:

- 1:100 ¶ 253, jo chceme Rozhovor se žáky.docx
- 2:53 ¶ 185, Bez používání mobilu in Rozhovor paní asistentky.docx

o Používání učitelské příručky

Used In Documents:

1 Rozhovor se žáky.docx 2 Rozhovor paní asistentky.docx

Quotations:

- ⊖ 1:45 ¶ 132, Na Ukrajině to mají. Každá třída má příručky. I doma mají příručky, kde je zadání a odpovědi a můžou ji používat in Rozhovor se žáky.docx
- ⊖ 1:47 ¶ 135, Kupuje se to kvůli tomu, aby to děti měli lehčí, protože na Ukrajině dostávají moc domácích úkolů in Rozhovor se žáky.docx
- ⊖ 2:16 ¶ 42, nene nemůžeme používat učitelskou příručku in Rozhovor paní asistentky.docx
- ⊖ 2:17 ¶ 44, nene my z každého předmětu nemáme na konci knížky odpovědi ani děti. In Rozhovor paní asistentky.docx
- ⊖ 2:18 ¶ 45, my máme na internetu odpovědi. Děti si je mohou vyhledat in Rozhovor paní asistentky.docx

o **Práce na Ukrajině**

Used In Documents:

- 📖 2 Rozhovor paní asistentky.docx

Quotations:

- ⊖ 2:4 ¶ 15, Já jsem na Ukrajině pracovala v hudební škole, takže já nemůžu říct a druhá paní asistentka přímo na základní škole, tak ona nám může říct in Rozhovor paní asistentky.docx

o **Přátelé z České republiky**

Used In Documents:

- 📖 1 Rozhovor se žáky.docx
- 📖 2 Rozhovor paní asistentky.docx

Quotations:

- ⊖ 1:4 ¶ 17, Nekamarádím s nimi in Rozhovor se žáky.docx
- ⊖ 1:5 ¶ 15, Lepší jsou kamarádi z Ukrajiny in Rozhovor se žáky.docx
- ⊖ 1:17 ¶ 48, Nechci in Rozhovor se žáky.docx
- ⊖ 1:18 ¶ 49, Paní asistentka: Oni nemají české kamarády in Rozhovor se žáky.docx
- ⊖ 1:19 ¶ 50, Oni nemají Ukrajince rádi in Rozhovor se žáky.docx

☉ 1:20 ¶ 52, Někteří holky mají české kamarády, ale kluci nemají in Rozhovor se žáky.docx

☉ 1:21 ¶ 53, Paní asistentka: Ty děti se nesnaží a nechtějí spolu kamarádit. Holky ještě jo, ale kluci ne. in Rozhovor se žáky.docx

☉ 1:31 ¶ 83, holky jo, kluky ne in Rozhovor se žáky.docx

☉ 2:34 ¶ 123, ale taky by to bylo dobře kdyby každý žák měl nějakého kamaráda nebo kamarádku českého in Rozhovor paní asistentky.docx

☉ 2:35 ¶ 125, no ale ve škole by společně kamarádili, trávili spolu čas o víkendu. To taky by pomohlo in Rozhovor paní asistentky.docx

☉ 2:36 ¶ 127, Jo o komunikaci a pokud komunikují mezi sebou ty ukrajinci tak neprocvičují tak jak by měli in Rozhovor paní asistentky.docx

o Přátelé z Ukrajiny

Used In Documents:

📖 1 Rozhovor se žáky.docx

Quotations:

☉ 1:16 ¶ 46, Ano in Rozhovor se žáky.docx

☉ 1:69 ¶ 176, že mám ukrajinský kamarády v České republice in Rozhovor se žáky.docx

o Přestávky

Used In Documents:

📖 1 Rozhovor se žáky.docx

Quotations:

☉ 1:83 ¶ 216, Na chodbě in Rozhovor se žáky.docx

☉ 1:84 ¶ 217, Na chodbě, protože tam můžou být všichni ukrajinci in Rozhovor se žáky.docx

☉ 1:85 ¶ 218, U nás ve třídě se řve, bouchají se in Rozhovor se žáky.docx

☉ 1:86 ¶ 219, nebo se perou in Rozhovor se žáky.docx

☉ 1:87 ¶ 220, Když jsem byla ve třídě a hrála jsem si tak mi strhali na lavici a já spadla in Rozhovor se žáky.docx

☉ 1:88 ¶ 221, sedím na místě sama in Rozhovor se žáky.docx

o Proč se nekamarádí žáci z České republiky a žáci z Ukrajiny

Used In Documents:

📖 2 Rozhovor paní asistentky.docx

Quotations:

☉ 2:19 ¶ 60, Nejprve můžu říct, že to ta slovní bariéra in Rozhovor paní asistentky.docx

☉ 2:20 ¶ 62, Jo že děti nemůžou normálně komunikovat, protože ty děti nemůžou normálně vysvětlit co chtějí jako je ta bariera brzdí asi. To nejspíš in Rozhovor paní asistentky.docx

o Rozdíl ukrajinská X česká škola

Used In Documents:

📖 1 Rozhovor se žáky.docx 📖 2 Rozhovor paní asistentky.docx

Quotations:

☉ 1:78 ¶ 201, Paní asistentka: každá třída má svého starostu ve třídě. Každý žák má na starost nějakou činnost, kterou vykonává in Rozhovor se žáky.docx

☉ 1:79 ¶ 202, U nás to bylo, že kdo to chtěl tak se přihlásil a paní učitelka mu to dala in Rozhovor se žáky.docx

☉ 1:80 ¶ 203, Paní asistentka: je to nastavené jako rozvrh. Je tam napsáno co, kdo dělá. Děti musí mít povinnosti in Rozhovor se žáky.docx

☉ 1:81 ¶ 204, U nás se to neplnilo každý den. Měli jsme kartičky a z toho jsme si losovali. Na kartičce byla fotka činnosti in Rozhovor se žáky.docx

☉ 1:89 ¶ 225, jazyk in Rozhovor se žáky.docx

☉ 1:90 ¶ 226, český děti in Rozhovor se žáky.docx

☉ 1:91 ¶ 227, Lépe se tam učí, zadávají více domácích úkolů in Rozhovor se žáky.docx

☉ 1:92 ¶ 228, zvedání ruky. (Někde se zvedá ruka jen částečně) in Rozhovor se žáky.docx

- ⊖ 1:93 ¶ 229, asi všechno je jiné in Rozhovor se žáky.docx
- ⊖ 1:98 ¶ 251, ja Ukrajině ještě můžeme být při hodině na telefonu in Rozhovor se žáky.docx
- ⊖ 1:99 ¶ 254, Paní asistentka: Ukrajinské učitelky bojují s tím. Proč nemůžou zakázat telefony při hodině nebo o přestávce in Rozhovor se žáky.docx
- ⊖ 2:5 ¶ 17, No tak vaše škole, česká škola je trošičku lehčí in Rozhovor paní asistentky.docx
- ⊖ 2:6 ¶ 19, No o dva třídě in Rozhovor paní asistentky.docx
- ⊖ 2:7 ¶ 20, V matematice, v zadání, málo úkolů na jednu hodinu. Víc hravá je tady výuka in Rozhovor paní asistentky.docx
- ⊖ 2:8 ¶ 23, Na jednu asi na dvě třídy lehčí. A vždycky my máme každý den domácí úkoly. Ty děti dělají domácí úkolů víc in Rozhovor paní asistentky.docx
- ⊖ 2:9 ¶ 27, Angličtina taky tady lehčí in Rozhovor paní asistentky.docx
- ⊖ 2:55 ¶ 186 – 187, Jo a ještě na Ukrajině děti mohou používat mobily. Oni mají s sebou ve třídě mobily in Rozhovor paní asistentky.docx
- ⊖ 2:56 ¶ 194, Jo u nás jenom výuka. Děti si taky potřebují trochu odpočinout a něco změnit in Rozhovor paní asistentky.docx
- ⊖ 2:57 ¶ 195, Když někam jedeme nebo jdeme všechno musí být po hodinách po vyučovacích hodinách in Rozhovor paní asistentky.docx x
- ⊖ 2:58 ¶ 202, Jo o víkendu jedeme tam někam na výlet in Rozhovor paní asistentky.docx
- ⊖ 2:59 ¶ 208, * smích * jo jen sedět a učit se in Rozhovor paní asistentky.docx
- ⊖ 2:60 ¶ 212, U vás je to lepší in Rozhovor paní asistentky.docx
- ⊖ 2:61 ¶ 219, Jo vy máte všechno na počítači, ale my to máme ve složce papíře in Rozhovor paní asistentky.docx

o Situace na hřišti (půjdou ven s českými dětmi?)

Used In Documents:

- 📖 1 Rozhovor se žáky.docx

Quotations:

- ☉ 1:113 ¶ 280, ne. in Rozhovor se žáky.docx
- ☉ 1:114 ¶ 282, protože on si něco vymyslí špatného in Rozhovor se žáky.docx
- ☉ 1:115 ¶ 283, Kdyby nás Ukrajinců bylo víc než čechů tak ano jinak ne in Rozhovor se žáky.docx
- ☉ 1:116 ¶ 286, ne. Když něco oni vymyslí špatného tak my se zachráníme Rozhovor se žáky.docx
- ☉ 1:117 ¶ 288, ne, protože oni by si něco zamysleli a schválně by mě bouchli, když bych nerozuměla pravidlům hry Rozhovor se žáky.docx
- ☉ 1:118 ¶ 289, Já bych šla kdyby byli moji kamarádi in Rozhovor se žáky.docx
- ☉ 1:119 ¶ 292, Bála bych se, že by mi bouchali a smáli by se mi in Rozhovor se žáky.docx

o Skupina pouze ukrajinských žáků

Used In Documents:

- 📖 1 Rozhovor se žáky.docx
- 📖 2 Rozhovor paní asistentky.docx

Quotations:

- ☉ 1:52 ¶ 145, jo chceme in Rozhovor se žáky.docx
- ☉ 1:53 ¶ 147, to by bylo lepší, že by nám to řekli v našem jazyce, když nerozumíme. In Rozhovor se žáky.docx
- ☉ 1:68 ¶ 174, ne. Chtěl bych třídu jen ukrajinců in Rozhovor se žáky.docx
- ☉ 2:62 ¶ 257, pokud chtějí zůstat v České republice tak to tak nemusí být in Rozhovor paní asistentky.docx
- ☉ 2:63 ¶ 259, ne. Mám švagrovou na Benešově škole. Takže je to špatně. Učitelkám taky nejde ta čeština, protože mluví jen ukrajinsky in Rozhovor paní asistentky.docx

o Skupinová práce při výuce

Used In Documents:

- 📖 1 Rozhovor se žáky.docx
- 📖 2 Rozhovor paní asistentky.docx

Quotations:

- ⊖ 1:42 ¶ 120, Ne. Oni by si chtěli svoje kamarády in Rozhovor se žáky.docx
- ⊖ 1:43 ¶ 121, Oni by si povídali spolu a s námi ne in Rozhovor se žáky.docx
- ⊖ 1:49 ¶ 140, Ne. Oni by si spolu povídali a nás vůbec nebrali in Rozhovor se žáky.docx
- ⊖ 1:50 ¶ 141, Vybrali jedině, když každý člověk musí mít ve skupině Ukrajince a každý pracuje na jiném úkolu in Rozhovor se žáky.docx
- ⊖ 2:24 ¶ 94, Jo ale ve skupině musí být v každé skupině jeden Ukrajinec, ale kdyby byli víc Ukrajinci tak ne in Rozhovor paní asistentky.docx
- ⊖ 2:27 ¶ 100, Lepší by bylo kdyby ve skupině byl jeden Ukrajinec a Češi. V každé skupině jeden. To by bylo lepší in Rozhovor paní asistentky.docx

o Snaha přátelit se spolužáky

Used In Documents:

- 📖 2 Rozhovor paní asistentky.docx

Quotations:

- ⊖ 2:26 ¶ 95, Jo já jsem viděla, když byl projektový den, takže Ukrajinci seděli spolu a ostatní děti taky spolu in Rozhovor paní asistentky.docx
- ⊖ 2:45 ¶ 155, ne nechtějí. Oni se skamarádili spolu a to je konec in Rozhovor paní asistentky.docx
- ⊖ 2:46 ¶ 161, oni lžou in Rozhovor paní asistentky.docx

o Spolužáci

Used In Documents:

- 📖 1 Rozhovor se žáky.docx

Quotations:

- ⊖ 1:7 ¶ 21, Nevšímají a nebaví se in Rozhovor se žáky.docx
- ⊖ 1:51 ¶ 143, nevím. Oni si kamarádi i s holkami, ale z Česka in Rozhovor se žáky.docx
- ⊖ 1:65 ¶ 169 – 170, že jen opisujeme in Rozhovor se žáky.docx
- ⊖ že jsme horší in Rozhovor se žáky.docx x

☺ 1:67 ¶ 1176 1:74 Já když sedím s klukem, všechno je dobře, ale když jsem seděla s holkou, všichni seděli na na moji lavici in Rozhovor se žáky.docx

☺ 1:75 ¶ 192, kamarádky seděly na (jméno ukrajinské žákyně) místě a ona si nemohla sednout. U mě to taky kluci dělají od spolužáka in Rozhovor se žáky.docx

o Stud / strach při jazykové bariéře

Used In Documents:

📄 1 Rozhovor se žáky.docx

Quotations:

☺ 1:72 ¶ 185, když řekneme něco špatného, tak se nám smějí. Když to řeknou oni špatně a mají chybu, tak to nevadí in Rozhovor se žáky.docx

☺ 1:73 ¶ 186, Nám se smějí, když se zeptáme, ale když se zeptají Češi, tak se nikdo nesměje in Rozhovor se žáky.docx

o Dvojjazyčné zadání

Used In Documents:

📄 1 Rozhovor se žáky.docx 📄 2 Rozhovor paní asistentky.docx

Quotations:

☺ 1:57 ¶ 155, ano chceme in Rozhovor se žáky.docx

☺ 1:59 ¶ 158, Myslím, že jo in Rozhovor se žáky.docx

☺ 1:60 ¶ 159, to by bylo pro nás lepší a příjemnější in Rozhovor se žáky.docx

☺ 2:49 ¶ 167, Ne to nemůže takhle existovat. in Rozhovor paní asistentky.docx

☺ 2:50 ¶ 168, Ne to neexistuje in Rozhovor paní asistentky.docx

☺ 2:51 ¶ 170, Je to hloupost in Rozhovor paní asistentky.docx

☺ 2:52 ¶ 173, Je to hloupost. My jsme taky začaly mezi sebou říkat, že to nebude dobře, když my budeme pomáhat jim i v příštím roce. Jak to bude vypadat. Dobře oni půjdou poslední rok na prvním stupni. Někdo pak půjde na gymnázium nebo pokračuje na druhý stupeň. My nebudeme chodit na zeměpis, dějepis, němčinu in Rozhovor paní asistentky.docx

o Zasedací pořádek

Used In Documents:

2 Rozhovor paní asistentky.docx

Quotations:

2:28 ¶ 102, Ale učitelky je jako tak rozsadili, že jeden ukrajinec a čech in Rozhovor paní asistentky.docx

2:29 ¶ 106, Jo zkusily jsme v minulém roce na začátku sedět společně Ukrajinci a viděly učitelky, že to tak nepůjde in Rozhovor paní asistentky.docx

2:30 ¶ 107, Mluví jen mezi sebou a neposlouchají učitelku a tím vyrušují hodinu in Rozhovor paní asistentky.docx

o Známkování na Ukrajině

Used In Documents:

2 Rozhovor paní asistentky.docx

Quotations:

2:10 ¶ 30, Ne my máme dvanáct bodů in Rozhovor paní asistentky.docx

2:11 ¶ 31, ale na první stupni míň bodů a může mít sloveso in Rozhovor paní asistentky.docx

2:12 ¶ 32, jo slovesné hodnocení in Rozhovor paní asistentky.docx

2:13 ¶ 34, jo slovní hodnocení in Rozhovor paní asistentky.docx

2:14 ¶ 36, První a druhá třída mají slovní hodnocení a třetí a čtvrtá třída může buď slovní hodnocení nebo známky in Rozhovor paní asistentky.docx

2:15 ¶ 38, jo pololetí může mít i slovní hodnocení in Rozhovor paní asistentky.docx

o Český asistent pedagoga

Used In Documents:

3 Rozhovor třídní paní učitelka

Quotations:

☉ 2:19 ¶ 12 pomáhá ukrajinským žákům v případě pomůcek na vyučování, jako například poradí, co si připravit, co je pravidlem ve třídě tak, aby děti byly připravené do výuky in Rozhovor paní učitelka. Docx

☉ 2:20 ¶ 12 opakuje a procvičuje učení s dětmi in Rozhovor paní učitelka. Docx

o Pomůcky v prvních dnech

Used In Documents:

📖 3 Rozhovor třídní paní učitelka

Quotations:

☉ 2:16 ¶ 10 jazykové příručky vydané ministerstvem školství pro prvotní výuku cizího jazyka in Rozhovor paní učitelka. Docx

☉ 2:17 ¶ 10, využívali různých her s obrázky k pojmenování věcí z běžného života in Rozhovor paní učitelka. Docx

☉ 2:18 ¶ 10 IT techniku – dataprojektor, tablety, počítače in Rozhovor paní učitelka. Docx

o Průběh hodnocení

Used In Documents:

📖 3 Rozhovor třídní paní učitelka

Quotations:

☉ 2:28 ¶ 16 probíhá dvěma způsoby in Rozhovor paní učitelka. Docx

☉ 2:29 ¶ 16 slovní hodnocení je toto použito v případě, že se jedná o český jazyk in Rozhovor paní učitelka. Docx

☉ 2:30 ¶ 16 další předměty jsou hodnoceny známkou in Rozhovor paní učitelka. Docx

☉ 2:31 ¶ 16 vlastivěda a přírodověda je zohledňována jazyková bariéra in Rozhovor paní učitelka. Docx

☉ 2:32 ¶ 16 Matematika a anglický jazyk je hodnocena stejně jako u českých žáků, tedy bez úlev in Rozhovor paní učitelka. Docx

o Seznámení s žáky - první hodina

Used In Documents:

3 Rozhovor třídní paní učitelka

Quotations:

☉ 2:1 ¶ 2 Ukrajinské děti se představily, řekly, odkud přichází (na mapě Ukrajiny děti ukazovaly místo odkud přichází) in Rozhovor paní učitelka. Docx

☉ 2:2 ¶ 16 co dělají rády, čím se zabývají ve volném čase in Rozhovor paní učitelka. Docx

☉ 2:3 ¶ 2 České děti obdobně reagovaly takže jméno, záliby a koníčky in Rozhovor paní učitelka. Docx

o Rozdíl ukrajinští a čeští žáci

Used In Documents:

3 Rozhovor třídní paní učitelka

Quotations:

☉ 2:24 ¶ 14, v úrovni znalostí in Rozhovor paní učitelka. Docx

☉ 2:25 ¶ 14, v přístupu k práci, in Rozhovor paní učitelka. Docx

☉ 2:26 ¶ 14, nemají často pomůcky do vyučování, nevypracují domácí cvičení, aktivity mimo školu nevnímají jako součást výuky a dost často se nezúčastňují in Rozhovor paní učitelka. Docx

☉ 2:30 ¶ 14, většina Ukrajinských žáků nebyla zvyklá dodržovat daná pravidla in Rozhovor paní učitelka. Docx

☉ 2:33 ¶ 16, Naopak někteří žáci již přišli s částečnými znalostmi anglického jazyka z Ukrajiny in Rozhovor paní učitelka. Docx

o Ukrajinský asistent pedagoga

Used In Documents:

3 Rozhovor třídní paní učitelka

Quotations:

☉ 2:21 ¶ 12 ukrajinská paní asistentka, která provádí již 2. rokem intenzivní výuku českého jazyka in Rozhovor paní učitelka. Docx

☉ 2:22 ¶ 12, Vysvětluje a procvičuje gramatické jevy, slovní zásobu, písmo, čtení s porozuměním. in Rozhovor paní učitelka. Docx

o Výuka v současnosti

Used In Documents:

📖 3 Rozhovor třídní paní učitelka

Quotations:

☉ 2:13 ¶ 8, Současná výuka probíhá již bez větších problémů in Rozhovor paní učitelka. Docx

☉ 2:14 ¶ 8, Ukrajínští žáci základy českého jazyka zvládli, a proto může být látka plynule vykládána in Rozhovor paní učitelka. Docx

☉ 2:15 ¶ 8, jazyková pomoc s překladačem nebo umožnění samotné konverzace mezi žáky, kdy jeden Ukrajinec vysvětlí ostatním, kteří případně stále nerozumí. in Rozhovor paní učitelka. Docx

o Ukrajinský asistent pedagoga

Used In Documents:

📖 3 Rozhovor třídní paní učitelka

Quotations:

☉ 2:4 ¶ 4, Výuka se rázem velmi zpomalila, aby se noví žáci mohli začlenit hlavně matematika, angličtina. in Rozhovor paní učitelka. Docx

☉ 2:6 ¶ 4, Český jazyk probíhal dvoufázově in Rozhovor paní učitelka. Docx

☉ 2:7 ¶ 4, Při výuce jazyka a gramatických jevů byli žáci z Ukrajiny vyučováni ukrajinskou paní asistentkou, která žáky seznamovala s pravidly českého pravopisu in Rozhovor paní učitelka. Docx

☉ 2:8 ¶ 4, Druhá část českého jazyka takže čtení probíhalo společně a děti pracovaly s textem, významem slov, porozumění in Rozhovor paní učitelka. Docx

☉ 2:12 ¶ 8, Zpočátku byl výklad s dovysvětlováním a překladem pro spolužáky in Rozhovor paní učitelka. Docx

Příloha 7 - Otázky k rozhovoru s asistentkami pedagoga

1. Jaká je vaše náplň práce?
2. Kde hledáte materiály pro žáky, jak kontroluje správné odpovědi?
3. Jaké jsou hlavní rozdíly ve vzdělávání mezi českou a ukrajinskou školou?
4. Jaké máte na Ukrajině způsoby hodnocení?
5. Proč si myslíte, že české děti mají předsudky vůči ukrajinským žákům? Proč se společně nekamarádí?
6. Jaký máte názor na třídu pouze s ukrajinskými žáky?
7. Co by pomohlo na navázání přátelství a spolupráce mezi žáky z Ukrajiny a žáky z České republiky?
8. Jak hodnotíte výuku žáků - doučování, přístup k učivu, přístup paní učitelky, dvojjazyčné zadání, používání překladače
9. Jaký máte pohled na čtvrtou třídu - chování žáků, atmosféra ve třídě
10. Jak byste popsaly žáky z Ukrajiny ze čtvrté třídy?

Příloha 8 - Otázky k rozhovoru pro třídní paní učitelku

1. Jaké byly vaše první kroky při přijetí žáků z Ukrajiny do třídy?
2. Jak vnímáte přítomnost žáků z Ukrajiny ve třídě a jaký to má vliv na ostatní žáky?
3. Proběhl ve vaší třídě adaptační den či byly zařazeny stmelovací aktivity do výuky, když žáci z Ukrajiny přišli do třídy?
4. Jak probíhalo vyučování ve třídě při příchodu ukrajinských žáků VS jak probíhá teď (změny ve vyučování, rozdíly oproti běžné výuce, používání pomůcek/materiálů, přístup ve výuce k žákům)?
5. Jaké didaktické pomůcky/ materiály jste používala v prvních týdnech výuky?
6. Využívají žáci z Ukrajiny pomoc od paní asistentky – popřípadě jakou pomoc žáci vyžadují?
7. Jaké největší rozdíly vnímáte mezi ukrajinskými a českými žáky?
8. Jak probíhá klasifikace žáků z Ukrajiny?
9. Jak probíhá komunikace a spolupráce škola – rodič žáka z Ukrajiny? (Účast na třídních aktivech, individuální konzultace)
10. Jak byste popsala ukrajinské žáky (chování, přístup ke vzdělání ...)?

Příloha 9 - Didaktická příprava na projektový den v první třídě**Název projektu:** Moji spolužáci**Ročník:** 1.**Délka:** 4 vyučovací hodiny**Cíle projektového dne**

- žák rozliší vhodné a nevhodné chování ve třídě
- žák spolupracuje se spolužáky
- žák řekne svůj názor na danou situaci
- žák dodržuje třídní pravidla

Organizační formy výuky podle charakteru výukového prostředí: projektový den je organizován převážně do prostředí školní tělocvičny. První část projektového dne se může vykonávat ve školní třídě. Druhá část zaměřená na pohybové aktivity je vhodnější do školní tělocvičny.

Organizační forma výuky podle délky trvání: 4 vyučovací hodiny

Metody použité v projektovém dni: projektová metoda je komplexní metoda, která využívá další dílčí metody, které uvedu v popisu jednotlivých bloků projektového dne.

Formy práce: frontální práce (vysvětlení pravidel her, řešení konfliktu), skupinová práce (hry), dyadická (párová) forma

Pomůcky: motivační obrázek, papíry, razítka, barevný padák, barevné obruče, velký papír, obrázky třídních pravidel, pastelky, lepidlo.

1. blok - zahájení

Délka trvání: 45 minut

Použité metody: brainstorming o obrázku

Průběh

Cílem prvního bloku je uvést žáky do tématu + namotivovat do další práce motivačním obrázkem (viz příloha). Obrázek je rozstříhaný a rozmístěný po třídě / tělocvičně. Žáci mají za úkol najít všechny části obrázku (učitel předem řekne, kolik kusů

obrázku musí žáci najít), poté na pokyn učitele společně obrázek sestaví. Po složení obrázku učitel se žáky vede rozhovor, například co je na složeném obrázku, jaká máme školní pravidla (jaké chování na obrázku je nevhodné), jaké je moje třída / jací jsou moji spolužáci - návaznost na další aktivity.

2. blok - rozehrívací hra

Délka trvání: 45 minut

Použité metody: didaktická hra, instruktáž - vysvětlení pravidel hry, rozhovor se žáky

Průběh

Cílem druhého bloku a smyslem aktivity je naladit žáky na další fáze. Jde o pobavení žáků, ztratit ostych před spolužáky a všimnout si detailů, kterých si běžně nevšímají. Především si žáci mají uvědomit, jací jejich spolužáci jsou. Učitel sleduje, jakých detailů si žáci všimají, komunikace mezi spolužáky a správný odhad hádajícího žáka.

Přípravná hra - Charakteristika osob - žáci pracují ve dvojici. Učitel žákům rozdá papír. Úkolem žáků je nakreslit postavu tak, aby vypadala jako jeho spolužák. Na druhou stranu papíru žáci napíší (popřípadě učitel pomůže napsat) jméno spolužáka. Žáci dle obrázků hádají, o jakého spolužáka se jedná.

Piktogramy - následně učitel znovu rozdá obrázky a úkolem žáků je obtisknout razítko se zvířetem), které charakterizují vlastnosti žáka = **lev** - odvážný, vůdce třídy, vždy bojuje, když se mu něco nedaří, **slon** - (symbol loajality, společenství) přátelský, hodný, dodržuje pravidla, **opice** - srdečná, vždy pomůže, ochotná poradit, šikovná, **medvěd** - milý, hodný, raději sleduje dění ve třídě, příležitostně se zapojí do aktivity. Po obtisknutí piktogramů se postava oddělí čarou, která bude znamenat přeji si, aby .....

žáci obtisknou takové piktogramy, jaké si přejí, aby daná osoba měla.

Hra: Hádej, kdo jsem

Postup: Jeden z žáků jde na chvíli za dveře na chodbu, aby neslyšel, na čem se spolužáci domlouvají. Vyučující vybere jednoho ze spolužáků ve třídě (záměrně bude vybrán ukrajinský žák. Učitel bude sledovat, jestli žáci vnímají jinou národnost či nikoli). Poté pozve

žáka do třídy. Úkolem žáka je hádat jméno vybraného žáka. Zjišťuje, o koho se jedná tak, že se ptá všech svých spolužáků:

Například: Jani, je to holka? Honzo, má hnědé vlasy? atd. Jakmile si je jistý, kterého spolužáka vyučující vybral, vysloví jeho jméno. (*Zdroj: metodický průvodce k učebnici prvouky Já a můj svět pro 1. ročník*). Obměna této hry, žáci vybírají žáka, kterého bude spolužák hádat. Jako nápověda budou sloužit kreslené postavy z předchozí aktivity, aby žáci věděli, jak mohou spolužáka popsat.

3. blok - Hry na prohloubení vzájemného poznání

Délka trvání: 45 minut

Použité metody: didaktická hra, instruktáž- vysvětlení pravidel

Průběh

Cílem třetího bloku je prohloubení vzájemného poznání. Úkolem žáků je poznat spolužáka, dozvědět se o něm další informace, které by popřípadě mohli vést k navození přátelství a rozvoji společné komunikace díky společným zájmům.

a) **hra s barevným padákem - Nejprve učitel žáky upozorní na bezpečnost při hře!** Žáci se drží barevného padáku a podbíhají barevný padák dle instrukcí učitele například: vymění se všichni, kteří drží červenou barvu, vymění se všichni, kteří drží zelenou barvu. Obměna: učitel říká otázky na vzájemné poznání například: vymění se žáci, kteří mají sourozence (starší, mladší, bratr, sestra), vymění se všichni, kteří bydlí v domě, vymění se všichni, kteří rádi tancují, vymění se všichni, kteří rádi hrají fotbal

b) Barevné obruče

Na zem učitel rozloží 3 obruče. Učitel určuje zadání, podle kterých se děti přeskupí.

Například:

- kdo je jedináček, jde do zeleného kruhu, kdo má bráchu, jde do modrého, kdo sestru, jde žlutého
- kdo má doma morče, jde do zeleného, kdo psa, jde do modrého, kdo kočku, jde do žlutého, kdo víc jak 2 mazlíčky, jde do červeného

- kdo má raději sladkosti (čokoládu, lízátko, bonbon), jde do zeleného, kdo raději ovoce, jde do červeného, kdo raději zeleninu, jde do modrého.¹⁰²

4. blok = Hry na spolupráci mezi žáky (řešení konfliktu ve skupině)

Délka trvání: 45 minut

Použité metody: didaktická hra, instruktáž - vysvětlení pravidel, rozhovor se žáky

Průběh

Cílem čtvrtého bloku je zlepšení spolupráce mezi žáky. Učitel žáky pozoruje při řešení konfliktu v dané aktivitě a sleduje role žáků při spolupráci a komunikaci.

a) **Seřadte se** - žáci mají za úkol seřadit se podle určitých pravidel například *podle velikosti, abecedy* (Cílem hry je společná spolupráce žáků a domluvení pravidel, podle kterých se budou řadit) = sledovat dominanci a přínos (pozitivní nápady /agresivní dominance).

b) **Škatulata, hýbejte se** - žáci se pohybují po prostoru dle zadání učitele (*po jedné noze, skákání jako žáby, plazí se..*) na určitý signál - zapískání utvoří skupinu podle zadání například dvojice, pětice, trojice. Učitel volí taková čísla, kde žáci budou mít problém a musí si vybrat mezi spolužáky, například skupina *po 17, 13*. Obměna: žáci vytvoří skupinu a učitel říká další instrukce, například skupina *bude mít na zemi pouze 3 roky, a 5 nohou, ve skupině bude alespoň jeden žák ležet na zemi*. **Učitel předem upozorní na bezpečnost!** -

Reflexe

Učitel po skončení daného bloku udělá svou reflexi, pokud to bude potřeba. Reflexe se bude provádět zejména u čtvrtého bloku, například provést reflexi i se žáky - **proč došlo ke konfliktu, jak by to šlo udělat jinak, jaké jsou možnosti řešení - lze zastavovat aktivity v průběhu a řešit konflikt.**

Společná reflexe po skončení projektového dne - závěrečná diskuse se žáky. Učitel dá doprostřed kruhu velký papír a společně se žáky zhodnotí celý projektový den (jak se jim líbil / nelíbil, kdo v projektovém dni se nejvíce snažil, kdo naopak nejméně, co by šlo udělat jinak, na čem společně zapracovat). Na závěr předloží žákům obrázek školní

---

¹⁰² 15 Seznamovacích her pro děti. Online. Dummy bear. Dostupné z: <https://www.dummybear.cz/seznamovacihry#>. [cit. 2024-01-15].

třídy, kde se žáci chovají podle třídních pravidel. Společně se žáky zhodnotí, v jaké třídě by si přáli být (třída bez pravidel / třída, která má pravidla) a znovu vyvodí třídní pravidla.

Přílohy

Motivační obrázek

Zdroj: <https://www.maxmax.cz/clementoni-puzzle-moje-trida-maxi-104-dilku.html>

Příloha 10 - Pozorovací arch pro první třídu

Pozorovací arch

Třída:	
Počet žáků:	
Počet žáků z Ukrajiny:	
Datum pozorování:	
Vyučovací předmět:	

Kódy	Záznam pozorování
Atmosféra ve třídě	
Spolupráce	
Podněty pro spolupráci	
Komunikace během spolupráce	
Pocity žáků	

Příloha 11 - Návrh na projektový den pro čtvrtou třídu

Název projektu: Spolužáci

Ročník: 4.

Délka: 5 vyučovací hodiny

Cíle projektového dne

- Žák spolupracuje se spolužáky.
- Žáci společně vytvoří strom třídy.
- Žák respektuje názor spolužáků.
- Žák dodržuje třídní pravidla

Organizační formy výuky podle charakteru výukového prostředí: projektový den je organizován převážně do prostředí školní tělocvičny, ale projektový den může být realizován i ve školní třídě.

Organizační forma výuky podle délky trvání: 5 vyučovací hodin

Metody použité v projektovém dni: projektová metoda je komplexní metoda, která využívá další dílčí metody - didaktická hra, instruktáž - vysvětlení pravidel hry, rozhovor se žáky

Formy práce: frontální práce (vysvětlení pravidel her), skupinová práce (hry), dyadická (párová) forma

Pomůcky: pomůcky jsou uvedené u jednotlivých aktivit

Pro návrh aktivit do projektového dne jsem použila odbornou literaturu s názvem „*Seznamovací hry pro děti*“ od autorky Moniky Procházkové, Michálkové a nápadník her s názvem „*Třída v pohodě aneb aktivity pro podporu dobrých vztahů mezi žáky*“ z internetové stránky Inkluzivní škola. cz

1. blok - prohloubení vzájemného poznání**a) Podpisová akce**

Cíl: prohloubení vzájemného poznání

Časová dotace: 15 minut

Pomůcky: tužka, připravená tabulka

Žáci v časovém limitu mají za úkol do připravené tabulky získat popis od spolužáka. Každý hráč se může podepsat pouze jednou do tabulky. Pokud někdo odpoví „ano“ na připravenou otázku například Umíš hvězdu?, Máš sourozence?, podepíše se do kolonky, pokud ne, hráč hledá někoho jiného.¹⁰³

Zdůvodnění volby aktivity: Aktivitu jsem vybrala z důvodu zábavné formy vzájemného poznání. Žáci při této úvodní hře se zbaví ostychu a je možnost spolupracovat se všemi spolužáky. Během této aktivity mohou zjistit o spolužákovi nové informace, které by během projektového dne mohli být přínosné pro navázání kontaktu.

b) Papírová válka trochu jinak

Cíl: Podpořit vzájemné poznávání se žáků.

Časová dotace: 30 minut

Pomůcky: papíry, tužky, provázek

Každý žák si vezme list papíru a tužku. Na papír napíše čitelně hůlkovým písmem tři věty, kterými popíše své vlastnosti nebo zájmy. Jedna z vět by měla obsahovat informaci, o níž žák předpokládá, že ji o něm ostatní ještě nevědí. Poté všichni žáci zmačkají svůj list papíru do koule. Ve třídě nyní utvořte dostatečně velký prostor na hrací pole a označte jeho polovinu natažením provázku na zem (nebo dělicí čáru namalujte křídou). Rozpočítáním rozdělte třídu na dvě družstva. Každé družstvo zaujme polovinu hracího pole. Po zahájení hry začínají žáci házet své papírové koule na pole soupeře. Dále házejí všechny papírové koule, které dopadnou na jejich polovinu, zpět na pole soupeře, dokud nezazní signál pro ukončení hry. Vyhraje ten tým, který bude mít na své polovině po ukončení hry méně papírových koulí. Signálem k ukončení hry je slovo Stop, které nahlas vyslovte. Po signálu nesmí již nikdo žádnou kouli hodit, jinak jeho tým automaticky prohrává. Po zastavení hry žáci sečtou papírové koule, které mají na své polovině hracího pole. Oznamte vítěze. Poté si každý žák náhodně vybere jednu papírovou kouli. Posadte se do kruhu tak, aby na sebe všichni dobře viděli, a určete, který žák začne s následující aktivitou. Vybraný žák rozbalí papírovou kouli a nahlas přečte věty, které jsou na papíře

---

¹⁰³ PROCHÁZKOVÁ MICHÁLKOVÁ, Monika. Seznamovací hry pro děti. Praha: Grada, 2003. ISBN 978-80-247-0497-5., str. 185 - 186

napsány. Jeho úkolem je uhodnout, koho se charakteristiky týkají. Pokud si žák neví rady, požádá o pomoc ostatní. Postupně rozbalují papírové koule další žáci. ¹⁰⁴

Zdůvodnění volby aktivity: Druhá aktivita je určena také na prohloubení vzájemného poznání a navazuje na první aktivitu. Žáci se mohou při vymýšlení jedné věty, kterou by nemuseli o nich ostatní spolužáci vědět inspirovat první aktivitou. Spolužáci se dozvědí další zajímavé informace a zkusí si identifikovat, o jakého žáka se jedná. Ve hře se ukáže, jak se žáci navzájem znají.

2. blok - rozvoj spolupráce ve skupině

Novákovi, Dolákovi

Cíl: Umožnit navázání vzájemného kontaktu mezi všemi žáky, rozdělit žáky do skupin a naladit je na další spolupráci.

Časová dotace: 15 minut

Pomůcky: kartičky podle počtu žáků

Učitel připraví kartičky podle počtu žáků a rozdělí žáky do skupin. Každá skupina kartiček bude představovat jednu rodinu, jejíž příjmení zní podobně: Novákovi, Dolákovi, Horákovi, Sovákovi, Dlabákovi atp. V každé rodině (skupině kartiček) budou minimálně čtyři členové (kartičky). Na každou kartičku vybrané skupiny napište jméno rodiny a k němu roli příslušníka, tj. Nováková – matka, Novák – otec, Novák – syn, Nováková – dcera, Novák – pes atd. Kartičky losují žáci. Úkolem žáků je najít všechny členy své rodiny tak, že hlasitě vyvolávají pouze své příjmení. Když se všichni členové rodiny sejdou, mají za úkol se seskupit jako na fotografii do rodinného alba. Techniku ukončete, až všechny skupiny splní zadání. ¹⁰⁵

Zdůvodnění volby aktivity: Aktivita určená na rozvoj spolupráce. Žáci při aktivitě rozvíjí komunikační schopnost - musí najít své příbuzné. Společně mají za úkol seskupit se na rodinnou fotografii, kde se musí společně domluvit, jak se seskupí. Žáci si musí vyslechnout návrh ostatních členů a společně vyhodnotit, jaký návrh je nejlepší.

¹⁰⁴ *Třída v pohodě aneb aktivity pro podporu dobrých vztahů mezi žáky.* Online. Inkluzivní škola.cz, str. 28. Dostupné z: https://inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/napadnik_scio_0.pdf. [cit. 2024-02-15].

¹⁰⁵ *Třída v pohodě aneb aktivity pro podporu dobrých vztahů mezi žáky.* Online. Inkluzivní škola.cz, str. 77. Dostupné z: https://inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/napadnik_scio_0.pdf. [cit. 2024-02-15].

Malování jednou tužkou

Cíl: Rozvíjet schopnost neverbálně spolupracovat, uvědomit si důležitost rozdělení rolí ve dvojici, umožnit potkat se při společném úkolu ve dvojicích se spolužáky, s nimiž není žák běžně v kontaktu

Časová dotace: 25 minut

Pomůcky: papíry A4, pastelky

Žáci se rozdělí do dvojic tak, aby spolu spolupracovali žáci, kteří nejsou běžně v kontaktu. Každá dvojice si vezme papír a jednu pastelku a najde si místo, kde bude pracovat. Úkolem je nakreslit společně a bez mluvení jednou tužkou (drží ji oba žáci) obrázek, který bude obsahovat: DŮM, STROM, PSA, SLUNCE a MRAKY. Na kresbu mají dvojice 5-10 minut. Po dokončení úkolu se žáci vrátí na místa tak, aby na sebe všichni viděli a seděli vedle sebe žáci, kteří spolu pracovali. Každá dvojice ostatním ukáže a popíše svůj obrázek a krátce okomentuje svou spolupráci zodpovězením otázek k diskusi. Reflektujte průběh techniky.

106

Zdůvodnění volby aktivity: Žáci mají možnost vystoupit ze své komfortní zóny a spolupracovat se spolužákem, se kterým běžně nekomunikují. Aktivita je vybraná na navození přátelských vztahů, na rozvoj spolupráce při činnosti, ale také na vzájemném respektu a toleranci. Žáci budou rozvíjet neverbální komunikaci.

3. blok

Práce s příběhem

Cíl: Rozvíjet schopnost spolupracovat a domluvit se na formě práce na společném úkolu

Podpořit komunikaci a spolupráci žáků napříč skupinami ve třídě

Časová dotace: 45–60 minut dle počtu žáků

Pomůcky: papíry, pastelky, tužky

Žáci se rozdělí na skupiny (dle počtu žáků, maximální počet ve skupině 4 - 5 žáků). Skupiny určí učitel tak, aby žáci nespolečně pracovali s kamarády. Skupina dostane 5 kartiček papírů

---

¹⁰⁶ *Třída v pohodě aneb aktivity pro podporu dobrých vztahů mezi žáky.* Online. Inkluzivní škola.cz, str. 40. Dostupné z: https://inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/napadnik_scio_0.pdf. [cit. 2024-02-15].

stejné velikosti. Žáci budou mít za úkol vytvořit příběh, v němž budou vystupovat postavy (paní učitelka třídní, paní asistentka a libovolní spolužáci). Postavy učitelek zadává postupně. Žáci si na připravené kartičky nakreslí postavy dle zadání učitele. Když všichni nakreslí postavy, mají za úkol vytvořit a napsat vlastní příběh ve skupině. Po dokončení si žáci přečtou své příběhy a snaží se najít skupiny, která má podobný příběh.

K práci s příběhem by bylo vhodné zařadit situační hru. Každá skupina by mohla svou malbu zdramatizovat a předvést ostatním spolužákům.

Zdůvodnění výběru aktivity: Práce s příběhem je vhodná na rozvoj komunikace ve skupině, vyslechnutí názoru ostatních členů a na rozvoj vzájemné spolupráce. Aktivita by mohla učiteli ukázat dění ve třídě, protože žáci budou do malby promítat situace, které si zapamatovali ať už z důvodu příjemného, nebo nepříjemného ve třídě.

4. blok - rozvoj spolupráce, vzájemná důvěra

Provazová lávka

Cíl: rozvoj spolupráci, rozvoj vzájemné důvěry a ohleduplnosti mezi žáky.

Časová dotace: 30 minut

Pomůcky: stabilní židle

Učitel upozorní na bezpečnost! Žáci společně s učitelem vyrovnají židle do kruhu tak, aby se vzájemně dotýkaly (počet židlí = počet žáků). Každý žák se (lépe bez bot) postaví na jednu ze židlí. Žáci se na židlích budou řadit podle výšky, abecedy, data narození tak, aby nikdo nespádl / nesestoupil ze židle a nikdo nepromluvil. Po dokončení techniky přejděte k reflexi.

Otázky k diskuzi: Jak se vám technika podařila?, Spadl někdo z vás na zem? Jak se to stalo? Kolem koho ze spolužáků jste procházeli s největší důvěrou? Co vám činilo největší problémy? Byl někdo, kdo průběh techniky řídil?, Kdo podle vás ostatním nejvíce pomáhal?

(Technika rozvíjí vnímavost žáků sobě navzájem a otevírá téma jejich schopnosti být si vzájemně oporou. Žáky vedeme k tomu, aby si uvědomili, že v podobných situacích

je důležité druhým důvěřovat, ale také jim být v případě potřeby nápomocni. Oceňte děti, které ostatním výrazně pomáhaly (podle vašeho názoru i podle výstupu z diskuze).¹⁰⁷

Zdůvodnění volby aktivity: Aktivity jsem vybrala z důvodu rozvoje vzájemné důvěry. Spolužáci by se měli ve školní třídě pomáhat a důvěřovat si. Při této aktivitě je velice důležité, aby si žáci důvěřovali a pochopili, že jsou jeden kolektiv a mohou se jeden na druhého spolehnout i v náročné situaci.

Závěrečná hra

Cílem této hry je sdružení kolektivu, pochopení práce v kolektivu, rozvíjení přátelské atmosféry ve třídě

Hra - Klubko

Hráči sedí na zemi ve velkém kruhu. Kdo drží klubko vlny, musí si ponechat jeho konec a pevně jej uchytit. Klubko hází libovolně po celém kruhu, každý může jen jednou, aby se všichni prostřídali. Před hodem musí žák říct jméno spolužáka, kterému klubko směřuje. Všichni drží vlákna pevně napnutá a klubko tvoří pomyslnou pavučinu. Vedoucí se aktivně zapojuje do hry. Sounáležitost skupiny představuje vytvořená pavučina. Jestliže jeden hráč svůj konec pustí, pavučina ztrácí pevný tvar nebo se zamotá, stejně jako vytvořený kolektiv.¹⁰⁸

Zdůvodnění volby aktivity: Předposlední aktivita je také na uvědomění třídy jako jednoho celku. Žáci, když nebudou pevně držet klubko, způsobí to, že klubko nebude dobře napnuté. Při této aktivitě je důležitá role učitele, který by měl žákům vysvětlit, jak je důležité pracovat jako kolektiv a udržovat ho v přátelské atmosféře.

Strom třídy

Cíl: Podpořit aktivní zapojení všech žáků ve třídě, uvědomit si, kterou svou vlastností mohou přispět k dobrým vztahům a k lepšímu prospívání třídy. Rituální a obrazovou formou podpořit vnímání sebe jako součásti třídy

Časová dotace: 45 minut

¹⁰⁷ *Třída v pohodě aneb aktivity pro podporu dobrých vztahů mezi žáky.* Online. Inkluzivní škola.cz, str. 38. Dostupné z: https://inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/napadnik_scio_0.pdf. [cit. 2024-02-15].

¹⁰⁸ PROCHÁZKOVÁ MICHÁLKOVÁ, Monika. *Seznamovací hry pro děti.* Praha: Grada, 2003. ISBN 978-80-247-0497-5, str. 143 - 144

Pomůcky papír A2, pastelky/křídly, papíry, nůžky, lepidlo

Žáci se posadí do kruhu. Společně se domluví, kdo ze spolužáků namaluje na papír A2 opadaný listnatý strom. Každý žák si vezme jeden papír a na něj namaluje obrys listu, vybarví jej a vystřihne (mohou se využít i barevné papíry). Poté každý vepíše do svého listu jednu svou dobrou vlastnost, kterou může nabídnout třídě k dobrému fungování. Až všichni žáci dokončí úkol, sednou si znovu do kruhu. Postupně každý vezme svůj list, přečte napsanou vlastnost a nalepí jej do obrázku stromu. Pokud bude žák chtít, může vysvětlit, proč je podle něj tato vlastnost pro třídu důležitá. Společně si žáci přečtou, o které vlastnosti se může třída opřít, tj. které se na stromu objevily.¹⁰⁹

Zdůvodnění volby aktivity: Strom třídy jsem vybrala na závěr, aby se každý žák zamyslel nad svou dobrou vlastností, kterou může poskytnout třídě. Ostatní spolužáci by se mohli všimnout dobré vlastnosti spolužáka a ocenit ji. Strom třídy by se měl ve třídě vystavit, aby žáci se mohli kdykoliv na něj podívat a popřípadě si připomenout, jaká je dobrá vlastnost spolužáka.

Diskuse se žáky - zhodnocení celého projektového dne. (Jak jste se cítili během projektového dne, co si z dnešního projektového dne odnášíte, jak budete rozvíjet přátelskou atmosféru ve třídě?)

---

¹⁰⁹ *Třída v pohodě aneb aktivity pro podporu dobrých vztahů mezi žáky.* Online. Inkluzivní škola.cz, str. 94. Dostupné z: https://inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/napadnik_scio_0.pdf. [cit. 2024-02-15].

Příloha 12 - Pozorovací arch pro čtvrtou třídu (březen 2023, 2024)

Pozorovací arch (březen, 2023)

Třída:	
Počet žáků:	
Počet žáků z Ukrajiny:	
Datum pozorování:	
Vyučovací předmět:	

Kódy	Záznam pozorování
Odmítání zapojení se do výuky / spolupráce	
Fungování v kolektivu a o přestávce	
Pokroky v českém jazyce (čemu rozumí, co říká)	
Míra zapojení se ve výuce	
Míra zapojení se ve skupinové práci	

Pozorovací arch pro čtvrtou třídu (březen, 2024)

Třída:	
Počet žáků:	
Počet žáků z Ukrajiny:	
Datum pozorování:	
Vyučovací předmět:	

Kódy	Záznam pozorování
Rozvržení práce (role ve skupině)	
Odmítání zapojení se do výuky / spolupráce	
Míra komunikace	
Míra zapojení do spolupráce	
Otvírání komunikace (český nebo ukrajinský žák)	